ithaki

ZAMAN MAKİNESİ

H. G. Wells

Zaman Makinesi

H. G. Wells

Çeviren: Volkan Gürses

İthaki Yayınları

Zaman Makinesi
H. G. Wells

Orijinal Adı: *The Time Machine*

İthaki Yayınları - 979

Yayına Hazırlayanlar: *Alican Saygı Ortanca - Yankı Enki*
Kapak Tasarım: *Şükrü Karakoç*

1. Baskı, Aralık 2014, İstanbul

E-kitap:
1. Sürüm, Haziran 2015
Aralık 2014 tarihli 1. baskısı esas alınarak hazırlanmıştır.

Sertifika No: 11407

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy/İstanbul
Tel: (0 216) 348 36 97 - Faks: (0 216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

Herbert George Wells

1866’da Bromley’de doğdu. *Doktor Moreau’nun Adası, Görünmez Adam, Dünyaların Savaşı* ve *Zaman Makinesi* gibi eserleriyle, bilim kurgunun “eğlencelik” bir edebiyat olmadığını, uygarlığımızın nereden gelip nereye gittiğini bir tokat gibi yüzümüze çarpacak güçte sağlam bir tür olduğunu göstermiş oldu. Çağdaşı Jules Verne ile bilim kurgunun temelleri konusunda ters düştü ve hep daha sert metinler kaleme aldı. Romanların dışında siyasi ve tarihsel metinlere de imza attı. Asimov, Zamyatin, Le Guin gibi yazarlar başta olmak üzere birçok ustanın ilham kaynağı oldu. 1946’da Londra’da öldü.

Zaman Makinesi:
H. G. Wells'in Ölüm Yolculuğu

Patrick Parrinder

Bu önsözün başlığı size biraz sansasyonel gelebilir. Ama Wells, zamanında başlığı bundan çok daha sansasyonel olan bir yazı yazdı: "Ben Nasıl Öldüm." Epey alakasız bir şekilde, mizahi gazete yazılarının derlendiği *Certain Personal Matters*'ta (1897) yer alan "Ben Nasıl Öldüm" şöyle başlıyordu:

> Ölüm fermanımı alalı on yıl oldu. Bütün bu yıllar boyunca ölüme mahkûm bir adamdım, şimdi de öyleyim ve umudum o ki, uzun yıllar daha öyle olacağım. Böylesi bir zaman uzayında[1] ortak düşmanımızı atlattığımın –ya da atlatmaktan ziyade, ıskaladığımın– farkına henüz dün vardım.

Bana sorarsanız son cümledeki "zaman uzayı" ifadesi dikkate değer. Wells bunu üzerinde çok da düşünmeden, aklında yalnızca o haftaki yazısı karşılığında alacağı çekle alelacele yazıp geçmiş olabilir; ama bu durum söz konusu ifadenin yazarın haznesindeki yüklü kelimelerden olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Wells bu yazısından yalnızca iki yıl sonra hikâyelerini *Tales of Space and Time* [Uzay ve Zaman Öyküleri] adını verdiği derlemesinde toplayacak; *Zaman Makinesi*'nin çekirdeğini oluşturan ve yeni bir kavram olan dördüncü bir boyut olarak zaman kavramıyla engin uzayın kapısını aralayacaktı.

Wells, “Ben Nasıl Öldüm”de 1887’de futbol oynarken geçirdiği bir kaza sonucu oluşan kanamayı anlatır. Balgamında kan gördüğünde neler hissettiğinden, doktoru ona, Wells’in ifadesiyle, “ölüme mahkûm bir adam” olduğunu söylediğinde verdiği tepkiden bahseder. Tıp bilimi yazarın “ölüm fermanını” yenileyip durur; ancak dört aylık bir arpacı kumrusu gibi düşünme döneminin ardından ölme fikri “tazeliğini kaybeder” ve yazar bu fikri aklından çıkarır. Makalede sergilediği kayıtsızlığa rağmen, bizler yazarın on altı yaşındayken bir manifaturacıda çalıştığı günlerde intihara meylettiğini ve bu meylin ömrünün sonuna kadar peşini bırakmadığını pekâlâ biliyoruz.[2] Yazarın 1887’de, “ölüm fermanını” aldıktan hemen sonra *Zaman Makinesi*’nin çok sayıdaki taslağından biri olan “Kronik Argonotlar” üzerine çalışmaya başladığından da haberdarız.[3] Yazarın, doktorların ona biçtiği o kısa “zaman uzayını” artırmak için zaman makinesi fikrinden medet ummuş olabileceğini düşünmemek elde değil.

Zaman Makinesi, Wells’in anlatıcısının ustalıkla açıkladığı gibi, zaman yolculuğunun teorik açıdan mümkün olduğu önermesi üzerine kurulu. Bu olasılık pek çok eleştirmence tartışıldı; ancak, bana sorarsanız, önermeye karşı getirilen en sağlam itiraz, Israel Zangwill’in *Pall Mall Magazine*’in Eylül 1895 sayısına yazdığı yazıda dile geliyor: Zamanda birkaç yıldan fazla ileri gitmek, kişinin kendi ölümüne gitmesidir.[4] (Zaman makinesinin de kendi ölümüne gideceğini söyleyebiliriz; neticede metal yorulması ve paslanma çoğunlukla insan bedeninin zayıf düşüp bozulmasından daha hızlı süreçlerdir.) Wells bu kitabı yazarken, yaratıcılık düzeyinde de olsa, kendi ölümünün ötesine geçmeyi öğreniyordu. Şimdiki zamanda geçen hikâyesi “Kronik Argonotlar”ı yazarken bu “öte”yi taşıyacak gücü henüz yoktu. *Zaman Makinesi*’nin bu ilk versiyonunda Papaz Elijah Cook istemeyerek gittiği gelecekten dönerken resmedilir, ama o gelecekte neler yaşadığını bir türlü öğrenemeyiz. Wells’in arkadaşları hikâyenin ani sonundan şikâyet ettiklerinde, Wells içlerinden birine (Elizabeth Healey’ye) “Kronik Argonotlar”ı yazarken gayet ciddi olduğunu, hikâyenin devamının geleceğini söyler; son Delfi kâhininin sesi olacaktır bu, üstelik tripotu da[5] hâlâ sağlamdır.[6]

Ancak hikâyenin devamı *Zaman Makinesi* 1894 ve 1895’te üç farklı şekilde yayımlanıncaya dek gelmeyecekti. Nihayet kitap formatında basıldığında, hikâye en az altı kez baştan yazılmıştı.[7] Wells’in, zaman makinesi fikrinin bariz bir şekilde gerektirdiği gelecek hikâyesini kurmakta bu kadar tereddüt etmesi enteresan. *Zaman Makinesi*’ni şekle sokmak için

bunca taslak neden gerekliydi? Bu soruya verilebilecek en basit cevap, Wells'in bir romancı ve gazeteci olarak hâlâ ustalaşma sürecinde olmasıydı; dolayısıyla müthiş parlak bir fikrin alabildiğine hantal bir şekilde işlendiği "Kronik Argonotlar"la *Zaman Makinesi*'nin son hali arasındaki uçurum, olağan bir edebi çıraklık sürecini yansıtıyor olabilir. Ama ben bu çıraklık döneminin çok daha kişisel ve özel olduğunu ileri süreceğim. *Zaman Makinesi* iyi bir işçilik örneği olmanın ötesinde, geleceğe bakan bir roman, bir deha eseridir. Wells kendisinden son Delfi kâhini diye bahsederken, genç bir adamken sık sık yaptığı gibi, mütevazı bir edayla kendisiyle dalga geçiyordu; ama biz onun sözlerini olduğu gibi almayı deneyebiliriz. Wells gerçekten de bir kâhin oldu; ömrü boyunca gelecekten haberler verip dünya çapında bir şöhret yakaladı. Kâhinlik hafife alınabilecek, güle oynaya yapılabilecek bir iş değildir. Yirminci yüzyılın önde gelen edebiyat eleştirmenlerinden I. A. Richards'ın sözleriyle:

> Geleneksel ve kaçınılmaz bir şekilde, kâhinler titrer. Üstlerinde iki büyük yük vardır: Hem kelimeleriyle geleceği yönlendirmek, hem de *gerçek* birer kâhin olmak zorundadırlar. Sahte bir kâhin olmanın cezası, hepimizin malumu olduğu gibi, taşlanarak öldürülmektir.[8]

Wells çıraklık dönemindeki bir kâhin olarak dünyanın ölümünü, insanlığın sonunu önceden görmüştü. Bayan Healey'ye yazdığı gibi, bu işin şakası yoktu.

"Kronik Argonotlar"da Wells'in "eksoterik" ve "ezoterik" dediği iki anlatı vardır. Eksoterik ya da dışsal anlatı "yazar" (Wells) tarafından anlatılırken ezoterik ya da içsel anlatı eksik ve parçalı bir şekilde Papaz Elijah Cook'un dilinden aktarılır. Zaman makinesinin ya da "Kronik Argo"nun mucidi Nebogipfel hikâyeye hiç karışmaz; Elijah Cook'la sohbetleri esnasında zaman yolculuğunun ilkelerini açıklamakla yetinir. *Zaman Makinesi*'nin *National Observer* (1894) versiyonunda ise, Zaman Yolcusu adını alan Nebogipfel'in lafı dinleyicileri tarafından durmaksızın kesilir. Felsefi argümanlarla karışık anlatısı eleştirilerle ve şüpheci feveranlarla bölünür; Wells'i hayal gücünü kanatlandırmaktan alıkoyan bir şey vardır sanki. Hikâye anlatımı da baştan savmadır. Ancak son versiyonda Wells nihayet kendini özgür bırakır ve Zaman Yolcusu'nun eşliğinde geleceğe doğru yol almaya başlamamızla birlikte, tütün odasında geçen

muhabbetler uzun süre askıya alınır. Kâhinin sesi çağlar en sonunda. Bununla birlikte Zaman Yolcusu başından geçenleri anlatmaktan hâlâ çekinmekte, neredeyse af dilercesine konuşmaktadır: “Hayır, buna inanmanızı bekleyemem; yalan farz edin veya bir kehanet. Atölyede rüya gördüğümü söyleyin.” Ancak Wells *Zaman Makinesi*’yle hayal gücünü ve kâhinliğini yükseklere taşıyıp edebiyat dünyasındaki yerini de sağlama aldığından, doktorlar ne derse desin, artık ölüme mahkûm bir adam değildir. Şu halde Zaman Yolcusu hem bir anlatı aracı, hem de Wells’in kendi içinde giderek büyüyen bir özgüvenle keşfettiği uzgörülü kişiliktir.[9]

Şimdiye dek söylediklerim yazarın biyografisine dayalı, Wells’in kendi yaklaşan ölümüne bakıp hayal gücünü bu ölümün ötesine yansıtarak kendini yaratıcı bir yazara dönüştürdüğü varsayımında özetlenebilir. Eğer öyleyse *Zaman Makinesi*’ni yazarın yalnızca en önemli kitaplarından biri değil, en kahramanca kitabı gibi de görebiliriz. Bununla birlikte, ister doğru, ister yanlış olsunlar, biyografiye dayalı varsayımların edebiyat eleştirisindeki değeri sınırlıdır. Önemli olan nokta Wells’in kendi ölümünün ötesine bakmış olması değil, o ötede gördüklerinin üç dört nesil okur için etkili ve ilginç olmaya devam edebilmesidir. *Zaman Makinesi* her şeyden önce Darwinci görüşten hareketle oluşturulan eşsiz bir gelecek yorumudur; bu argümanı daha ileri götürmeden önce Darwinci görüşe ve bu görüşte ölümün yerine göz atmakta fayda var.

* * *

Evrim fikrinin İncil’i diyebileceğimiz *Türlerin Kökeni* iyimser bir tonla sona erer. Darwin evrim fikrinin “görkeminden” bahseder; “yaşayan türlerden hiçbiri değişmedikleri takdirde uzak bir geleceğe varamayacak” ve “çok azı genlerini daha da uzak bir geleceğe aktarabilecektir.” Tanrı’nın suretinde yaratıldığından hayvanların en yücesi olan insanın bu çok az türden biri olmayacağına dair bir iddia yoktur. Aksine, Darwin okurlarına epey uzunca bir süre geleceğe güvenle bakabileceklerini garanti edip “doğal seçilim her bir varlığın iyiliğinden ve iyiliğine işlediğinden, bütün bedensel ve zihinsel donanımlarımızın mükemmelliğe doğru yol alacağını” söyler.[10]

Evrim mükemmellik yolunda bir ilerleme olsa bile, Darwin’in teorisinin temelinde yaşamı kıyasıya bir varoluş mücadelesi olarak gören Malthusçu yaklaşım vardır. Darwin’in yazdıklarına göre Malthus, “her türde, hayatta kalabilecekten çok daha fazla birey doğduğunu” (burada hayatta kalmaktan

kasıt üreme dönemi gelinceye dek yaşamak olmalı)[11] göstermiştir. Yani mükemmelliğe giden yol, çoğunluğun vaktinden önce ölmesinden geçer. Bu hesapla, Darwin'in evrim karşısındaki olumlu tavrının biyolojik olgulardan doğmadığı. Darwin'in önceki Hıristiyan inançlarından gelen bir iyimserliği yansıttığı söylenebilir. Otobiyografisinde 1859'dan sonraki yıllarda inancını yavaş yavaş kaybedişini anlatması da bunu destekler niteliktedir.[12]

Darwin'in arkadaşı olan, ancak Darwin'in inançla ilgili meselelerdeki ketumluğunu paylaşmayan T. H. Huxley'nin pek çok açıdan klasik bir Stoacı olduğunu söyleyebileceğimiz bir felsefeye dönüşünün altında, "kozmik ilerlemenin" insanlık açısından olası sonuçlarına dönük kayıtsızlığına ve ahlak dışılığına duyduğu tepki yatar. Huxley doğa üzerine yaptığı incelemelerden felsefi sonuçlar çıkarırken Darwin'den çok daha cesurdu. Huxley'nin bakış açısının genişliği, Normal School of Science'taki birinci sınıflara verdiği karşılaştırmalı anatomi derslerinde de kendini belli eder; Wells bu dersi almış ve öğrendiklerinin sonucunda "insanı uzay ve zamanın büyük düzenine yerleştirmiştir".[13] Huxley'nin "Evrim ve Etik" makalesi (1893) ve Hume üzerine yazdığı kitabı da, evrim biyolojisinin incelenmesinden doğduğuna şüphe duymadığı doktrinlerin kökenlerine ulaşmak için Doğu ve Batı'nın felsefi geleneklerini irdeleme hevesindedir. Huxley "Evrim ve Etik"te modern insanla, antik Stoacılar ve Hindu filozofların dingin, dünyadan elini eteğini çekmiş tavırları arasındaki tek farkın teknolojinin doğaya boyun eğdireceği umudu olduğunu iddia eder. "Etik insan" önceleri kozmosun ondan çok daha güçlü olduğunu kabul etmek zorundaydı; şimdiyse kendi içindeki bilimsel güç kaynaklarını keşfediyordu yavaş yavaş.[14]

Huxley Wells'in hocasıydı. Hocanın geç dönem makaleleriyle Wells'in erken dönem yazılarının (ki bunları artık Profesör Philmus ile Profesör Hughes'un derlediği kusursuz antolojide bulmak mümkün) gösterdiği kadarıyla, Huxley klasik bir evrim filozofuyken öğrencisi evrimin romantik şairiydi. Huxley'nin doğal duruma ve kozmik süreçlere dair mecazlı tasvirleri metafiziksel bir argümanın parçasıyken, Wells'in uzgörülü metaforları çoğunlukla yalnızca kendilerine hizmet ediyordu. "İnsan hayatı," der Wells, "evrenin akışı içindeki bir girdap gibi, yanıltıcı bir şekilde sakindir; bilimse insanın karanlığa yaktığı bir kibrittir ve kibritin ateşi karanlığın sandığımızdan daha da karanlık olduğunu gösterir."[15] Wells'in erken dönem makalelerinde, *Zaman Makinesi*'nde ve *Doktor*

Moreau'nun Adası'nda romantize ettiği şey, her şeyden önce ölüm ve soy tükenmesi temalarıdır.

Ölüm ve soy tükenmesi evrimci bakışın merkezinde durur. Bu durum, evrim fikrinin geç Viktoryen dönemin büyük kültür abidelerindeki dışavurumları olan doğal tarih müzelerine baktığımızda kendini hemen ele verir. Bu müzeler, birbirine evrim süreci mantığıyla bağlanan organik yaşam yelpazelerini sergilemek amacıyla tasarlanmıştı. En etkileyici örnekleri 1850'lerin sonunda yapılan ve zamanında İngiltere'nin en çok tartışılan kamu binalarından biri olan Oxford Üniversitesi Müzesi ve Güney Kensington'daki, sonradan Wells'in de eğitim göreceği üniversitede Huxley Binası adı verilecek yapının tam karşısına 1873-1881 yılları arasında inşa edilen büyük Doğa Tarihi Müzesi'dir. Bu iki müze neo-Gotik ve Romanesk tarzlarıyla, Avrupa'da 1850'lerden önce yapılmış sıra sütunlu, klasik yapılı müzelerden keskin bir şekilde ayrılır. Bu gotik müzelerin coşkulu klasik cephelerinin yanı sıra, döneme özgü detayların özenli bir şekilde yeniden üretilmesinde, botanik ilkelerini simgeleyen dekoratif motiflerin sistematik kullanımında ve Güney Kensington'daki sergilerde dikkatlice düşünülmüş bilimsel geçişlerde yansıtılan fazladan bir ağırbaşlılıkları vardır.[16] Bu yeni tarz yeni bir ideolojiyi, en genel haliyle, "kültür"e karşı bilim ideolojisini yansıtır.

Ama bu yeni müzeler bilimin katedralleri oldukları kadar, ölü hayvanlar için yapılmış anıtmezarlara da benziyorlardı. Geniş salonlar doldurulmuş kadavralar, iskeletler ve yer yer de alçı reprodüksiyonlarla doluydu. Bu koleksiyonlar hem bilimsel ilerlemenin araçları, hem de yetişkinler ve çocuklar için harikulade seyirliklerdi. Özellikle de soyu tükenen hayvanların kalabalıkları çekme gücünün farkında olan Crystal Palace tanıtımcıları müzeye günümüzde de görebileceğimiz alçı dinozorlar dikmişlerdi. Wells çocukken bu müzeye götürülmüş ve 1905'te yayınlanan *Kipps*'te kahramanıyla Ann Pornick'i Labyrinthodon'un gölgesinde kurlaşırken betimlemişti. Ne var ki bu tip sergiler bir yandan doğal dünyanın zenginliğini ve çeşitliliğini gösterirken, bir yandan da, daha üstü kapalı bir şekilde, *memento mori* görevi görüp sürekli olarak ölümü hatırlatırlar. Üstelik sergilenen ölüler hayvanlardan ibaret değildir. Bu yeni müzeler başlangıçlarından itibaren önde gelen teşhirlerine insan kemik ve iskeletlerini de dahil etmişlerdi. Bilimsel karşılaştırmalar yapabilmek için diğer kuyruksuz maymun ve primat türleriyle birlikte yerleştirilen bu kemik ve iskeletlerin amacı, insanlığın evrimsel soyunun kanıtlarını azami etkiyle

sunmaktı. Ancak söz konusu teşhirlerin günümüzde de şok hissi yaratabiliyor olmaları, doğal tarih müzelerinin biyoloji bilimindeki son gelişmelerin propagandasını yapmaktan daha büyük bir işlevi olduğunu getiriyor akla. Bu müzeler, insanın yaşam ve ölümün gerçekleri üzerine derin derin düşünebileceği yegâne kamu kuruluşlarıydı ve ölüm burada yargının emrettiği bir gösteri (halka açık idamlar henüz yasaklanmıştı) ya da Hıristiyanlığın idealizasyonlarından biri değil, katı, fiziksel bir gerçeklikti.

Cromwell Road'daki müzenin halka ilk açıldığı yıllarda Güney Kensington'da biyoloji okuyan Wells'in bu mekânın ethos'una kapılmaması imkânsızdı. Wells o sıralar hayvanları kesip biçerek ya da mikroskopların altında "yaşamı" inceliyor ve "insanı uzay ve zamanın büyük düzenine yerleştirdiğini" söylerken, müzelerde gördüğü ölü formların düzenlenişini, gözleme açılmış "Değişmez Evren"i ima ediyordu.[17] Erken dönemlerinde yazdığı bilimsel yazılarının derlendiği kitabın içindeki başlıklar çok şey anlatıyordu: "Türlerin Değişim Hızı", "Hayatın Sürekliliği", "Ölüm", "İskeletler Üzerine", "Zoolojik Gerileme", "Soy Tükenmesi Üzerine", "Biyo-İyimserlik". Eğer bu son başlık aklınızda diğerlerine göre daha umutlu bir tablo canlandırıyorsa, söz konusu makaleden bir alıntı yapıp bu durumu düzeltelim:

> Aslına bakarsak Doğal Seçilim bizi önceki zamanlara kıyasla çok daha acımasız bir şekilde kıskıvrak yakalıyor [...] Yüreğimizin derinliklerinde hepimiz keşke böyle olmasaydı diye hayıflanıyoruz; hepimiz Ölüm'den de, Ölüm'ün yaptığı işten de nefret ediyoruz. Ne var ki bilimin görevi insanlara cesaret vermek değil, hakikati anlatmaktır [...] Yeni yaşam biçimleri yontan –ve bilimin geldiği noktadan görebildiğimiz kadarıyla, bunu ezelden beri yapan ve yapacak olan– heykeltıraşların adları Acı ve Ölüm'dür.[18]

Wells'in o dönemki okurlarına sunduğu evrim tasavvuru buydu. Mesajındaki biyo-kötümserlik *Zaman Makinesi*'nde üstü kapalı, bir sonraki bilimsel romansı, dehşet verici ve merdümgiriz *Doktor Moreau'nun Adası*'nda ise acı verici ölçüde açık bir şekilde ortadadır.

* * *

Doktor Moreau'nun Adası yayımlandığı dönemde eleştirmenler tarafından "sapkın", "iğrenç" ve "korkunç" bulunmuştu. Wells'in özel hayatında deneyimlediği acının ve ölüm tehdidinin bu hikâye üzerinde bariz bir etkisi var; aynı şey, evrim teorisinin öne sürdüğü soy tükenmesi ve bir türün yerini bir başkasının alması temalarının evrensel bir ölüm öngörüsüne yansıdığı *Zaman Makinesi* için de rahatlıkla söylenebilir. Yazar bu kitabında, "Biyo-İyimserlik" makalesinde ileri sürdüğü, bilimin görevinin insanlara cesaret vermek değil, hakikati anlatmak olduğu yönündeki savını yansıtır. Hikâye, bir yanıyla, çağdaş "hakikatleri" kasten görmezden gelerek insanlığı cesaretlendirmeye çalışan yaratıcı düşünce ve yazıların maskesini düşüren bir parodidir. Ütopyaya yönelik bir saldırıdır *Zaman Makinesi*. Hatta pek çok yönüyle belli bir ütopyaya, William Morris'in *News From Nowhere*'ine [Hiçbir Yerden Haberler] (1890) verilmiş bir tepki olarak okunabilir. Anlatıcının kendi döneminin politik hezimetleri için teselli bulmak adına kendi soyunun devamının uzak dünyasına yolculuk ettiği bu kitap, çocuk avutur gibi yazılmış ütopyaların klasik bir örneğidir.

Wells, öğrencilik günlerinde katıldığı sosyalist toplantılarda Morris'i görmüştü. Morris'in romantik komünizmi, Wells'in biyoloji çalışmaları sonucu edindiği yaklaşımlarıyla keskin bir tezat oluşturuyordu. *Zaman Makinesi*'nin *Hiçbir Yerden Haberler*'e tepki olarak yazıldığını düşünme sebeplerimi başka bir yerde uzun uzadıya tartıştığımdan, burada bir özetle yetineceğim.[19] Başlıca benzerlik kurulan ortamda yatıyor: Morris'in pastoral ve huzurlu toplumu Hammersmith merkezliyken, Eloiler Richmond'da yaşar; iki bölge de Thames Nehri'nin kenarındaki yeşil alanlardır. Morris'in anlatıcısı arasına karıştığı toplumun tarihini British Museum ziyaretlerinde öğrenir. Zaman Yolcusu ise Banstead yakınlarındaki, Crystal Palace'tan ilham aldığı şüphe götürmeyen terk edilmiş bilim müzesi Yeşil Porselen Sarayı'nda. Zaman Yolcusu, Eloi halkıyla geçirdiği ilk günün akşamında bir tepeye çıkıp manzaraya bakar ve, "Komünizm!" diye bağırır. Burada bahsedilen komünizm Marx'la Engels'in devrimci sanayi toplumundan ziyade, Morris'le More'un pastoral ütopyaları olmalı. Üstelik Zaman Yolcusu daha sonra kendi hikâyesinin sahiciliğini vurgulamak için ütopyacı anlatıların yapmacıklığıyla dalga geçecektir. Ütopya yazarlarının icat ettiği incik cıncık onca toplumsal detaya erişimi ve "ütopya kitaplarındaki gibi ona yol gösterecek bir rehberi" yoktur.[20] Her şeyi kendi kendine çözmek zorundadır ve vardığı sonuç, MS 802701 yılının ütopyalıktan fersah fersah uzak olduğudur. Gelecekte biraz

daha ileri gittiğinde insanın gerçekten de (dini önyargılardan arındığı haliyle) Darwinci teorinin ve Termodinamiğin İkinci Yasası'nın emri gibi görünen nihai soy tükenmesine mahkûm olduğunu keşfedecektir.

Şu halde Wells, Zaman Yolcusu'nu kendi ölümünden geçecek bu yolculuğa bütün güneş sisteminin kolektif ölümüne tanıklık etmesi için yollar. Kimileri buna ümitsizliğin son raddesi gözüyle baksa da, ben aynı fikirde değilim. *Zaman Makinesi* ütopya rüyasını madara etmekle birlikte, ütopyayı öldürmez; zira Wells on yıl sonra Morris'in adımlarını izleyip kendi *Modern Bir Ütopya* tasavvurunu sunacaktır. Bunu bir döneklik, saf değişikliği olarak görmek *Zaman Makinesi*'ndeki, özellikle de kitabın başkarakterindeki örtük direnci hafife almak demektir. Zaman Yolcusu yalnızca edebiyat karakteri anlamında kahraman değil, bilimsel romansın merkezindeki arayışa çıkan sembolik bir kahramandır da; evrimsel düşünce bağlamında geleceğin keşfi, insanlığın bildiği en büyük bilişsel meydan okuma haline gelir.

Edebi açıdan ise Zaman Yolcusu, romantik kahramanın, özellikle de Mary Shelley'nin acılar içindeki bilim insanı Frankenstein'ının soyundandır. Üstelik Frankenstein'ın efsanevi atası Prometheus'la benzerlik gösteren yanları da vardır. Titanlardan biri olan Prometheus tanrıların yaşadığı göklerden ateşi çalıp bir rezene sapına saklayarak dünyaya getirir ve bu şekilde despot Zeus yüzünden acı çeken insanlığa sadakatini göstermiş olur. Zaman Yolcusu ise Yeşil Porselen Sarayı'na gidip bir kutu kibrit çalar; Yeşil Porselen Sarayı da önceki çağlardan kalan, dünyanın bir zamanlar tanrılar yahut devler tarafından mesken tutulduğu izlenimini veren devasa bir binadır. Ancak Zaman Yolcusu ateşi vermek için uygun bir alıcı bulamaz; geleceğin insanları öyle yozlaşmıştır ki Zaman Yolcusu'nun kibritleri ya savunma amacıyla kullanılmakta ya da pervasız bir yıkıma sebep olmaktadır. Hikâyenin sonunda Zaman Yolcusu kendi zamanına dönmeyi başaramaz ve Prometheus'un ebedi işkenceye mahkûm olması gibi, ebedi bir zaman yolculuğuna mahkûm olur.

Zaman Yolcusu, aynı zamanda on dokuzuncu yüzyıl bilim insanlarının, mucitlerinin ve kâşiflerinin de temsilcisidir. Gururla söylediği gibi, o "bizim çağımızdan, Korku'nun insanı felce uğratmadığı, gizemin dehşetini kaybettiği, insan ırkının bu olgunluk çağından" gelir. (Dickens, George Eliot, Thackeray gibi Viktorya döneminin önde gelen yazarlarının kahramanlarından çok azının. Batı dünyasının yirminci yüzyılda keyfini sürdüğü refahın temellerinin atıldığı Viktoryen hayat tarzının kendine

güvenen, dışa dönük ve yaratıcı yanı lehine konuşabilmiş olması da kayda değer.) Bir “gelecek keşfi” hikâyesi olarak *Zaman Makinesi*’nin epik bir teması ve epik bir kahramanı vardır. O halde neden geleneksel epikler gibi hırslı ve heybetli bir anlatı değil de, nispeten küçük çaplı bir iş, kısa bir macera hikâyesidir bu? Cevap hikâyenin ironik duruşunda ve Wells’in kâhin rolündeyken titremeye devam etmesinde yatıyor. Bu titreklik hikâyedeki en çarpıcı imgelerden biri. Zaman Yolcusu’nun geleceğe gider gitmez karşılaştığı Beyaz Sfenks imgesi incelendiğinde açık bir şekilde görülebilir.

Sfenks görmeyen gözleri ve ölüm gibi yüzüyle (“Yoğun bir aşınmaya uğramıştı ve bu yüzden nahoş bir hastalığın pençesindeymiş gibi görünüyordu”) hayat bilmecesini bilmeyi temsil eder ve Zaman Yolcusu bunu düşündükçe dehşete düşer.

> Çömelmiş beyaz şekle yeniden baktım ve birdenbire yolculuğumun deli cesareti bütünüyle düştü aklıma. O sis perdesi büsbütün çekildiğinde neler ortaya çıkabilirdi? İnsanlığın başına neler gelmişti? Ya zulüm ortak bir tutku olmuşsa? Ya bu arada ırk gelişip insanlığını kaybetmiş ve insanlık dışı, merhametsiz ve karşı konulamaz derecede güçlü bir yaratık haline gelmişse? Ben eski dünyanın vahşi bir hayvanı gibi algılanabilirdim, hem de halk tarafından en korkuncu, en iğrenci diye bilineni; vakit kaybetmeden katledilecek mundar bir mahluk.

Kâhinin cesareti Zaman Yolcusu’nun iktidarsızlık hissiyle de vurgulanır. Bir düzeyde bu, kahramanın daha sonra ortaya çıkacak acımasızlığını, silah namına elinde yalnızca bir demir çubuk ve bir kutu kibritle Morlocklarla savaşmaktan çekinmemesini de açıklar. Aynı zamanda Wells’in bir kâhin olarak cesaretinin hikâyede onu yarı yolda bırakmadığını da görürüz; Wells’in Sfenks’in yüzünde gördüğü şey, ona yaklaşan evrensel ölümdür. Bunu haber verir vermesine, ama sonraki yıllarda *The Shape of Things to Come*’daki (1933) gibi epik bir gelecek incelemesinin gerektirdiği genişlik ve derinlikle anlatmaya ikna edemez kendini.

Zaman Makinesi’nin sonuna dönelim; insanlığa dönük iç karartıcı bakış doğrulanır ve Zaman Yolcusu bir daha dönmemek üzere ikinci yolculuğuna çıkar. Çığ gibi büyüyen uygarlık “kaçınılmaz olarak yıkılacak ve kendisini yaratanları da sonunda yok edecek aptalca bir yığılma” mıdır gerçekten?

Zaman Yolcusu’nun aksine, gelecek hakkında kehanette bulunulamayacağını düşünen anlatıcının yorumuyla baş başayızdır bu noktada: “Eğer böyleyse, bize böyle değilmiş gibi yaşamak kalır.” Başka bir deyişle, insanlığın ölümünün giderek yaklaşması şimdiki eylemlerimizi etkileyemez. Wells’in anlatıcısı bu sözleriyle Huxley’nin revize ettiği haliyle Stoacılığı destekler.[21] Wells, Huxley’le birlikte, insanın kendini daha büyük bir kozmik sürece karşı konumlandıran “etik sürece” göre yaşaması gerektiğini kabullendiği anda, içinde bulunduğu entelektüel ölüm vadisinin karamsarlığından ya da “Bio-İyimserlik” makalesindeki tabiriyle “bilimin kalvinizimden” çıkmayı başarır. Tedavi edilemeyeceği söylenen veremden ölmeyeceğini anlamasının da aynı ana tekabül ettiğini öne sürebiliriz.

* * *

Darwin *Türlerin Kökeni*’nde doğal seçilim ilkesiyle Malthus’un ötesine geçer. Bu ilkeyi şu cümlelerle sunar: “Her türün içinde tamamının hayatta kalamayacağı kadar çok birey doğduğu ve bu yüzden de var olmak adına sık sık tekrarlanan mücadeleler yaşandığı için, hayatın karmaşık ve zaman zaman değişen koşulları altında, ne kadar küçük çaplı olursa olsun kendine faydası olacak biçimde değişen bir canlının hayatta kalma ve dolayısıyla da *doğal seçilimden* zaferle çıkma şansı diğerlerinden daha büyüktür.[22] Wells *Zaman Makinesi*’nin birbirini izleyen taslakları üzerinde çalıştığı aylar boyunca kendisinde bir değişim, bir “mutasyon” yaratmış ve fiziksel açıdan olmasa da, edebi ve entelektüel açıdan hayatta kalma şansını artırmıştı. Wells Zaman Yolcusu *persona*’sında geleceği gören bir kâhine dönüşmüştü. Karamsarlığı şiddetini ve sürekliliğini yitirse de, bu başarısı devam etti. Yazar 1897’den sonra “saf” bilim üzerine yazmaktan vazgeçti; *The First Men in the Moon* (1901) içerdiği bilimsel fikirler açısından *Zaman Makinesi*’ne, *Doktor Moreau’nun Adası*’na ve *Dünyaların Savaşı*’na kıyasla çok daha yoksuldur. Biyolojik ölüm fikri geri çekildikçe, Wells’in önceden kıyasıya eleştirdiği ütopyacı duruş öne çıkar. Sert ve yer yer de faşist bir kitap olan *Anticipations*’ı, aşırı disiplinli, Webb’vari bir cenneti anlatan *A Modern Utopia*’yı ve sonra da çok daha cazip ve arzulanır ütopyalarını yazar; öyle ki *Men Like Gods*’la, bir zamanlar Morris’i *Hiçbir Yerden Haberler*’de yazmakla suçladığı hedonist rüya romansına döner. (Öte yandan Catskill/Churchill’i ve yanındaki kabadayı tipleri de araya

sokup ütopyaya çomak sokma isteğine karşı koyamaz.) Arzuyu, tarihi belirleyen başlıca unsur olarak gören yaklaşımı *The History of Mr. Poliy*'de, Poliy'nin keşfiyle doruğa ulaşır: "Eğer dünya seni hoşnut etmiyorsa, *dünyayı değiştirebilirsin.*" (Buradaki sorun arzuların kötü de olabileceğidir; dünyada her Bay Poliy'ye karşılık bir Jim Amca vardır.) Wells geleceği konu aldığı sonraki eserlerinde, insanın kendisini arzularına bırakmasıyla zorunluluğun kabulü arasında gidip gelir ve determinizmle özgür iradenin birlikte var olamayacağı fikrini reddeder. Ama insanlığın hayatta kalmasının önündeki engelleri aşması için kendi lehine bir değişim ya da mutasyondan geçmesi gerektiğini ima etmekten vazgeçmez. Gelecek savaşlar tasavvuru, açık komplo, dünya eğitimi ve rasyonel hükümet projelerinin hepsi bu amaca yöneliktir. Bunların mümkün olduğuna inanıyordu, çünkü yaklaşan ölümü karşısında arpacı kumrusu gibi düşünmekten başka bir şey yapamayan genç ve sağlıksız bir fen bilgisi öğretmeniyken bu ölümün ötesini görebilen bir kâhine dönüşerek değişimin mümkün olduğunu kendi hayatında bizzat görmüştü. Ve eğer benzer bir mutasyon (bunu etik, eğitim, sosyoloji ya da siyaset bağlamlarında yorumlayabiliriz) insanlık için düşünülebilirse, bilimin hakikatleri insanlığın neye, ne kadar dayanabileceğini sınamak yerine, türün mükemmelliğine giden yolun taşları olabilirdi. Wells Homo sapiens'in bu kıyamet mantığından kurtulacağını ve (yazarın zaman zaman korktuğunun aksine) türümüzün takatinin sonuna gelmediğini göstermeyi umdu ölene dek.

Çeviren: Elif Ersavcı

Bölüm 1

Zaman Yolcusu (ondan böyle söz etmek daha uygun) bize derin bir konuyu açıklamaktaydı. Kurşun rengi gözleri parıldıyor ve kırpışıyor; genellikle solgun duran yüzü kıpkırmızı, hayat dolu görünüyordu. Ateş harıl harıl yanarken, gümüş zambakların içinde kamaşan ışıkların yumuşak aydınlığı, bardaklarımızda ansızın belirip kaybolan kabarcıkları yakalıyordu. Sandalyelerimiz, ki hepsi onun icadıydı, yalnızca üzerlerine oturmaya yaramakla yetinmeyerek bizleri kucaklıyor ve okşuyordu; düşüncelerin doğruluk ağlarına takılmadan zarif ve rahatça akabileceği, akşam yemeği sonrasının o zevkli havası vardı ortada. Ve biz tembel tembel oturup onun bu yeni paradoks konusunda duyduğu hevese ve yaratıcılığına imrenirken; o, cılız işaret parmağıyla maddeleri imleyerek konuyu bize sundu.

"Beni dikkatle dinlemelisiniz. Neredeyse tüm evrende kabul görmüş olan bir iki fikri yalanlamak zorunda kalacağım. Örneğin, size okulda öğretmiş oldukları geometri, tamamen bir yanlış kavrama üzerine kuruludur."

"İlk adımı atmamızı beklemek için fazla geniş bir konu değil mi bu?" dedi Filby; kızıl saçlı, tartışmacı biriydi.

"Mantıksal temeli olmayan bir şeyi kabul etmenizi istemek değil gayem. Yakında, sizden beklediğim kadarını kabul edeceksiniz. Matematiksel bir çizginin, sıfır kalınlığında bir çizginin gerçek bir varlığa sahip olmadığını bilirsiniz, elbette. Size bunu öğrettiler mi? Bir matematiksel düzlemin de öyle. Bunlar yalnızca soyutlama."

"Buna şüphe yok," dedi Psikolog.

"Ne de yalnızca uzunluğu, genişliği ve kalınlığı olan bir küp gerçek anlamda var olabilir."

“Buna katılmıyorum,” dedi Filby. “Katı bir cisim kesinlikle var olabilir. Bütün gerçek nesneler-”

“Çoğu insan böyle sanıyor. Ama bir düşünün. Anlık bir küp var olabilir mi?”

“Seni anlamıyorum,” dedi Filby.

“Varlığını bir an bile sürdüremeyen bir küp gerçekten var olabilir mi?”

Filby düşüncelere daldı. “Açık ki,” diye sürdürdü konuşmasını Zaman Yolcusu, “gerçek bir cismin dört yönde uzanması gerekir. Cisim, uzunluğa, genişliğe, derinliğe ve sürekliliğe sahip olmalıdır. Ne var ki, insanoğlunun doğal bir sakatlığı sonucu, ki bunu da sizlere birazdan açıklayacağım, bu gerçeği gözden kaçırmaya eğilimliyiz. Gerçekte dört boyut vardır, üçüne uzayın üç düzlemi adını veriyoruz, bir dördüncüsüyse zamandır. Fakat önceki üç boyutla sonuncusunun arasına gerçekdışı bir ayrım çekilmekte, çünkü bilincimiz, kesintilerle, o sonuncusu boyunca, yaşamlarımızın başından sonuna dek tek bir yönde hareket eder.

“Bu,” dedi, lambanın üzerinden purosunu tekrar yakmak için şekilden şekile giren çok genç bir adam, “bu çok açık, doğrusu.”

“Şimdi, bu gerçeğin yaygın bir biçimde göz ardı edilmesi çok garip,” diye devam etti Zaman Yolcusu, neşesi biraz artmıştı. “Dördüncü Boyut’tan bahseden bazı insanlar onu anlattıklarını bilmeseler de, aslında Dördüncü Boyut ile kastedilen budur. Zamanı değerlendirmenin yalnızca bir diğer yoludur bu. Bilincimizin onun üzerinde hareket etmesi dışında, Zaman ile öteki üç boyut arasında hiçbir fark yoktur. Fakat bazı ahmaklar bu fikrin yanlış tarafına tutunmuşlar. Bu Dördüncü Boyut hakkında onların tüm söyleyebileceklerini hepiniz duymuşsunuzdur, öyle değil mi?”

“Ben duymadım,” dedi Eyalet Başkanı.

“Basitçe şöyle. Matematikçilerimizin kabul ettiğine göre, uzayın üç tane boyutu vardır. Bunlara uzunluk, genişlik, derinlik adı verilir ve bunlar her zaman diğer ikisine dik olan üç tane düzleme atfen tanımlanabilirler. Ancak bazı felsefeciler niçin özellikle üç boyut diye sormaktalar –neden üçüne de dik başka bir yön olmasın– hatta bir dört boyutlu geometri kurmayı bile denemişlerdir. Daha bir ay kadar önce Profesör Simon Newcomb, New York Matematikçiler Derneği’ne açıklıyordu bunu. Yalnızca iki boyutu olan düz bir yüzeyin üstüne üç boyutlu katı bir cismi nasıl resmedebileceğimizi biliyorsunuz, onlar da buna benzer bir şekilde –eğer nesnenin perspektifine hâkim olabilirlerse– üç boyutlu modeller sayesinde, dört boyutlu olanı da resmedebileceklerini düşünüyorlar. Anlıyor musunuz?”

“Sanırım,” diye mırıldandı Eyalet Başkanı ve kaşlarını çatarak, kendi düşüncelerini çözümlemeye koyuldu; mistik sözler mırıldanırmış gibi dudakları oynuyordu. Bir süre sonra, pek gerisi gelmeyen bir tavırla canlanarak, “Evet, galiba şimdi anlıyorum,” dedi.

“Pekâlâ, sizlere, bu Dört Boyut geometrisi üzerinde bir süredir çalışmakta olduğumu söylemekte bir sakınca görmüyorum. Aldığım sonuçlardan bazıları hayli ilginç: Örneğin, burada bir erkeğin sekiz yaşındaki halinin resmi var, on beşindeki, on yedisindeki, yirmi üçündeki vesaire. Bütün bunlar açıkça, onun sabit ve değişmez bir şey olan dört boyutlu varoluşunun bölümleri, üç boyutlu ifadeleri sanki.”

Bu sözlerin sindirilmesi için gereken aradan sonra, “Bilim adamları,” diye devam etti sözlerine Zaman Yolcusu, “çok iyi biliyorlar ki, zaman yalnızca bir çeşit uzaydır. Burada herkesçe bilinen bilimsel bir şema olan, bir hava durumu kaydı var. Parmağımla çizdiğim bu çizgi barometrenin hareketini gösteriyor. Dün şu yükseklikteydi, geceleyin düştü, sonra bu sabah yeniden yükseldi ve yavaş yavaş buraya kadar geldi. Cıva sütunu bu çizgiyi uzayın genelde bilinen boyutlarından birinde çizmedi şüphesiz, öyle değil mi? Ama böyle bir çizgiyi kesinlikle çizdi; o halde varacağımız sonuç şu ki, bu çizgi, zaman boyutunda çizildi.”

Gözlerini dikmiş, ateşteki bir kömürü seyrederken, “Fakat,” dedi Doktor, “eğer zaman sadece uzayın dördüncü boyutuysa, niçin her zaman değişik bir şey sayılmış ve niçin hâlâ öyle sayılmaktadır? Ayrıca, uzayın diğer boyutlarında hareket edebildiğimiz gibi neden zamanın içinde hareket edemiyoruz?”

Zaman Yolcusu gülümsedi. “Uzayın içinde o kadar rahat hareket edebileceğimizden emin misiniz? Sağa ve sola gidebiliriz, arkaya ve öne, rahat rahat, insanlar da hep öyle yapagelmişlerdir. İki boyutta özgürce hareket ettiğimizi kabul ediyorum. Peki ya yukarı ve aşağı? Burada yerçekimi bizi sınırlar.”

“Pek değil,” dedi Doktor. “Balonlar var.”

“Ama balonlardan önce, arkası gelmeyen zıplamaları ve yüzey eşitsizliklerini saymazsak, dikey hareket konusunda hiçbir özgürlüğü yoktu insanın.”

“Yine de, bir parça yukarı ve aşağı hareket edebiliyorlar,” dedi Doktor.

“Aşağı, yukarıdan ziyade aşağı.”

“Zamanda ise hiç hareket edemez, mevcut andan kaçamazsınız.”

“Sevgili bayım, işte yanıldığınız nokta da bu. Tüm dünyanın yanılmış olduğu nokta bu işte. Mevcut andan devamlı kaçmaktayız. Maddesel olmayan ve hiçbir boyutu bulunmayan zihinsel varoluşlarımız beşikten mezara kadar, sabit bir hızla Zaman Boyutu’ndan geçmekteler. Tıpkı, yaşamımıza dünya yüzeyinden 80 km yukarıda başlasaydık, aşağı yol alacak olmamız gibi.”

“Ancak mesele şu ki,” diye söze karıştı Psikolog. “Uzayın içinde bütün yönlere doğru hareket edebilirsiniz, ama zamanın içinde hareket edemezsiniz.”

“İşte büyük buluşumun özü. Ancak zamanın içinde hareket edemeyeceğimizi söylerken yanılıyorsunuz. Örneğin, bir olayı çok keskin bir şekilde hatırlıyorsam onun meydana geldiği ana geri dönerim; dalgınlaşırım, sizin tabirinizle bir an için geriye zıplarım. Tabii ki belli bir süre için geride kalma şansımız yok, bir vahşinin ya da hayvanın yerden iki metre yukarıda asılı kalmasından daha çok değil. Ancak medeni bir insan bu açıdan bir vahşiden daha iyi durumdadır. Bir balonun içinde, yerçekimine karşı yukarı çıkabiliyor, peki o halde Zaman Boyutu’nda sürdürdüğü yolculuğunu eninde sonunda durdurabilmeyi veya hızlandırabilmeyi, hatta geri dönüp aksi yönde yolculuk yapabilmeyi niçin ümit etmesin?”

“Ah, bu,” diye atıldı Filby. “Tamamen-”

“Neden olmasın?” diye sordu Zaman Yolcusu.

“Mantığa aykırı bu,” dedi Filby.

“Ne mantığı?” dedi Zaman Yolcusu.

“Tartışarak siyahı beyaz gösterebilirsiniz,” dedi Filby, “ama beni asla ikna edemeyeceksiniz.”

“Muhtemelen edemeyeceğim,” dedi Zaman Yolcusu. “Ama artık Dört Boyut geometrisindeki araştırmalarımın hedefini görmeye başlıyorsunuz. Uzun zaman önce bir makineye dair belli belirsiz bazı sezgilerim vardı...”

“Zamanda yolculuk etmek!” diye bağırdı Çok Genç Adam.

“...uzay ve zamanın herhangi bir yönünde, sürücünün keyfine göre rastgele yolculuk edecek.”

Filby bir kahkahayla kendini avuttu.

“Ama deneysel ispatlarım var,” dedi Zaman Yolcusu.

“Bir tarihçi için fevkalade kullanışlı olurdu,” dedi Psikolog. “İnsan geçmişe gidebilir ve örneğin Hastings Savaşı ile ilgili bilgilerimizin doğru olup olmadığını öğrenebilir!”

Doktor, “Dikkat çekeceğinizi düşünmüyor musunuz?” diye sordu. “Atalarımızın anakronizmlere karşı pek hoşgörüsü yoktu.”

“İnsan gidip Yunancayı Homeros veya Platon’un ağzından öğrenebilir,” dedi Çok Genç Adam.

“O durumda seni yetersizlikten sınıfta bırakırlardı. Alman âlimler Yunancayı o kadar geliştirdiler ki...”

“Sonra gelecek de var,” dedi Çok Genç Adam. “Bir düşünsenize! Yatır tüm paranı, o faizde çoğalırken sen hızla yoluna devam et!”

“Ve de sonunda katı komünist bir temel üzerine kurulmuş bir toplumla karşılaş,” dedim.

“Bütün aşırı abartılı bu teoriler!” diye söze girdi Psikolog.

“Evet, bana da öyle görünüyordu, o yüzden bu konuda ağzımı hiç açmadım, ta ki...”

“Deneysel ispata kadar!” diye haykırdım. “Bunu ispat edecek misiniz?”

“Deneymiş!” diye bağırdı Filby. Beyni sulanmaya başlıyordu.

“Ne olursa olsun, şu deneyinizi bir görelim,” dedi Psikolog. “Ancak biliyorsunuz ki, bütün bunlar martaval.”

Zaman Yolcusu hepimize gülümsedi. Sonra elleri pantolonun ceplerinde, hafifçe gülümsemeyi sürdürerek yavaşça odadan çıktı; laboratuvarına giden uzun koridorda terliklerinin yere sürttüğünü duyduk.

Psikolog bize baktı. “Elinde ne var acaba?”

“Bir el çabukluğu hilesidir, ne olacak?” dedi Doktor. Filby ise bize Burslem’de görmüş olduğu bir hokkabazdan söz etmeye çalıştı ama daha girizgâhını bitiremeden Zaman Yolcusu geri döndü ve Filby’nin anekdotu bir sonuca varamadan dağıldı.

Zaman Yolcusu elinde küçük bir çalar saat büyüklüğünde, çok zarif işlenmiş madeni bir kafes tutuyordu. İçinde fildişi, kristalleşmiş şeffaf bir madde vardı. Ve şimdi açıkça ifade etmeliyim ki, çünkü bunun ardından gelenler –insan onun açıklamalarını kabul etmediği sürece– kesinlikle açıklanamaz şeylerdi. Odanın içinde çevreye saçılmış olan sekizgen masalardan birini aldı ve onu, iki ayağı şömine kiliminin üstüne gelecek şekilde ateşin önüne yerleştirdi. Mekanizmayı bu masanın üzerine koydu. Sonra bir sandalye çekti ve oturdu. Masada bunun dışında yalnızca, canlı ışığı tamamen modelin üzerine düşen siperli bir lamba vardı. Ayrıca çevrede, belki de düzinelerce mum vardı, ikisi şömine rafındaki pirinçten mum çubuklarında, birkaçıysa duvarlardaki şamdan desteklerinde; öyle ki oda parlak bir biçimde aydınlanmıştı. Ateşe en yakın olan alçak koltuğa

oturdum ve onu Zaman Yolcusu ile şöminenin arasına gelecek biçimde öne çektim. Filby onun arkasına oturup, omzunun üzerinden baktı. Doktor ve Eyalet Başkanı onu sağ profilinden seyrediyordu. Psikolog da soldan. Çok Genç Adam, Psikolog'un arkasında durdu. Hepimiz tetikteydik. Ne kadar ustaca inandırıcı kılınmış ve ne kadar hünerli bir biçimde yapılmış olursa olsun, herhangi çeşit bir gözbağının bu şartlar altında bizim üzerimizde oynanabilmesi bana inanılmaz geliyor.

Zaman Yolcusu önce bize, sonra da mekanizmaya baktı. "Ee?" diye sordu Psikolog.

Dirseklerini masaya dayayıp, ellerini aygıtın üzerinde birleştirerek, "Bu küçük çalışma yalnızca bir model," dedi. "Bu, benim zamanda yolculuk edecek bir makineye dair planım. Oldukça çarpık durduğunu ve şu kolun çevresinde tuhaf bir şekilde titreyen bir görünüşü olduğunu fark edeceksinizdir, sanki bir şekilde gerçek değilmiş gibi." Parmağıyla o kısmı gösterdi. "Ayrıca burada ve şurada ufak birer beyaz manivela bulunuyor."

Doktor sandalyesinden kalktı ve aygıta uzun uzun baktı. "İşçiliği çok güzel," dedi.

"Bunu yapmak iki yılımı aldı," diye biraz sertçe karşılık verdi Zaman Yolcusu. Hepimiz Doktor'un yaptığını taklit etmiş olduğumuzda şöyle dedi: "Şimdi, şunu açıkça anlamanızı istiyorum ki, bu manivelaya basınca makine geleceğe yollanır, öteki de hareketi tersine çevirir. Bu eyer, pilotun koltuğunu temsil ediyor. Az sonra manivelaya basacağım ve makine fırlayıp gidecek. Gözden kaybolacak, gelecek zamana geçecek ve yok olacak. Alete iyice bir bakın. Masaya da bakın ve bu işte hiçbir hile bulunmadığından emin olun. Bu modeli harcadıktan sonra bana şarlatan denmesini istemiyorum."

Belki bir dakikalık bir suskunluk oldu. Psikolog benimle konuşacak gibi oldu, sonra vazgeçti. Derken Zaman Yolcusu parmağını manivelaya doğru uzattı. "Hayır," dedi birden. "Bana elinizi verin." Psikolog'a dönerek adamın elini kendininkinin içine aldı ve ondan işaret parmağını uzatmasını istedi. Böylece, örnek zaman makinesini ebedi yolculuğuna yollayan Psikolog'un kendisi olacaktı. Hepimiz manivelanın döndüğünü gördük. Ortada hiçbir hile olmadığından kesinlikle eminim. Bir rüzgâr esti ve lambanın alevi titredi. Şömine rafındaki mumlardan biri söndü ve küçük makine aniden kendi çevresinde döndü, seçilmez oldu, hafifçe kayıp giden, pirinç ve fildişinden bir anafor gibi, sanki bir ikincisinin hayaleti gibi göründü, gitti ve yok oldu! Lambayı saymazsak masa boştu.

Bir dakika boyunca kimse sesini çıkarmadı. Neden sonra, Filby çok şaşırdığını söyledi.

Psikolog uyuşmuşluğunu attı üzerinden ve birdenbire masanın altına baktı. Zaman Yolcusu buna katıla katıla gülerek, Psikolog'unkini hatırlatan tavırla sordu: "Ee?" Ayağa kalkarak şömine rafının üzerindeki tütün kavanozuna gitti ve arkası bize dönük bir halde, piposunu doldurmaya başladı.

Birbirimize bakıyorduk. "Şu işe bakın," dedi Doktor. "Bunda ciddi misiniz? Bu makinenin zamanda yolculuk yaptığına cidden inanıyor musunuz?"

Ateşteki bir tahta parçasını yakmaya eğilirken, "Kesinlikle," dedi Zaman Yolcusu. Ardından piposunu yakarken dönüp Psikolog'un yüzüne baktı. (Psikolog aklını oynatmadığını göstermek için kendi kendine bir puro aldı ve ucunu kesmeden yakmaya çalıştı.) "Dahası, orada hemen hemen bitmiş, büyük bir makinem var" –laboratuvarı gösterdi– "ve o kurulduğu zaman kendi başıma bir yolculuğa çıkmaya niyetliyim."

"O makinenin geleceğe yolculuk ettiğini mi söylemek istiyorsunuz?"

"Geleceğe ya da geçmişe, hangisine olduğunu kesin olarak bilmiyorum."

Bir anlık duraklamadan sonra Psikolog'a ilham geldi. "Eğer bir yere gitmişse, geçmişe gitmiştir."

"Niçin?" diye sordu Zaman Yolcusu.

"Çünkü uzayda hareket etmediğini farz ediyorum ve eğer geleceğe gitseydi, bizim zamanımızdan geçmiş olması gerektiğinden, bütün bu zaman boyunca hâlâ burada olurdu."

"Ama," dedim ben, "eğer geçmişe gitmişse bu odaya ilk girişimizde görünürdü ve burada bulunduğumuz geçen perşembe günü ve ondan önceki perşembe ve ondan önceki ve böyle sürüp giderdi bu!"

Eyalet Başkanı Zaman Yolcusu'na dönerek, bir tarafsızlık edasıyla, "Ciddi itirazlar bunlar," dedi.

"Hiç de değil," dedi Zaman Yolcusu, sonra Psikolog'a döndü, "Sen düşünürsün. Bunu sen açıklayabilirsin. Algı eşiğinin altında sunumdur bu, bilirsiniz işte, seyrelmiş sunum."

"Elbette," dedi Psikolog ve bizleri rahatlattı. "Bunu düşünmeliydim. Yeterince açık, üstelik paradoksu anlamaya yardımcı oluyor. Dönen bir tekerleğin jantı veya havada uçan bir kurşun gibi... Onu ne görebilir ne de değerlendirebiliriz. Eğer zamanın içinde bizim olduğumuzdan elli kat, yüz

kat daha hızlı gidiyorsa, biz bir saniyeyi geçerken o bir dakika geçiyorsa yarattığı izlenim tabii ki, –zamanda yolculuk ediyor olmasaydı her nasıl olacak idiyse– onun yalnızca ellide biri veya yüzde biri olacaktır. Bu yeterince açık.” Elini daha önce makinenin olduğu boşlukta gezdirdi. “Görüyor musunuz?” dedi gülerek.

Oturduk ve bir dakika kadar boş masayı seyrettik. Sonra Zaman Yolcusu bize bütün bu olan biten hakkında ne düşündüğümüzü sordu.

“Bu gece bakınca, yeterince mantıklı görünüyor,” dedi Doktor, “ama yarına kadar bekleyin. Sabahın sağduyusunu bekleyin.”

“Zaman Makinesi’nin kendisini görmek ister misiniz?” diye sordu Zaman Yolcusu. Ve aynı anda lambayı eline alarak, laboratuvarına çıkan hava akımı kuvvetli uzun koridorda yürüdü. Titreşen ışığı, onun siluet halindeki geniş, tuhaf kafasını, gölgelerin dansını, hepimizin kafası karışık ama inanmaz bir halde onu nasıl izlediğimizi ve orada, laboratuvarda gözlerimizin önünde kayboluşunu gördüğümüz küçük mekanizmanın daha geniş bir haliyle nasıl karşılaştığımızı dün gibi hatırlıyorum. Bazı parçaları nikeldi, bazıları fildişinden, bazı parçalarıysa mutlaka kaya kristalinden törpülenmiş veya kesilmişti. Alet genel olarak tamamdı, ancak bükülmüş, kristal kollar sıranın üstünde, birkaç çizim kâğıdının yanında bitmemiş halde duruyordu. Daha iyi bakabilmek için bir tanesini aldım. Kuvars kristali gibi görünüyordu.

“Buraya bak,” dedi Doktor. “Tamamen ciddi misin? Yoksa bu da geçen Noel’de bize gösterdiğin hayalet gibi bir numara mı?”

“Bu makine sayesinde,” dedi Zaman Yolcusu, lambayı yukarıda tutarak, “zamanı keşfetmeye kararlıyım. Yeterince açık mı? Hayatımda hiç bu kadar ciddi olmamıştım.”

Hiçbirimiz buna nasıl tepki vereceğimizi pek kestiremedik.

Doktor’un omzunun üzerinden Filby’nin bakışını yakaladım, ağırbaşlı bir tavırla bana göz kırptı.

Bölüm 2

O gün hiçbirimiz Zaman Makinesi'ne pek inanmadık galiba. Aslına bakılırsa, Zaman Yolcusu kolay kolay inanılmayacak kadar zeki olan şu adamlardan biriydi; onunla ilgili her şeyi kavradığınızı asla hissedemez, her zaman kurnaz bir ihtiyattan, görünür içtenliğinin arkasında pusuda bekleyen bir hinlikten kuşkulanırdınız. Modeli bize Filby göstermiş ve aynen Zaman Yolcusu'nun kullandığı kelimelerle konuyu bize o açıklamış olsaydı, ona karşı çok daha az bir şüphecilik sergilerdik. Çünkü onun dürtülerini anlamış olurduk; Filby'yi bir kasap bile anlayabilir. Ama Zaman Yolcusu'nun doğasında mantıksız arzular bolca bulunduğundan, ona güvenmiyorduk. Ondan daha az yetenekli bir adamı meşhur edecek şeyler onun ellerinde birer hileydi sanki. Her şeyi kolaylıkla yapabilmek bir hatadır. Onu ciddiye alan ciddi insanlar onun tavırlarından asla emin olamıyorlardı; onunlayken, hüküm verme konusundaki ünlerine güvenmenin, boşa kürek sallama anlamına geldiğinin her nasılsa farkındaydılar. Bu yüzden o perşembe ile bir sonraki arasında geçen günlerde, zamanda yolculuk hakkında hiçbirimizin pek konuştuğunu sanmıyorum, doğurduğu tuhaf ihtimaller şüphesiz çoğumuzun aklından geçmiş olsa da. Görünüşte mantıklı ancak gerçekleşmesi inanılmaz oluşu, insanı garip bir biçimde anakronizm ve büsbütün bir karmaşıklığa davet edişi... Kendi adıma konuşmam gerekirse, benim aklım hâlâ modelin yaptığı numaraydı. Bunu Doktor'la tartıştığımı anımsıyorum, onunla cuma günü Linnaean'da karşılaşmıştım. Tübingen'de buna benzer bir aleti daha önce görmüş olduğunu söylüyor ve mumun sönmesinin üzerinde fazlasıyla duruyordu. Ne var ki, hilenin nasıl işlediğini açıklayamıyordu.

Ertesi perşembe günü Richmond'a yeniden gittim –galiba Zaman Yolcusu'nun en müdavim konuklarından biriydim ben– ve geciktiğimden, dört beş adamı onun oturma odasında çoktan sıraya girmiş buldum. Doktor,

bir elinde bir kâğıt parçası, öteki elinde saatiyle, ateşin önünde ayakta duruyordu. Gözlerim Zaman Yolcusu'nu ararken, "Saat yedi buçuk oldu," dedi Doktor, "İyisi mi biz yemeğe başlayalım, ne dersiniz?"

"...nerede?" diye sordum, ev sahibimizi kastederek.

"Yeni mi geldiniz? Çok tuhaf. Kaçınılmaz olarak gecikti. Bu notta bana, eğer yediye kadar dönmezse yemeğe başlamamızı söylüyor. Gelince açıklayacakmış."

"Yemeği soğutmak yazık olur," dedi, çok tanınmış bir günlük gazetenin Editörü; bunun üzerine Doktor zili çaldı.

Doktor'u ve beni saymazsak bir önceki akşam yemeğine katılmış olan tek kişi Psikolog'du. Geriye Blank, daha önce sözü geçen Editör, gazeteci olduğu kesin biri ve sessiz, mahcup, sakallı bir adam kalıyordu; onu tanımıyordum ve gözlemleyebildiğim kadarıyla o, bütün akşam boyunca ağzını hiç açmadı. Yemek masasında Zaman Yolcusu'nun yokluğuyla ilgili bazı rivayetler dönüyordu, ben de yarı şaka yarı ciddi, zamanda yolculuk ettiği olasılığını ortaya attım. Editör bunun kendisine açıklanmasını istedi. Bunun üzerine Psikolog o hafta içinde tanık olduğumuz o "usta işi paradoks ve hileyi" kabataslak ve ruhsuzca aktarmaya gönüllü oldu. Koridor tarafındaki kapı yavaş ve sessizce açıldığında anlatısının ortasındaydı. Yüzüm kapıya dönüktü, onu ilk gören ben oldum. "Merhabalar!" dedim, "Nihayet!" Kapı daha da açıldı, karşımızda Zaman Yolcusu duruyordu. Hayretten bir çığlık attım. Onu benden sonra gören Doktor, "Aman Tanrım! Neler oldu, dostum?" diye haykırdı. Ve masadakilerin hepsi kapıya doğru döndü.

Perişan bir haldeydi. Kolları yeşile bulanmış olan ceketi tozlu ve kirliydi; saçı başı dağınıktı ve bana biraz kırlaşmış gibi geldi; ya toz ve kirden ya da rengi gerçekten solduğu için böyleydi. Yüzü hayalete dönmüştü; çenesinde kararmış bir kesik vardı, yarı iyileşmiş bir kesikti bu; bitkin ve gergin görünüyordu, anlaşılan çok acı çekmişti. Kapı eşiğinde bir an duraksadı, ışık gözlerini kamaştırmıştı sanki. Sonra odaya girdi. Ancak yürümekten tabanları şişmiş kaldırım serserilerinde gördüğüm bir aksaklıkla yürüyordu. Konuşacağını umarak, sessizlik içinde onu seyrediyorduk.

Tek kelime etmedi, zorlukla masaya geldi ve şaraba doğru bir hamle yaptı. Editör bir bardak şampanya doldurdu ve ona doğru itti. Zaman Yolcusu bardağı bir dikişte bitirdi, ona yaramış olmalı ki masada göz gezdirirken yüzünde o eski gülümsemesinin hayaleti dolaştı. "Tanrı aşkına,

başına ne geldi, dostum?” diye sordu Doktor. Zaman Yolcusu onu duymuyor gibiydi. Belirgin bir şekilde dili sürçerek, “Sizleri rahatsız etmeyeyim,” dedi. “Ben iyiyim.” Durdu, biraz daha içki almak için bardağını uzattı ve yine bir dikişte bitirdi. “Güzel,” dedi. Gözleri parladı ve yanaklarına hafiften bir renk geldi. Durgun bir onamayla bakışları bizim yüzlerimizde gezindi, sonra sıcak ve rahat olan odada dolaştı. Ardından yine konuştu, kelimelerinin arasında sanki hâlâ yavaşça ve ihtiyatla ilerliyordu. “Yıkanıp giyineceğim, sonra aşağı iner ve her şeyi açıklarım... Bana o pirzoladan biraz ayırın. Bir parça et için canımı veririm...”

Nadiren uğrayan bir ziyaretçi olan Editör’e baktı ve ona iyi dileklerini sundu. Editör bir soru soracak oldu. “Az sonra anlatacağım,” dedi Zaman Yolcusu. “Ben... çok tuhaf bir haldeyim! Bir dakika içinde toparlanırım.”

Bardağını masaya koydu ve merdiven kapısına doğru yürüdü. Topallaması ve ayaklarını yere vururken çıkardığı yumuşak adımların sesi yine dikkatimi çekti ve o dışarı çıkarken durduğum yerden onun ayaklarını gördüm. Ayaklarında yırtık pırtık, üzerinde kan lekeleri olan bir çift çorap vardı o kadar. Kapı onun arkasından kapandı. Onu izlemeye niyetli gibiydim, sonra kendi için titizlenilmesinden ne kadar nefret ettiğini anımsadım. Bir an için dalgınlaştım. Derken, (alışkanlığından ötürü) her şeyi süsleyip abartan Editör’ün şöyle dediğini duydum: “Değerli Bir Bilim Adamının Hayret Verici Davranışı.” Bu benim dikkatimi yeniden, göz alıcı yemek masasına çevirdi.

“Nedir oyunun adı?” diye sordu Gazeteci. “Acemi Dilenci’yi mi oynuyordu? Ben anlamadım da.” Psikolog’un bakışlarıyla karşılaştım ve onun yüzünde kendi aklımdan geçenleri okudum. Zaman Yolcusu’nun yukarıda acıyla topalladığını düşünüyordum. Benden başka kimsenin, onun aksadığını fark ettiğini sanmıyorum.

Şaşkınlığından tamamıyla ilk sıyrılan Doktor oldu, sıcak bir tabak için hemen zili çaldı; Zaman Yolcusu, akşam yemeği sırasında ortada uşakların beklemesinden nefret ederdi. Bunun üzerine Editör homurdanarak çatal bıçağına yöneldi. Suskun Adam da onu taklit etti. Akşam yemeği kaldığı yerden, yeniden başlamıştı. Arada meraklı suskunluklar olsa da kısa bir süre her kafadan bir ses çıktı; Editör’ün merakıysa sonradan daha ateşli bir hal aldı. “Dostumuz böyle geçişlerle mütevazı gelirine katkıda mı bulunuyor? Yoksa dönem dönem Nebukadnezar’a mı dönüşüyor?” diye sordu. “Ben bunun o Zaman Makinesi ile ilgili olduğundan eminim,” dedim ve Psikolog’un geçen toplantı hakkında anlattıklarına kaldığı yerden devam

ettim. Yeni konukların inanmadıkları açıktı. Editör itirazlar ediyordu. “Ne demek zaman yolculuğu? İnsan bir paradoksun içinde yuvarlanmakla üstünü başını toza bulayamaz, öyle değil mi?” Ama sonradan, fikir aklına yatınca mizaha sığındı. Gelecekte hiç elbise fırçası yok muydu? Gazeteci de hiçbir koşulda inanmayacaktı ve bütün olup bitene alaylar yağdırma kolaycılığında Editör’e o da katıldı. İkisi de yeni tip gazetecilerdendi; çok neşeli, saygısız genç adamlardı. “Yarından sonraki gün haberlerimizde özel muhabirimiz bildiriyor,” diyordu Gazeteci –daha ziyade bağırıyordu– ki, Zaman Yolcusu geri döndü. Olağan akşam kıyafetlerini giymişti ve bitkin görünüşünü saymazsak, beni ürküten o değişiklikten eser kalmamıştı.

“Baksana,” dedi Editör şen şakrak, “bu çocuklar senin gelecek haftanın içlerine doğru bir yolculukta bulunduğunu söylüyorlar! Bize küçük Rosebery hakkında her şeyi anlatırsın değil mi? Ne kadar para istersin?”

Zaman Yolcusu tek kelime konuşmadan, kendine ayrılmış olan yere geldi. Eskiden olduğu gibi, sessizce gülümsedi. “Pirzolam nerede?” dedi. “Çatalı yeniden ete saplayabilmek ne mutluluk!”

“Hikâye ne olacak!” diye bağırdı Editör.

“Başlatma hikâyene!” dedi Zaman Yolcusu. “Yiyecek bir şeyler istiyorum. Damarlarıma biraz pepton girmeden ağzımı açmayacağım. Teşekkürler. Ve tuz lütfen.”

“Bir kelime,” dedim, “Zamanda yolculuk mu ediyordunuz?”

Ağzı dolu, başıyla onaylayarak, “Evet,” dedi Zaman Yolcusu.

“Kelimesi kelimesine bir aktarımın satırına bir şilin veririm,” dedi Editör. Zaman Yolcusu bardağını Suskun Adam’a doğru uzattı ve tırnağıyla çınlattı; bunun üzerine, aval aval onun yüzüne bakmakta olan Suskun Adam birden irkildi ve ona şarap doldurdu. Yemeğin geri kalanı sıkıntılı bir havada geçti. Bana gelince, dilimin ucuna sorular gelip durdu ve bu durumun diğerleri için de geçerli olduğunu söylemekten çekiniyorum. Gazeteci, Hettie Potter fıkralar anlatarak gergin ortamı yumuşatmaya çalıştı. Zaman Yolcusu bir berduşun iştahıyla tüm dikkatini yemeğe vermişti. Doktor bir sigara tüttürüp yan gözle Zaman Yolcusu’nu seyrediyor, Suskun Adam ise her zamankinden daha beceriksiz bir görünümde, sırf sinirden, düzenli ve kararlı bir şekilde şampanya içiyordu. Zaman Yolcusu nihayet tabağını bir kenara itti ve bize baktı. “Sanırım size bir özür borçluyum,” dedi. “Açlıktan ölüyordum neredeyse. Açıkçası yaşadıklarım inanılmazdı.” Eliyle bir puroya uzandı ve ucunu kesti. “Ama tütün salonuna geliniz. Yağlı

tabakların üzerinden anlatılmayacak kadar uzun bir hikâye bu.” Ve geçerken zili çalarak bitişik odaya götürdü bizi.

Koltuğuna yaslandı ve bana döndü, üç yeni konuğu kastederek, “Blank, Dash ve Chose’a makineden bahsettiniz mi?” diye sordu.

“Ama bunların hepsi yalnızca paradoks,” dedi Editör.

“Bu gece tartışamayacağım. Sizlere hikâyeyi anlatırım, dert değil; ama tartışamam. Ben,” diye devam etti, “istediğiniz gibi, başıma gelenleri anlatacağım size, ancak sözümü kesmekten sakınmalısınız. Anlatmak istiyorum. Hem de nasıl. Çoğu size yalan gelecektir. Olsun! Ama hepsi gerçek, her kelimesi, harfi harfine. Saat dörtte laboratuvarımdaydım ve o zamandan beri... sekiz gün yaşamışım... hiçbir insanoğlunun yaşamadığı sekiz gün! Tükendim, ama bütün her şeyi sizlere anlatıp bitirmeden uyumam. Sonra yatağa giderim. Ama sözümü kesmek yok! Anlaştık mı?”

“Anlaştık,” dedi Editör. Biz de tekrarladık: “Anlaştık.” Ve Zaman Yolcusu benim öne sürdüğüme benzeyen hikâyesini anlatmaya koyuldu. İlk başlarda sandalyesine yaslanmış, canından bezmiş bir halde konuşuyordu. Sonradan canlandı. Bunları yazarken onun halini tarif edebilmekte kalem ve kâğıdın kifayetsizliğini –her şey bir yana, kendi âcizliğimi– nasıl hissettiğimi bir bilseniz. Yeterli dikkati vererek okuduğunuzu farz edeceğim ama sizler ne konuşanın ufak lambanın parlak çemberindeki solgun ama samimi yüzünü görebilir ne de sesinin vurgulamalarını duyabilirsiniz. Yüz ifadesinin, hikâyesinin dönemeçlerini nasıl izlediğini tahmin dahi edemezsiniz! Biz dinleyicilerin çoğu gölgedeydik, çünkü tütün salonundaki mumlar yakılmamıştı ve yalnızca Gazeteci’nin yüzü ile Suskun Adam’ın dizlerinden aşağısı aydınlanıyordu. Başlangıçta arada birbirimize bakıyorduk. Bir süre sonra bunu yapmayı bıraktık ve yalnızca Zaman Yolcusu’nun yüzüne baktık.

Bölüm 3

“Geçtiğimiz perşembe aranızdan bazılarına Zaman Makinesi’nin çalışma ilkelerinden söz etmiş ve aletin kendisini atölyedeki tamamlanmamış haliyle sizlere göstermiştim. Evet işte makine burada, gerçi biraz yol yorgunu; ayrıca bir fildişi kol çatlamış ve pirinç parmaklıklardan teki eğilmiş; ama bunun dışında pek bir sorunu yok sanırım. Onu cuma gününe bitirmeyi ummuştum; ama cuma günü montajın neredeyse sonuna gelmişken, nikel kollardan birinin diğerinden tam iki buçuk santim kısa olduğunu fark ettim, yeniden yaptırmam gerekti tabii; bu yüzden alet ancak bu sabah tamamlanabildi. Zaman makinelerinin ilki bugün saat onda kariyerine başladı. Onu son bir kez kurcaladım, tüm vidalarını tekrar sıktım, kuvars kristali rodaya bir parmak daha yağ koydum ve koltuğa yerleştim. O anda, az sonra yaşayacaklarım için hissettiğim merakın az çok aynısını, kafatasına silahı dayamış, intihara niyetli biri hissedebilir ancak. Başlama kolunu bir elime aldım, öteki elime de bitirme kolunu, birincisine ve hemen hemen aynı anda da ikincisine bastım. Makara gibi dönüyordum; kâbuslardaki gibi bir düşme hissi duydum ve çevreme bakındığımda aynen eski haliyle laboratuvarı gördüm. Peki bir şeyler olmuş muydu? Aklımın bana oyunlar oynadığından kuşkulandım bir an. Sonra saat çekti dikkatimi. Bana birkaç saniye gibi gelen bir süre önce onu bir iki dakika geçiyordu; şimdiyse saat neredeyse üç buçuktu!”

“Derin bir nefes aldım, dişlerimi sıktım, iki elimle başlama koluna yapıştım ve bir hengâme ile fırladım. Laboratuvar sislendi ve karardı. İçeri Bayan Watchett girdi ve besbelli beni görmeden bahçe kapısına doğru yürüdü. Gidip geri dönmesi toplam bir dakikasını almıştır ama benim için odanın içinden bir füze gibi fırlamıştı. Yüklendim ve kolu en ileri seviyeye getirdim. Bir lambanın sönüşü gibi gece geldi, sonraki anda da yarın oldu. Laboratuvar silikleşti, puslandı, giderek soldu. Yarının kara gecesi indi,

sonra tekrar gündüz, yeniden gece, tekrar gündüz, daha, daha hızlı. Girdap gibi dönen bir mırıltı doldu kulaklarıma ve zihnime tuhaf, alıkça bir dağınıklık çöktü.

“Korkarım zamanda yolculuk yapmanın eşi benzeri olmayan duyularını size aktaramayacağım. Bunlar son derece tatsız. Sanki bir eğlence trenindeymişsiniz gibi; çaresiz, paldır küldür bir gidiş! Ve her an gerçekleşebilecek bir çarpışmaya dair korkunç sezgiler. Ben hızımı artırdıkça gece, kara bir kanadın çırpışı gibi günü izliyordu. Laboratuvarın belli belirsiz görüntüsü çok geçmeden benden uzaklaşmıştı, sonra güneşin gökyüzünde hızla zıpladığını gördüm; her dakika başı yukarı sıçrıyor ve her dakika bir günü belirtiyordu. Laboratuvarın yok olduğunu düşünüyordum, açık havaya çıkmıştım. Bir iskele gördüm sanki, ama hareket eden herhangi bir cismi ayırt edemeyecek kadar hızlı gidiyordum. Sürünen en yavaş salyangoz bile yanımdan uçuyor, karanlık ve ışığın göz kırpar gibi ardı arkasına görünüşü göze aşırı bir acı veriyordu. Derken, araya karışan karanlıklarda, ayın hilalden dolunaya kadar tüm evrelerinden çabucak geçtiğini gördüm ve onu çevreleyen yıldızları yakaladım göz ucuyla. Biraz sonra, hız kazanmayı sürdürerek yoluma devam ederken gece ve gündüzün çırpıntısı yerini sürekli bir griliğe bıraktı; gökyüzü, ilk alacakaranlığınkine benzeyen muhteşem aydınlıkta bir renge, eşsiz derinlikte bir maviliğe büründü; zıplayıp duran güneş ateşten bir çizgi halini aldı, göz alıcı bir kemer olup çıkmıştı, uzayda; ay daha silik, dalgalanan bir şeritti; yıldızları ise, ara sıra mavinin içinde titreyen parlak bir çemberi saymazsak, artık hiç göremez olmuştum.

“Manzara sisli ve bulanıktı. Şu an üzerinde bu evin durduğu tepenin yamacındaydım hâlâ, yamaç gri ve puslu, yanımda yükseliyordu. Ağaçların büyüdüğünü ve buhar bulutları gibi değiştiğini gördüm, kâh kahverengi, kâh yeşil; büyüyor, yayılıyor, sonra parçalanıyor ve geçip gidiyorlardı. Koca binaların donuk ve zarif bir şekilde yükseldiğini ve düş gibi geçtiklerini gördüm. Dünyanın tüm yüzeyi değişiyordu sanki; gözlerimin önünde eriyor ve akıyordu. Hızımı kaydeden kadranın üstündeki küçük eller gittikçe daha hızlı dönüyordu. Sonra güneşin aşağı yukarı sallandığı çekti dikkatimi, gün dönümünden gün dönümüne, bir dakikadan daha kısa bir süre içinde ve en sonunda hızım artık dakikada bir yıldan fazlaydı; bembeyaz karlar dakika dakika dünya yüzeyinden geçiyor, kayboluyor ve onu ilkbaharın parlak, kısa süren yeşilliği izliyordu.

“Başlangıçtaki tatsız duygular o kadar şiddetli değildi artık. En sonunda çılgınca bir neşeye dönüştüler. Doğrusu makinede açıklamasını bulamadığım hantal bir sallanma fark ettim. Ancak aklım onunla ilgilenemeyecek kadar karışıktı; böylece içimden taşan bir çeşit delilikle kendimi geleceğin içine attım, önceleri durmayı pek düşünmüyordum, bu yeni duygulardan başka herhangi bir şeyi de. Ama sonra beynimde yeni, taze izlenimler canlandı –biraz merak ve onunla birlikte kaçınılmaz bir korku– ve sonunda beni tamamen ele geçirdiler. Düşündüm de, gözümün önünden hızla akan ve dalgalanan o gizemli ve bulanık dünyaya şöyle yakından bir göz atabilsem, insanlığın kim bilir hangi garip gelişmeleri, eksik uygarlığımızın üzerine eklenmiş ne muhteşem ilerlemeler görünebilirdi! Çevremde bizim devrimizin binalarından çok daha büyük, muazzam ve görkemli mimari yapılar yükseliyordu, ama parıltı ve sisten yapılmışlardı sanki. Tepenin yamacından zengin bir yeşilin taştığını ve orada kış tarafından hiç bölünmeden kaldığını gördüm. Benim bulanık algılarımla bile dünya çok hoş görünüyordu. Ve aklım durma meselesine geldi.

“Benim ya da makinenin yerini işgal ettiği uzay parçasında herhangi bir cisim bulmak gibi tuhaf bir olasılıkla karşı karşıyaydım. Zamanın içinde son sürat gittiğim sürece pek önemi yoktu bunun; kelimenin tam anlamıyla incelmiştim, karşıma çıkan cisimlerin açıklıklarından su buharı gibi süzülüyordum! Ve durmam demek, kendimi, yoluma çıkan her ne ise onun içine molekül molekül sıkıştırmam demekti; engelin atomlarıyla kendiminkileri yakın bir etkileşime sokarak çok büyük bir kimyasal tepkimeye –büyük olasılıkla geniş kapsamlı, bir patlamaya– sebep olmak, kendimi ve makinemi olası bütün boyutların dışına, bilinmeyenin içine fırlatmak demekti. Makineyi yaparken bu olasılık aklıma tekrar tekrar gelmişti gerçi, ancak o zaman bunu kaçınılmaz bir risk olarak kabul etmiş, neşeyle karşılamıştım, bir insanın alması gereken risklerden biriydi! Ama risk gelip çatmıştı, kaçış yoktu ve artık aynı şen hava içinde değerlendiremiyordum onu. Açıkçası, her şeyin mutlak yabancılığı, makinenin hastalıklı bir halde sarsılıp sallanması ve her şeyden önemlisi o uzatmalı düşüş hissi sinirlerimi bozmuştu. Asla duramayacağımı söylüyordum kendi kendime, sonra ani bir hışımla derhal durmaya karar verdim. Sabırsız bir ahmak gibi, manivelaya yüklendim ve makine zapt edilemez bir şekilde dönmeye başlarken ben havanın içine doğru baş aşağı savruldum.

“Kulaklarımda gök gürültüsü vardı. Bir an sersemlemişim galiba. Çevremde acımasız bir dolu yağıyordu ve ben devrilmiş makinenin önünde, yumuşak çimin üstünde oturuyordum. Her şey hâlâ kurşuni görünüyordu, ancak çok geçmeden kulaklarımdaki kargaşanın kaybolmuş olduğunu fark ettim. Çevreme bakındım. Görünüşe göre bir bahçenin içinde, açelya çalılarıyla çevrili küçük bir çimenlikteydim. Pembe ve mor çiçekler, dolu tanelerinin vuruşuyla yağmur gibi düşüyordu. Yere çarpıp geri sıçrayan, dans eden dolu, makinenin üzerinde bir bulut oluşturuyor, toprağın üstünde duman gibi geziniyordu. Bir anda iliğime kadar ıslanmıştım. “Sizi görmek için sayılamayacak kadar uzun yılları aşmış bir adama karşı,” dedim, “çok konukseversiniz, doğrusu.”

“Kısa sürede orada durup ıslanmanın ne kadar büyük bir budalalık olduğunu fark ettim. Ayağa kalktım ve çevreme göz gezdirdim. Çalıların ötesinde, sisli sağanağın içinden pek seçilemez bir biçimde, beyaz taştan oyulmuş gibi duran kocaman bir şekil belirdi. Fakat dünyanın geri kalanı görünmüyordu.

“Duyumlarımı tarif etmek zor. Dolunun oluşturduğu sütunlar inceldiğinde beyaz şekli daha bir berrak görebildim. Çok büyük olmalıydı, çünkü boz bir huş ağacı omzuna değiyordu. Beyaz mermerdendi, biçim olarak kanatlı bir Sfenks’e benziyordu ama kanatları yanlara dikey açılmak yerine arkaya doğru yayılmıştı ve bu da ona havada asılıymış izlenimini veriyordu. Kaidesi bana bronz gibi geldi; kalın yeşil bir pas tabakasıyla kaplıydı. Tesadüfen yüzü bana dönüktü; kör gözler sanki beni seyrediyordu, dudaklarda hafif bir gülümsemenin gölgesi vardı. Yoğun bir aşınmaya uğramıştı ve bu yüzden nahoş bir hastalığın pençesindeymiş gibi görünüyordu. Bir süre durup onu seyrettim, yarım dakika, belki de yarım saat. Dolunun onun önünde daha yoğun veya daha ince yağmasına bağlı olarak o da ileri ve geri gidip geliyormuş gibi duruyordu. Nihayet bir an için gözlerimi ondan alabildim ve dolu perdesinin havının artık döküldüğünü, gökyüzünün güneş vaadiyle aydınlanmaya başladığını gördüm.

“Çömelmiş beyaz şekle yeniden baktım ve birdenbire yolculuğumun deli cesareti bütünüyle aklıma düştü. O sis perdesi büsbütün çekildiğinde ortaya neler çıkabilirdi? İnsanlığın başına neler gelmişti? Ya zulüm ortak bir tutku olmuşsa? Ya bu arada ırk gelişip insanlığını kaybetmiş ve insanlık dışı, merhametsiz ve karşı konulamaz derecede güçlü bir yaratık haline gelmişse? Ben eski dünyanın bir vahşi hayvanı gibi algılanabilirdim, hem

de halk tarafından en korkuncu, en iğrenci diye bilineni; vakit kaybetmeden katledilecek mundar bir mahluk olarak.

“Çok büyük olan başka şekiller de gördüm; dinmekte olan fırtınanın içinden bana doğru sokulan ağaçlı bir tepe yamacında, girintili çıkıntılı duvarları ve uzun sütunlarıyla koca binalar bunlardan bazılarıydı. Panik ve korku içinde sıkışmıştım. Çıldırmışçasına Zaman Makinesi’ne döndüm ve onu yeniden ayarlamaya uğraştım. Bu sırada fırtınanın arasından güneşin okları kamçı gibi iniyordu. Kurşuni sağanak bir kenara çekildi ve bir hayaletin yerde sürünen etekleri gibi gözden kayboldu. Üstümde, yaz göğünün derin mavisinin içinden küçük, belli belirsiz kahverengi bulut parçacıkları hiçliğe kıvrıldılar. Çevremdeki büyük binalar fırtınadan kalan ıslaklıkla ışıyarak, açık ve seçik bir şekilde ortaya çıktılar, katlarının çevresinde birikmiş olan henüz erimemiş dolu tanelerinin beyazıyla parıldıyorlardı. Kendimi yabancı bir dünyanın içinde çıplak hissettim. Üzerinde onun üstüne çullanmaya hazır bekleyen şahin kanatlarını bile bile, berrak bir havada dolaşan bir kuşun hissettikleriyle aynı şeyleri belki de. Korkum cinnete dönüştü. Derin bir nefes aldım, dişlerimi sıktım ve makineyle yeniden elense güreşmeye başladım. Müthiş saldırımın karşısında pes ederek ters döndü. Şiddetle çeneme çarptı. Bir elim koltukta, ötekisi manivelada, nefes nefese bir halde durup, yeniden binmeye hazırlandım.

“Ancak makinenin bu kadar çabuk geri adım atmasıyla cesaretim yerine gelmişti. Bu uzak gelecek dünyasına daha büyük bir merak ve daha az korkuyla bakıyordum artık. En yakın evin yüksek duvarındaki dairesel bir açıklıkta toplanmış, parlak, yumuşak cüppeleri içinde bir grup gördüm. Beni fark etmişlerdi, yüzleri bana dönüktü.

“Sonra bana doğru yaklaşan sesler duydum. Beyaz Sfenks’in yanındaki çalılıkların arasından, koşan erkeklerin baş ve omuzları geliyordu. Bir tanesi, benim makinemle birlikte üzerinde durduğum ufak çimenliğe doğrudan çıkan bir patikada belirdi. Deri bir kayışla beline kuşanmış mor bir tünik içinde, ufak tefek bir yaratıktı –boyu bir yirmi ya var ya yoktu– ayağına sandalet veya potin giymişti ama tam olarak hangisi olduğunu ayırt edemedim; dizlerine kadar bacakları ile başı çıplaktı. Bunu görünce, ilk defa havanın ne kadar sıcak olduğunun farkına vardım.

“Çok güzel ve çok zarif ama tarif edilemeyecek derecede kırılgan bir yaratık olması beni hayli etkiledi. Kızarmış yüzü bana veremlilerinkinin daha güzel bir şeklini hatırlattı; bir zamanlar çokça işittiğimiz o veremli

güzelliğini. Onu görünce güvenimi birdenbire yeniden kazandım. Ellerimi makineden çektim.

Bölüm 4

“Bir anda geleceğin bu narin yaratığı ile yüz yüze kalmıştım. Dosdoğru bana geldi ve gözlerimin içine bakarak güldü. Tavırlarında korkunun izinin bile olmayışı ilk anda etkiledi beni. Sonra onu izleyen diğer ikisine dönerek garip ve çok tatlı, akıcı bir dille konuştu.

“Daha gelenler vardı ve kısa sürede bu enfes yaratıkların sekiz on tanesi çevremde küçük bir grup oluşturdu. Aralarından biri bana hitap etti. İşin tuhafı, sesimin onlar için ne kadar sert ve boğuk olduğu dank etti kafama. Bu yüzden başımı salladım, sonra kulaklarımı işaret ederek yeniden salladım. Bir adım ilerledi, duraksadı ve elime dokundu. Ve sırtımda, omuzlarımda küçük, yumuşak başka dokunuşlar hissettim. Benim gerçek olduğumdan emin olmak istiyorlardı. Bunda insanı tedirgin eden hiçbir şey yoktu. Doğrusu, bu sevimli küçük insanlarda güven aşılayan bir şeyler vardı; zarif bir nezaket, biraz çocuksu bir huzur. Üstelik o kadar kırılgan görünüyorlardı ki, onların bütün bir düzinesini toplu iğneler gibi etrafa fırlattığımı hayal edebiliyordum. Ancak küçük pembe ellerini Zaman Makinesi’ne sürdüklerinde onları uyarmak için ani bir hamlede bulundum. Ne mutlu ki, henüz vakit varken, o ana kadar unutmuş olduğum bir tehlikeyi hatırladım, makinenin kollarına uzanarak onu harekete geçiren ufak manivelaları çözdüm ve cebime koydum. Sonra dönüp iletişim adına neler yapabileceğime baktım yeniden.

“Yüzlerine daha yakından bakınca Dresden porseleni tipindeki sevimliliklerinde daha öte tuhaflıklar gördüm. Hepsi aynı tarzda kıvırcık olan saçları boyun ve yanaklarında sivri bir sona ulaşıyordu; yüzlerinde tüyden eser yoktu ve hepsinin kulakları oldukça küçüktü. Parlak kırmızı, fazlasıyla ince dudaklı ağızlar, ufaktı ve küçük çeneler sivriydi. Gözleri iri ve ılımlıydı, –bu benim bencilliğim gibi görünebilir– onlardan bekleyebileceğim ilgiden kesinlikle yoksun olduklarını düşündüm.

“Benimle iletişim kurmak için hiçbir çaba göstermeden, yalnızca gülümseyerek ve yumuşak, cilveli tonlarda birbirleriyle konuşarak çevremde durduklarından, sohbeti ben başlattım. Zaman Makinesi’ni ve kendimi gösterdim. Sonra zamanı nasıl ifade edeceğimde duraksayarak güneşi işaret ettim. Bir anda, ekoseli mor ve beyazlar içinde, yabansı sevimlilikte minik biri benim hareketimi izledi ve gök gürültüsünü taklit ederek beni hayrete düşürdü.

“Hareketinin anlamı ne kadar açık olsa da bir an sersemledim. Birdenbire aklıma bir soru takılmıştı: Bu yaratıklar akılsız mıydı? Bu fikir beni nasıl çarptı bilemesiniz. Malumunuz her zaman, “sekiz yüz iki bin küsur yılı” insanlarının bilgi, sanat, her şeyde bizden inanılmaz derecede ileride olacaklarını öngörürdüm. Sonra bir tanesi aniden, bizim beş yaşındaki çocuklarımızın zekâ düzeyinde olduğunu gösteren bir soru sordu; ben bir yıldırımın içinde güneşten mi gelmiştim! Kıyafetleri, ince narin uzuvları ve kırılgan yüz hatları üzerine daha önce muallakta bırakmış olduğum hükmümü serbest kıldı bu. Zihnime bir hayal kırıklığı aktı hızla. Bir an için Zaman Makinesi’ni yok yere kurmuş olduğumu hissettim.

“Başımla onayladım, güneşi gösterdim ve onlara karşılık olarak o kadar canlı bir gök gürlemesi temsili iade ettim ki, irkildiler. Hepsi bir iki adım geri çekildi, başlarını eğdi. Sonra biri gülerek bana doğru geldi, elinde, bana hepten yabancı olan çiçeklerden bir zincir tutuyordu ve onu boynuma geçirdi. Bu fikir ahenkli alkışlarla kabul gördü; çok geçmeden hepsi çiçek almak için oraya buraya koşturuyor ve ben adeta çiçek içinde boğulana dek gülerek üzerime fırlatıyordu. Daha önce böyle şeyler görmemiş olan sizler, sayılamayacak kadar çok ileride bir kültürü nasıl tatlı, ne harika çiçekler yaratmış olduğunu hayal bile edemezsiniz. Birisi oyuncaklarının en yakın binada sergilenmesi gerektiğini ortaya attı sonra, böylece ben de, bütün bu olan biten sırasında şaşkınlığıma gülümseyerek adeta beni seyretmiş olan beyaz mermer Sfenks’in yanından geçirilerek, aşınmış taştan, gri, kocaman bir yapıya doğru götürüldüm. Onlarla birlikte giderken, fazlasıyla ağırbaşlı olan entelektüel gelecek nesiller hakkındaki o kendinden emin sezinlemelerimin anıları, karşı konulamaz bir keyifle aklımda canlandı.

“Binanın çok geniş bir girişi vardı, baştan ayağa muazzam boyutlardaydı. Ben doğal olarak, gitgide büyüyen ufak insanlar kalabalığıyla ve gölgeler içindeki gizemli halleriyle önümde açılan büyük ve süslü kapılarla fazlasıyla meşguldüm. Onların tepelerinin üzerinden gördüğüm dünyayla ilgili genel izlenimim, terk edilmiş, karmakarışık güzel

çalı ve çiçekler, uzun süredir ihmal edilmesine rağmen içinde yabani ot bulunmayan bir bahçe idi. Garip beyaz çiçekli birkaç uzun başak gördüm, balmumu bitki örtüsünde belki bir otuz santim gelirlerdi. Renk renk fundaların arasında yabani bir şekilde, oraya buraya saçılarak büyümüşlerdi ama dediğim gibi, o sıra onları yakından incelemedim. Zaman Makinesi çimende, yabani çiçeklerin arasında kendi haline terk edilmişti.

"Giriş kemeri ağır oymalarla süslüydü, ancak içeri girerken eski Fenike süslemelerini anımsattıklarını düşünsem de, doğal olarak oymacılığı çok dikkatli gözlemleyemedim ve kötü bir şekilde kırılmış, hava koşullarından dolayı aşınmaya uğramış olmaları beni sarstı. Girişte daha parlak giyinmiş birkaç kişi karşıladı beni ve çiçeklerle süslü donuk on dokuzuncu yüzyıl kıyafetleri içinde pek acayip görünen ben, ahenkli kahkahalar ve şen konuşmalar, parlak, yumuşak renkli cüppeler ve ışıltılı beyaz uzuvların girdap gibi dönen kütlesiyle çevrelenmiş halde onlarla beraber içeri girdim.

"Büyük antre, kahverengi ağırlıklıydı ve aynı oranda geniş bir salona açılıyordu. Çatı gölgeler içindeydi, renkli camla kısmen sırlanmış, kısmen sırlanmamış pencereler ise ışığı yumuşatarak alıyorlardı içeri. Zemin sert, beyaz bir metalden kesilmiş geniş bloklarla yapılmıştı, levha değil, kalın dilimler de değil, aksine bloklardan ve o kadar yıpranmıştı ki, ben bunu geçmiş nesillerin öteye beriye gitmelerine, onun daha sık uğranılan yolların arasında derince oyulmuş olmasına bağladım. Uzunluğun çaprazında cilalı taştan bir sürü masa gördüm, yerden otuz santim kadar yüksekte ve bir yığın meyve vardı üzerlerinde. Bazılarını aşırı irileşmiş ahududu ve portakal olarak tanıdım, ancak büyük çoğunluğu bana yabancıydı.

"Masaların arasına birçok yastık saçılmıştı. Kılavuzlarım bunlara yerleşerek bana da aynısını yapmamı işaret ettiler. Sevimli bir resmiyetsizlik içinde, kabuk ve sapları masaların kenarındaki yuvarlak deliklerin içine atarak, elleriyle meyveleri yemeye başladılar. Onları örnek almaktan gocunmadım, çünkü aç ve susuzdum. Bir yandan da acele etmeden salonu inceliyordum.

"Beni belki de en çok etkileyen harap görünüşü oldu. Yalnızca geometrik şekillerle süslü renkli camlı pencereler birçok yerinden kırılmış, alt kenardan sarkan perdeler kalın bir toz örtüsüyle kaplanmıştı. Bir de yanımdaki mermer masanın köşesinin kırık olduğu çarptı gözüme. Yine de insanda genel olarak aşırı zengin ve renkli bir izlenim bırakıyordu. Salonda yemek yiyen belki birkaç yüz kişi vardı ve çoğu yediği meyvelerin üzerinden parlayan gözleriyle benim yakınıma olabildiğince sokulmuş,

ilgiyle beni seyrediyordu. Hepsi yumuşak ama dayanıklı olan, aynı ipeksi kumaşa bürünmüştü.

“Aklıma gelmişken, meyve tek besinleriydi. Uzak geleceğin bu insanları katı birer vejetaryendi ve onlarla birlikteyken bazı dünyevi arzulara rağmen ben de meyve ile beslenmek zorundaydım. Doğrusu, sonradan ihtiyozorun arkasından atların, sığırların, koyunların, köpeklerin de neslinin tükenmiş olduğunu öğrendim. Ama meyveler çok lezzetliydi, özellikle biri vardı ve –orada bulunduğum zaman diliminde onun mevsimiydi; üç kenarlı bir kabuğun içinde tozumsu bir şey– çok hoşuma gitti, onu başlıca yiyeceğim yaptım. Başlangıçta bütün bu tuhaf meyveler ve gördüğüm garip çiçekler kafamı pek karıştırdı ama sonradan önemlerini kavramaya başladım.

“Her neyse, şu an size uzak gelecekte, meyveyle geçirdiğim akşam yemeğinden söz ediyorum. İştahımı bir parça frenler frenlemez, bu yeni insanlarımın dillerini öğrenmek için azimli bir girişimde bulunmaya karar verdim. Kesinlikle, yapılacak ilk şey buydu. Başlamak için meyveler uygun görünüyordu ve bir tanesini elime alarak soru sorar bir dizi sesler çıkarmaya ve hareketler sergilemeye başladım. Anlatmaya çalıştığımı iletmekte oldukça zorlanıyordum. Çabalarımın karşılığı ilk başta şaşkın bakışlar ve dinmez kahkahalar oldu. Ama çok geçmeden sarışın küçük bir yaratık amacımı kavramış görünerek bir isim tekrarladı. Birbirleriyle gevezelik edip uzun bir süre bu işi tartıştılar, dillerinin küçük kibar seslerini çıkarmak için ilk girişimlerim büyük bir eğlence kaynağı olmuştu. Ancak çocukların ortasına düşmüş bir okul müdürü gibi hissediyordum kendimi ve ısrar ederek, kısa zamanda en azından çok sayıda isme hâkim olabildim; sonra işaret zamirlerine giriştim, oradan “yemek” fiiline kadar vardım. Ancak yavaş ilerleyen bir işti bu ve küçük insanlar çabucak yorularak sorularımdan kaçmak istediler, ben de daha ziyade ihtiyaçtan, derslerini kendilerini istekli hissettiklerinde, küçük dozlarda aktarmalarına izin verdim. Ve gerçekten de çok küçük dozlarla karşılaştım, hayatımda bunlardan daha miskin, daha kolay yorulan insanlar görmemiştim.

“Minik ev sahiplerimde daha ilk anlarda keşfettiğim tuhaf bir özellik de umursamaz halleri oldu. Çocuklar gibi hevesli, şaşkın nidalarla yanıma geliyor, yine çocuklar gibi, bir süre sonra beni incelemekten vazgeçip başka oyuncakların peşinden koşuyorlardı. Akşam yemeği ve sohbet girişimlerim son bulmuştu ve ilk kez, başlangıçta çevreme toplanmış olanların hemen hepsinin gitmiş olduğunu fark ettim. Tuhaftır, bu küçük halkı ben de çok

çabuk gözden çıkarmıştım. Karnım doyar doymaz, büyük ve süslü kapının içinden geçerek, aydınlık dünyaya yeniden çıktım. Sürekli olarak bu gelecek insanlarının bir diğeriyle daha karşılaşıyordum, biraz arkamdan beni izliyor, hakkımda konuşup gülüşüyor ve cana yakın gülümsemeler takınıp jestlerde bulunduktan sonra beni yeniden kendi halime bırakıyorlardı.

“Ben büyük salondan çıktığımda yeryüzünün üzerine akşamın sükûneti çökmüştü, manzara batan güneşin sıcacık ateşiyle aydınlanıyordu. Olaylar zihnimi bulandırdı önceleri. Her şey benim tanıdığım dünyadan o kadar farklıydı ki... çiçekler bile... İçinden çıktığım büyük bina geniş bir nehir vadisinin eteklerine kuruluydu, ne var ki Thames bugünkü konumundan bir mil kadar uzaklaşmıştı. Yaklaşık bir buçuk mil kadar yukarı, gezegenimizin M.S. Sekiz Yüz İki Bin Yedi Yüz Bir yılındaki halini daha geniş bir şekilde görebileceğim bir tepenin doruğuna tırmanmaya karar verdim. Evet makinemin ufak kadranlarının kaydettiği tarih buydu.

“Yürürken, dünyanın içinde bulunduğu bu viran olmuş ihtişamı açıklamaya yardımcı olabilecek herhangi bir iz bulmak için tetikteydim. Gerçekten her şey yıkılmış haldeydi. Tepenin doruklarına doğru alüminyum kütleleriyle birbirine bağlanmış koca bir granit yığını vardı, sarp duvarlardan ve çökmüş molozdan oluşan muazzam bir labirent, ortasında dolgun öbeklerce pagoda benzeri harika bitkiler –sanırım ısırgan– bulunuyordu ama yaprakların çevresi eşsiz bir kahverengiye çalıyordu ve insana batmıyorlardı. Hangi nedenle inşa edilmiş olduğunu belirleyemediğim devasa bir yapının metruk kalıntılarıydı besbelli. Sonradan burada çok garip bir tecrübe yaşayacaktım –çok daha acayip bir keşfin ilk girişimi– ama bundan yeri geldiğinde söz edeceğim.

“Bir parça dinlendiğim bir terastan ani bir düşünceyle çevreye baktığımda görünürde hiçbir küçük evin bulunmadığının farkına vardım. Anlaşılan müstakil ev, hatta bir olasılıkla, aile kavramları yok olmuştu. Yeşilliğin arasında orada burada sarayı andıran binalar vardı, ancak bizim İngiliz tarzı kır manzarasının o karakteristik özelliklerini oluşturan ev ve baraka yitip gitmişti.

“‘Komünizm,’ dedim kendi kendime.

“Ve arkasından aklıma başka bir fikir geldi. Beni izlemekte olan yarım düzine küçük surete baktım. Ve ani bir kavrayışla hepsinin aynı kıyafet tarzına, aynı tüysüz yumuşak çehreye ve genç kızlara yaraşır aynı yuvarlak uzuvlara sahip olduğunu algıladım. Bunu daha önce fark etmemiş olmam

belki garip gelebilir. Garip olmayan ne vardı ki? Gerçeği tüm çıplaklığıyla görebiliyordum artık. Bu gelecek insanları kıyafette aynı ve bugün cinsiyetleri birbirinden ayıran beden ve tavır farklılıklarından yoksundular. Çocuklarsa yalnızca anne ve babalarının minyatürleri gibi göründüler gözüme. O anda o zamanın çocuklarının en azından fiziksel olarak çok erken gelişmiş oldukları kanısına vardım ve sonradan bu kanımı doğrulama imkânını fazlasıyla buldum.

“Bu insanların içinde yaşadıkları huzur ve güven ortamını görünce cinsiyetlerin bu yakın benzerliğinin beklenebilir olduğunu hissettim; çünkü erkeğin iktidarı ve kadının yumuşaklığı, aile kurumu ve mesleklerin ayrımı, bir fiziksel güç çağının saldırgan gereklilikleridir yalnızca. Nüfusun dengeli ve bereketli olduğu yerde çok çocuk doğurmak devlete lütuftan çok bela olur; şiddetin pek nadir uğradığı ve evlatların güvende olduğu yerde verimli bir aile kurma gerekliliği daha azdır –aslında hiç yoktur– ve cinslerin, çocuklarının ihtiyaçlarına bağlı olarak ihtisas kazanmalarına gerek kalmaz. Bunun bazı başlangıçlarını şimdi bile görüyoruz, o gelecek çağdaysa bu durum tamamlanmıştı. Hatırlatayım, bu benim o zaman kafamda kurduklarımdır. Gerçeklerden ne kadar uzak olduklarını anlamakta gecikmeyecektim.

“Bütün olan biten hakkında derin derin düşünürken küçük, sevimli bir yapı çekti dikkatimi; kubbenin altında bir kuyuya benziyordu. Bir an kuyuların varlığının hâlâ sürmesindeki tuhaflığı düşündüysem de, sonra kurgularımın örgüsünü kaldığı yerden sürdürdüm. Tepenin doruğuna doğru geniş binalar yoktu ve bir olasılıkla mucizevi bir yürüme takatim olduğu için kısa zaman sonra ilk kez bir başıma kaldım. Garip bir özgürlük ve macera hissiyle zirveye doğru yoluma devam ettim.

“Orada ne olduğunu çıkaramadığım sarı madenden bir oturak buldum, yer yer pembemsi bir pasla kaplanmış, yumuşak yosunla yarı yarıya örtülmüştü, kol dayanakları dökümdü ve törpülenerek Griffon kafası şekline büründürülmüştü. Oturdum ve dünyamızın o uzun günün batışı altındaki engin manzarasını incelemeye koyuldum. Hayatımda gördüğüm en güzel, en hoş görüntüydü bu. Güneş ufukta çoktan alçalmıştı ve batı, yatay mor ve kızıl çizgilerin bulandığı altın rengiyle alev alevdi. Altta Thames Vadisi vardı ve nehir, vadinin içinde parlatılmış çelikten bir şerit gibi uzanıyordu. Alaca yeşilliğin arasına yayılmış, bazıları yıkıntı olan, bazılarındaysa hâlâ oturulan büyük saraylardan söz etmiştim. Bu sahipsiz yeryüzü bahçesinde şurada burada beyaz ya da gümüşi şekiller yükseliyor, şurada burada bir

kubbenin veya dikili taşın keskin dikey çizgisi beliriyordu. Çalı çiti yoktu, mülkiyet haklarının izi yoktu, tarıma dair herhangi bir belirti de; bütün dünya tek bir bahçe haline gelmişti.

"Oturmuş izlerken, görmüş olduğum şeyleri yorumlamaya başladım ve o akşam bana kendini gösterdiği şekilde yorumum da aşağı yukarı şöyleydi. (Sonradan yalnızca gerçeğin yarısını görmüş olduğumu anlayacaktım ya da gerçeğin yalnızca bir yüzünü göz ucuyla yakalamış olduğumu fark edecektim.)

"İnsanoğlunun azaldığı döneme rast gelmiştim, anlaşılan. Kızıl güneş batışı bana insanlığın batışını düşündürdü. İlk kez, bugün meşgul olduğumuz sosyal çabaların tuhaf bir sonucunu kavramaya başladım. Hem de, düşünüyorum da mantıklı bir sonuç bu. Güç ihtiyacın ürünüdür; güvenlik güçsüzlüğü artırır. Yaşam koşullarını düzeltme işi –yaşamı gittikçe daha da güvenli yapan gerçek uygarlaştırma süreci– istikrarlı bir şekilde zirveye ulaşmıştı. Birleşmiş insanlığın doğa üzerinde kazandığı bir zafer, ötekini izlemişti. Şu an hayalden öte gitmeyen şeyler, ele alınarak üzerinde düşünülen ve ilerletilen projelerdi artık. Ve hasadı gördüklerimdi!

"Günümüzün sağlık koşulları ve tarımı, her şey bir yana, hâlâ temel aşamasındadır. Zamanımızın bilimi insan hastalıkları alanının ancak küçük bir bölümünde işe koyuldu, ama öyle bile olsa faaliyetlerini çok istikrarlı ve ısrarcı bir biçimde yaymakta. Tarımımız ve bahçeciliğimiz orada burada bir yabani otu yok eder ve belki çok sayıda sağlıklı bitkiler ekip, daha büyük bir oranı, bir denge oluşturmak için elinden geldiği ölçüde mücadele etmeye terk eder. En sevdiğimiz bitki ve hayvanları –ve bunlar o kadar az ki– yavaş yavaş, seçici ıslah ile geliştiriyoruz. Bir gün yeni ve daha iyi bir cins şeftali, bir gün çekirdeksiz üzüm, bir gün daha hoş kokulu, daha iri çiçekler, bir gün daha faydalı bir sığır cinsi... Onları yavaş yavaş ıslah ediyoruz, çünkü ideallerimiz belirsiz ve deneme kabilinden, bilgimiz ise sınırlı; çünkü bizim beceriksiz ellerimizde doğa da utangaç ve hantal. Bu anafora rağmen akıntının sürmesidir. Tüm dünya zeki, eğitimli ve işbirliği içinde olacak; her şey gitgide artan bir hızla doğanın boyun eğişine doğru gidecek. En sonunda akıllıca ve dikkatli bir şekilde, hayvan ve bitki dünyasının dengesini insan ihtiyaçlarına uyacak bir biçimde yeniden düzenleyeceğiz.

"Sanırım, bu düzenleme yapılmıştı, hem de çok iyi bir şekilde; makinemin içine düştüğü o zaman aralığında ebediyen gerçekleştirilmişti. Ne havada sivrisinek vardı, ne de toprakta yabani ot veya mantar; her yer meyve ve tatlı, hoş çiçeklerle doluydu; göz alıcı kelebekler öteye beriye

uçuşuyorlardı. Koruyucu tıp, ereğine ulaşmış, hastalıkların kökü kazınmıştı. Kaldığım süre boyunca herhangi bir bulaşıcı hastalığın izine rastlayamadım. Ayrıca, kokma ve çürüme süreçlerinin de bu değişimlerden büyük ölçüde etkilenmiş olduğunu sizlere anlatmak zorunda kalacağım.

“Sosyal başarılarda da görülmüştü bu etki. Parlak giyinen insanoğlunun gösterişli barınaklarda oturduğunu gördüm ve hiçbir zahmete katlanmadıklarını öğrendim. Mücadeleden hiçbir iz yoktu; ne sosyal, ne de ekonomik mücadeleden. Dükkânlar, reklam, trafik, dünyamızın gövdesini oluşturan bütün bu ticaret, hepsi yok olmuştu. O altın akşamda, bir sosyal cennetin yaratılmış olduğu fikrine kapılmamak elimde değildi. Artan nüfusun doğurduğu zorlukların üstesinden gelinmişti diye tahmin ediyorum, çünkü nüfus artışı durmuştu.

“Fakat koşullarda böylesi bir değişim ile birlikte kaçınılmaz olarak, değişime ayak uydurma da gelir. Biyoloji bilimi bir yığın yanlışla dolu olmadıkça, insan zekâsı ve gücünün kaynağı nedir? Zorluk ve özgürlük: Atılgan, güçlü ve uyanık olanın ayakta, zayıflarınsa altta kalacağı koşullar; yetkin insanların vefalı birleşimlerine, nefse hâkimiyete, sabra ve iradeye prim tanıyacak koşullar. Aile kurumu ve onun içinde yükselen duygular, şiddetli kıskançlık, çocuğa gösterilen şefkat, ebeveynin kendini adayışı, hepsi mazeret ve desteklerini gencin her an başına gelebilecek tehlikelerde buldular. Peki bu tehlikeler şimdi nerede? Evliliğin kıskançlığına, sert anneliğe, her türden tutkuya karşı yükselen bir akım var ve giderek bu büyüyecek; artık yararsız şeyler bunlar, bizleri zarif ve güzel bir hayatla bağdaşmayan, tedirgin ve yabani birer hurda yapan şeyler.

“O insanların bedensel zayıflıklarını, zihinsel eksikliklerini, sık sık rastladığım o büyük bina yıkıntılarını düşündüm ve bu doğanın tamamen zapt edilmiş olduğuna dair inancımı güçlendirdi. Çünkü fırtınadan sonra sessizlik gelir. İnsanlık güçlüydü, çalışkan ve zekiydi, içinde yaşadığı koşulları değiştirmek için ruhundaki dirimin tümünü kullanmıştı. Şimdiyse değiştirilmiş koşulların tepkisindeydi sıra.

“Ortaya çıkan bu rahat ve güvenli koşullarda, bizimle birlikte adına güç denen o dinmez enerji bir zayıflık haline gelecekti. Bizim zamanımızda bile, bir zamanlar hayatta kalmak için zorunlu sayılan bazı eğilim ve arzular sürekli bir başarısızlık kaynağı olmakta. Örneğin cesaret ve savaşma aşkı, uygar bir adamın pek işine yaramıyor, hatta yolunda engel bile olabiliyor. Fiziksel dengenin ve güvenliğin sağlandığı koşullarda gücün, ister zihinsel, ister bedensel olsun, pabucu dama atılacaktır. Hesaba sığmayacak kadar

uzun yıllar boyunca savaş ya da tek başına şiddet tehlikesi yaşanmadığına hükmettim, ne vahşi hayvan tehlikesiyle, ne de bedensel güce ihtiyaç duyulan telef edici hastalıklarla karşılaşılmış, zahmete asla gerek duyulmamıştı. Böyle bir hayat için bizim zayıf dediklerimiz de güçlüler kadar tedarikliydi. Ve aslında artık zayıf da değildiler. Hatta onların daha hazırlıklı oldukları söylenebilir, çünkü güçlüler, çıkacak delik bulamayan bir enerji ile yıpranacaklardı. Gördüğüm binaların enfes güzelliği, insanoğlunun halihazırdaki hedefsiz enerjisinin, içinde yaşadığı koşulların etkisiyle durulup mükemmel bir ahenge oturmasından önceki son kabarışlarının ürünüydü şüphesiz. Son ve büyük barışı başlatan o zaferin şaşaasıydı bu. Güven içindeki enerjinin kaderi hep bu olmuştur; sanata ve erotizme alışır, ardından bitkinlik, sonunda çürüme gelir.

“Bu sanatsal güdüler de en sonunda silinecek; benim gördüğüm zamanda neredeyse ölmüşlerdi. Kendilerini çiçeklerle süslüyor, dans ediyor, gün ışığında şarkı söylüyorlardı; sanatçı ruhundan geriye kalan buydu sadece. O bile en sonunda halinden hoşnut bir hareketsizliğe bırakacaktı yerini. Acı ve gerekliliğin keskin bileği taşında yaşıyoruz, ama o lanet bileği taşı işte nihayet kırılmıştı anlaşılan!

“Orada, çökmekte olan karanlığın içinde dururken, şu basit yorumla dünyanın sorununu anlamış olduğumu düşündüm, bu güzel insanların tüm sırrını çözmüştüm. Muhtemelen, nüfus artışı için tasarladıkları kontrol çok başarılı olmuş, sayıları da sabit kalmak yerine giderek azalmıştı. Sağda solda bolca görülen yıkıntıları açıklardı bu. Yorumum çok basit, yeterince de akla yakındı... bütün yanlış teoriler gibi!

Bölüm 5

“Orada durmuş insanoğlunun bu fazlasıyla kusursuz zaferi üzerinde derin derin düşünürken, kuzeydoğudaki gümüşi bir ışık selinin içinden sararmış ve kambur bir dolunay doğdu. Aşağıdaki küçük, parlak suretler oraya buraya koşuşturmayı kestiler; bir baykuş sessizce geçti, gecenin serinliğinde titredim. Aşağıya inip uyuyacak bir yerler bulmaya karar verdim.

“Tanıdığım binayı aradım. Sonra gözlerim, doğan ay ışığı parladıkça bronz kaidesinin üzerinde daha da belirginleşen Beyaz Sfenks’e kaydı. Karşısındaki huş ağacını görebiliyordum. İşte, karmakarışık açelya çalıları oradaydı, soluk ışıkta kararmış görünüyorlardı ve işte küçük çimenlik de oradaydı. Çimenliğe tekrar baktım. İçimdeki ferahlık tuhaf bir kuşkuyla bozuldu. Cesurca, ‘Hayır,’ dedim kendi kendime, ‘bu o çimenlik değil.’

“Ama bu o çimenlikti. Zira Sfenks’in cüzzamlıya benzeyen beyaz yüzü o yöne bakıyordu. Buna ikna olduğum andaki duygularımı hayal edebiliyor musunuz? Edemezsiniz. Zaman Makinesi gitmişti!

“Bir anda yüzüme tokat yemiş gibi, kendi çağımı kaybetmiş, bu garip, yeni dünyada çaresizliğe terk edilmiş olduğum ihtimali aklıma geldi. Bunun salt düşüncesi bile bedensel, gerçek bir duyu yarattı bende. Boğazımı sıkıp, beni nefessiz bıraktığını hissedebiliyordum. Sonra bir korkunun esiri oldum ve sıçrayarak, büyük adımlarla tepeden aşağı doğru koşmaya başladım. Sonra baş aşağı düştüm ve yüzümü kestim. Kanı durdurmaya çalışmakla vakit kaybetmeden ayağa sıçradım, yanağımdan ve çenemden aşağı damlayan sıcak bir akıntıyla koşmaya devam ettim. Koşarken bir yandan da kendi kendime sürekli şöyle diyordum: ‘Onu ayakaltından kaldırmak için biraz uzağa taşımış, çalıların altına itmişlerdir.’ Yine de tüm gücümle koştum. Bütün bu zaman boyunca, bazen büyük bir korkuyla gelen – kesinlikle biliyordum ki– böylesi bir güven aptalcaydı; makinemin benim

ulaşamayacağım yerlere götürülmüş olduğunun içgüdüsel olarak farkındaydım. Acıyla nefes alıyordum, tepenin doruğundan küçük çimenliğe kadar olan iki milin tamamını yaklaşık on dakikada koştum, sanırım. Pek genç bir adam da sayılmam. Koşarken hayli nefes tüketiyor, ahmakça bir güven içinde makineyi bırakışıma yüksek sesle küfürler savuruyordum. Bağırdım, cevap veren olmadı. Ay ışığı altındaki bu dünyada sanki tek bir canlı bile kımıldamıyordu.

“Çimenliğe ulaştığımda bütün korktuklarım başıma geldi. Aletten tek bir iz yoktu. Topak topak olmuş kara çalıların arasında boşlukla karşılaşınca üşüdüm ve bayılacak gibi oldum. Boşluğun çevresinde korku içinde koşturdum, sanki makine bir köşede saklı olabilirmiş gibi; sonra birdenbire durdum ve saçımı başımı yolmaya başladım. Doğan ayın ışığında, bronz kaidesinin üzerinde parlayan beyaz, cüzzamlı haliyle Sfenks yükseldi üzerimde. Yüzünde benim üzüntümü alaya alan bir gülümseme vardı sanki.

“Fiziksel ve zihinsel yetersizliklerinden emin olmasaydım, bu küçük insanların mekanizmayı benim için bir dam altına koyduklarını hayal ederek kendimi avutabilirdim. Beni yıldıran şuydu: O ana kadar hiç kuşkulanılmayan ve ortaya çıkışıyla benim icadımı geçersiz kılan başka bir gücü seziyordum. Bir şeyden emindim: Başka bir çağ tıpatıp aynısını üretmedikten sonra, makine zaman içinde hareket etmiş olamazdı. Manivelalara takılan ek parçaların çıkarılması –yöntemini size sonra gösteririm– herhangi birinin onu bu amaçla kurcalayabilmesini önlüyordu. Yalnızca uzayda hareket etmiş ve saklanmıştı. Peki nerede olabilirdi o halde?

“Sanırım bir tür cinnet geçirmişim. Ay ışığıyla aydınlanan çalıların arasında, Sfenks’in bütün çevresinde aşağı yukarı koşturduğumu ve loş ışıkta geyik sandığım beyaz bir hayvanı ürküttüğümü hatırlıyorum. Ve o gecenin geç saatlerinde, sıktığım yumruklarımla parmak boğumlarım yaralanana ve kanları kırık dallardan akana dek çalıları dövdüğümü de. Gözüm dönmüş bir halde hıçkıra hıçkıra ağlayıp çıldırarak aşağı, büyük taş binaya indim. Büyük salon karanlık, sessiz ve bomboştu. Eğimli zeminde ayağım kaydı ve malakit masalardan birinin üstüne düştüm; neredeyse bacağımı kırıyordum. Bir kibrit yaktım ve daha önce size sözünü ettiğim tozlu perdelerin yanından yoluma devam ettim.

“Orada, yastıklarla kaplanmış ikinci bir büyük salon buldum, çok sayıda küçük insan uyuyordu yastıklarda. Eminim yeniden ortaya çıkışımı anlaşılmaz sesler çıkararak, bir kibrit cızırtısı ve aleviyle, sessiz karanlığın

içinden aniden belirişimi biraz garip bulmuşlardır. Kibritin ne olduğunu çoktan unutmuşlardı çünkü. Ellerimle onları kavrayıp, uyanmaları için sarsmaya başladım ve kızgın bir çocuk gibi feryat figan, ‘Zaman Makinem nerede?’ diye söze giriştim. Onlara çok tuhaf gelmiş olmalı. Bazıları güldü ama çoğu fena halde korkmuş görünüyordu. Çevremde dikildiklerini görünce, korku hissini yeniden canlandırmaya çalışmakla, o şartlar altında mümkün olan en aptalca şeyi yapmakta olduğumu anladım. Gündüzki davranışlarından çıkarımla, korkunun da unutulmuş olması gerektiğini düşünmüştüm.

“Birden kibriti yere fırlattım ve yolumun üstündeki insanlardan birini devirerek, budalaca hareketlerle büyük yemek salonundan dışarı, yeniden ay ışığına çıktım. Dehşet çığlıklarını ve küçük ayaklarıyla sendeleyerek ileri geri koşuşturduklarını duydum. Ay gökyüzüne yavaşça sokulurken yaptığım hiçbir şeyi hatırlamıyorum. Sanırım beni delirten, makinemi beklenmedik bir tarzda kaybetmem olmuştu. Kendi türümden çaresizce koparıldığımı hissediyordum; bilinmeyen bir dünyada, yabancı bir hayvandım. Saçımı başımı yolarak aşağı yukarı koşmuş, haykırışlar içinde Tanrı’ya ve kadere yakarmış olmalıyım. Upuzun geçen kahırlı gecenin sonlarına doğru üzerime korkunç bir bitkinliğin çöktüğünü; her imkânsız köşeye baktığımı; ayın altında parlayan yıkıntıların içinde el yordamıyla aranarak, kara gölgelerdeki garip yaratıklara dokunduğumu ve sonunda Sfenks’in yanında yerde yattığımı ve tam bir perişanlık içinde ağladığımı hatırlıyorum... Sefaletten başka bir şey kalmamıştı elimde. Uyumuşum sonra, kalktığımda öğle vaktiydi ve bir kol uzağımdaki çimende birkaç serçe zıplıyordu.

“Sabahın tazeliğiyle doğrularak, oraya nasıl geldiğimi ve içimde neden bu kadar derin bir terk edilmişlik ve keder duygusu taşıdığımı hatırlamaya çalıştım. Sonra her şey netleşti aklımda. Açık ve olağan gün ışığıyla birlikte ben de koşullarımla dürüstçe yüzleşebildim. Gece boyunca vahşi ve budalaca süren cinnetimi gördüm ve kendimi inandırmayı başardım. ‘En kötü ihtimali düşün,’ dedim kendi kendime, ‘Düşün ki, makine tamamen kayboldu, belki de yok edildi? Bana yakışanı sakin ve sabırlı olmak, insanların âdetlerini öğrenmek, makinemin hangi yöntemlerle ortadan kaldırıldığı, hangi yollarla malzeme ve alet bulunduğu hakkında açık bir fikir edinmek; böylece sonunda, belki, bir yenisini daha yapabilirim.’ Bu benim tek ümidim olacaktı, zavallıca bir ümitti ama üzüntüden daha iyiydi. Her şey bir yana, çok güzel ve gizemli bir dünyadaydım.

“Ancak makinem büyük olasılıkla sadece götürülmüştü. Yine de sakin ve sabırlı olmalı, onu sakladıkları yeri bulmalı, ya kaba kuvvet ya da bir dalavereyle onu yeniden ele geçirmeliydim. Bu düşünceyle ayağa fırladım ve yıkanabileceğim bir yer bulmak için çevreme bakındım. Bitkindim, gergindim ve toz toprak içindeydim. Sabahın tazeliği bende de öyle bir tazelik arzusu uyandırmıştı. Duygularımı tüketmiştim. Doğrusu, işime başladığımda, önceki geceki yoğun telaşıma anlam vermeye çalışır buldum kendimi. Küçük çimenliğin çevresindeki zeminde dikkatli bir inceleme yaptım. Yanımdan geçen küçük halktan bazılarına, iletebildiğim kadarıyla, nafile sorular sorarak zaman harcadım. Hareketlerimi hiçbiri anlayamadı; bazıları düpedüz tepkisizdi, bazılarıysa bunların yalnızca şaka olduğunu düşünüp bana güldü. Ellerimi onların gülen sevimli suratlarından uzak tutmak benim için dünyanın en zor göreviydi. Ahmakça bir itkiydi bu, ancak korku ve kör öfkeden vücuda gelen şeytan zorlukla gem altına alınıyordu ve şaşkınlığımdan yararlanmaya hâlâ hevesliydi. Çimler daha akıllıca öğütler veriyordu. İnişim sırasında devrilmiş makineyle boğuştuğum yerdeki ayak izlerim ile Sfenks’in kaidesi arasında açılmış bir oluk buldum. Çevrede makinenin götürülmesine dair başka izler de vardı, ayrıca tembel hayvangillerden bir hayvan tarafından bırakıldığını hayal edebildiğim acayip, ensiz ayak izleri. Bu beni, dikkatimi kaideye daha çok vermeye yöneltti. Sanırım söylemiştim, kaide bronzdandı. Sade bir blok değildi, her iki tarafına derince çerçevelenmiş panellerle muhteşem bir şekilde süslüydü. Gittim ve onlara vurdum. Kaidenin içi boştu. Tahtaları daha dikkatle incelediğimde çerçeveyle bağlantısız olduklarını gördüm. Ne tutacak kolu vardı, ne de anahtar deliği, ama paneller büyük olasılıkla, eğer sandığım gibi kapı idiyseler, içeriden açılıyorlardı. Tek bir şeyden emindim. Zaman Makinemin o kaidenin içinde olduğu sonucunu çıkarmam için çok yoğun bir zihinsel çaba harcamam gerekmiyordu.

“Çalıların arasından, çiçeklerle örtülü elma ağaçlarının altından bana doğru gelen turuncu giyimli iki kişinin başlarını gördüm. Dönüp onlara gülümsedim ve işaret ederek onları yanıma çağırdım. Geldiler, ben de bronz kaideyi göstererek onu açmak istediğimi anlatmaya çalıştım. Ama buna yönelik ilk hareketimle birlikte oldukça tuhaf davranmaya başladılar. Yüz ifadelerini sizlere nasıl aktaracağımı bilemiyorum. Çok hassas bir kadına karşı fena halde yakışıksız bir jest kullandığınızı düşünün; aynen o şekilde bakardı. Sanki mümkün olan en büyük hakarete uğramışlar gibi çekip gittiler. Bir sonraki denemeyi beyaz giyimli, sevimli görünüşlü küçük bir

çocuğun üstünde yaptım; sonuç tamamen aynıydı. Tavrı her nasılsa beni kendimden utandırdı. Ama bildiğiniz gibi Zaman Makinesi'ni istiyordum, böylece onu bir kez daha denedim. O da diğerleri gibi arkasını dönünce kanım beynime sıçradı. Üç adımda arkasına düştüm, cüppesinin boyun çevresindeki gevşek kısmından yakalayıp Sfenks'e doğru sürüklemeye başladım onu. Sonra yüzündeki korku ve tiksintiyi görünce, birdenbire onu da bıraktım.

"Ama yenilmemiştim henüz. Yumruğumla bronz panellere hızla vurdum. İçeride bir şeyler kımıldamıştı galiba –dürüst olmak gerekirse kıkırdamaya benzer bir ses duyduğumu sandım– fakat yanılmış olmalıyım. Nehirden bir çakıl taşı aldım, geldim ve süslemelerdeki bir halkayı yassılaşmana kadar çekiçledim, unumsu tabakalar halinde pas çıkıyordu. Küçük, sevimli insanlar kesik feveranlar içinde iki elimle çekiçlememi bir mil öteden duymuş olmalılar, ama bir sonuç çıkmadı. Tepelerde gizli gizli beni gözetleyen bir kalabalık gördüm. Sonunda, bunalmış ve yorulmuş bir halde oturdum ve çevreyi seyretmeye başladım. Ancak uzun uzun seyredemeyecek kadar huzursuzdum; uzun süre hareketsiz kalamayacak kadar Batılıyım ben. Bir problemin üzerinde yıllarca çalışabilirim, ancak yirmi dört saat boyunca hiçbir şey yapmadan beklemek... o ayrı mesele...

"Bir süre sonra ayağa kalktım ve çalıların arasından, tepeye doğru yeniden, amaçsızca yürümeye başladım. 'Sabır,' diyordum kendi kendime. 'Eğer makineni geri istiyorsan, o Sfenks'i rahat bırakmalısın. Makineni alıp götürmeye niyetlilerse, bronz panelleri harap etmen pek işe yaramaz, ama değillerse eğer, onu sorabildiğin ilk anda geri alacaksın. Böyle bir bulmacanın önünde, bütün o tanımadığın şeylerin arasında oturmanın anlamı yok. Bunun sonu saplantıya varır. Bu dünyayla yüzleş. Yollarını öğren, izle, anlamına dair acele tahminlerden kaçın. Sonunda her şeyi çözecek olan ipuçlarını bulacaksın.' Sonra birdenbire durumun mizahi yanı geldi aklıma: Geleceğe gidebilmek için çalışma ve mücadeleyle harcadığım yılları düşündüm, şimdiyse saplantılı bir endişeyle ondan kaçış yolları arayışımı. Bir insanın kurabildiği en karmaşık ve en umutsuz tuzağı ben kendime hazırlamıştım. Zararıma da olsa, kendimi engelleyemedim. Yüksek sesle güldüm.

"Büyük sarayın içinde yürürken, küçük insanlar sanki benden uzak duruyorlarmış gibi hissettim. Belki benim kuruntumdu bu, belki de bronz kapıları çekiçlememle bir ilgisi vardı. Ancak benden kaçındıklarından iyice emindim yine de. Hiçbir ilgi göstermemeye ve herhangi bir şekilde

peşlerine düşmekten sakınmaya dikkat ediyordum. Ve bir iki günün seyri içinde her şey eski haline döndü. Dilde gösterebileceğim bütün ilerlemeyi kaydettim, hatta kendi keşiflerimi de sıkıştırdım araya. Ya ince bir noktayı kaçırıyordum ya da dilleri aşırı kolaydı, yalnızca somut isim ve fiillerden oluşuyordu neredeyse. Soyut isimler ve mecazi dil kullanımı varsa bile, çok azdı. Cümleleri basitti, genellikle iki kelimeden oluşuyorlardı ve en basit önermeler dışında hiçbir şey aktaramıyor ya da anlayamıyordum. Zaman Makinesi fikrini ve Sfenks'in altındaki bronz kapıların sırrını, toplayacağım bilgiler beni onlara doğallıkla götürene kadar, mümkün olduğunca, hafızamın bir köşesine yerleştirmeye karar verdim. Yine de içimdeki bir duygu, bunu anlayabilirsiniz belki, beni indiğim noktanın birkaç mil çevresiyle sınırlı bir dairenin içine hapsetmişti.

"O zamana dek gördüğüm kadarıyla, bütün dünya, Thames Vadisi'yle aynı coşkunlukta bir zenginlik sergiliyordu. Tırmandığım her tepeden, malzeme ve tarz bakımından sonsuz çeşitlilikte, ama aynı bollukta şatafatlı binaları, aynı her dem yeşil ağaç kümelerini, çiçek yüklü aynı ağaçları ve ağaç gibi büyüyen eğreltiotlarını görüyordum. Su, yer yer gümüş gibi parlıyor ve ötede, toprak dalgalı mavi tepeler halinde yükseliyor ve böylece, gökyüzünün dinginliğinde kayboluyordu. Dikkatimi hemen çeken tuhaflık, bazı yuvarlak kuyuların varlığı oldu, birkaçı bana çok derin geldi. Bir tanesi tepeye çıkan, ilk yürüyüşümde izlediğim patikanın yanındaydı. Diğerleri gibi o da bronzla süslenmiş, garip bir biçimde işlenmiş ve küçük bir kubbeyle yağmurdan korunmuştu. Bu kuyuların yanında oturup keskin karanlığın içine dikkatlice baktığımda ne bir su parıltısı görebildim, ne de bir kibrit yaktığımda herhangi bir yansıma yakalayabildim. Yalnız hepsinin içinden aynı sesi duydum: bir gümbürtü; güm güm, koca bir motorun vuruşları gibi ve kibritlerimin alevlenmesinden, kuyuların dibine sabit bir hava dalgasının çökmüş olduğunu keşfettim. Sonra bir tanesinin ağzından içeri bir parça kâğıt attım, yavaş yavaş sallanarak inmek yerine, bir anda hızla emilerek gözden kayboldu.

"Bir zaman sonra bu kuyular ile yamaçlarda orada burada duran yüksek kuleler arasında bir bağlantı kurmayı başardım; kulelerin üzerinde havada sık sık, hani sıcak bir günde güneş kavruğu sahillerde gördüğümüz o titreme beliriyordu. İpuçlarını birleştirerek, bunun yaygın bir yeraltı havalandırma sistemi olduğu konusunda güçlü bir kanıya vardım; sistemin ise gerçek önemini anlamak zordu. Baştaki eğilimim, bunu bu küçük

insanların sağlık cihazlarıyla özdeşleştirmekti. Apaçık bir sonuçtu bu, ama kesinlikle yanlıştı.

“Ve burada itiraf etmeliyim ki, bu gerçek gelecek zamanda kaldığım sürece, lağımlar, borular ile aktarım usulleri ve bu tür kolaylıklar hakkında pek az bilgi edinebildim. Okumuş olduğum bazı ütopya ve gelecek zaman kurgularında binalar, sosyal düzenlemeler ve buna benzer şeyler hakkında geniş ayrıntılar veriliyor. Ne var ki, tüm dünya tek kişinin hayal gücüyle sınırlı olduğunda böyle ayrıntıları elde etmek kolay iken, benim burada bulduğuma benzer gerçeklerin ortasına düşmüş bir gezgin için büsbütün erişilmezdirler. Orta Afrika’dan yeni gelmiş bir zencinin kabilesine götüreceği Londra masalını düşünün! Tren yolu şirketleri hakkında, toplumsal hareketler hakkında, telefon ve telgraf kabloları hakkında ve Koli Dağıtım Şirketi ve posta havalesi hakkında ne biliyordu o? Yine de biz, en azından, ona böyle şeyleri izah etmeye hevesli olurduk! Hatta o hiç yolculuk yapmamış arkadaşını anlattıklarının ne kadarına inandırabilir veya kaçını anlamasını sağlayabilir? O halde, günümüzdeki zenci ile beyaz arasındaki daracık aralığı düşünün bir, bir de benimle şu Altın Çağ insanları arasındaki koca uçurumu! Görülemeyenlerin çoğuna karşı hassastım, konfora katkıda bulunan şeylere; ama otomatik organizasyonla ilgili genel izlenimi saymazsak, korkarım, farkı aklınızda pek canlandıramayacağım.

“Defin konusuyla ilgili, örneğin, ne krematoryumların izine rastladım, ne de mezarı andıran bir yerlere. Fakat aklıma, benim keşfedemeyeceğim kadar uzaklarda, bir olasılıkla, mezarlıklar (veya ölülerin yakıldığı yerler) olabileceği geldi. Bu da kendime kasten yönelttiğim sorulardan biriydi yine ve merakım daha ilk anda yenildi. Bu iş kafamı karıştırdı ve kafamı daha çok karıştıracak olan başka bir noktaya dikkatimi çekti: bu insanların arasında yaşlı ve sakat yoktu.

“İtiraf etmeliyim ki, otomatik uygarlık ve çökmüş bir insanlıkla ilgili ilk teorilerimden duyduğum tatmin pek uzun sürmedi. Ama bir başkası gelmiyordu aklıma. Size yaşadığım zorlukları anlatayım. Keşfetmiş olduğum büyük saraylar sırf yaşama mekânları, koca yemek salonları ve uyuma daireleriydi. Hiçbir makine, hiçbir türden alet bulamadım. Ama bu insanlar zaman zaman mutlaka yenilenmesi gereken hoş kumaşlardan giyiniyorlardı ve sandaletleri, her ne kadar gösterişsiz olsalar da, oldukça karmaşık birer metal işçiliği örneğiydi böyle şeylerin. Bir şekilde yapılmaları gerekiyor. Ve küçük insanlarda yaratma ediminin eseri yoktu. Dükkân yoktu, atölye yoktu, aralarında alışveriş yaptıklarına dair bir belirti

yoktu. Tüm zamanlarını tatlı tatlı oynamakla, nehirde yıkanmakla, yarı oynaşıp yarı sevişmekle, meyve yemek ve uyumakla geçiriyorlardı. İşlerin nasıl yürüdüğünü anlayamıyordum.

“Sonra, yine Zaman Makinesi konusuna gelmem gerekirse; ne olduğunu bilmediğim bir şey onu Beyaz Sfenks’in içi boş olan kaidesine götürmüştü. Neden? Yemin ederim, düşünemiyordum. Sonra şu susuz kuyular, bir görünüp, bir kaybolan sütunlar... Bir ipucu eksikti, hissediyordum. Duygularım... nasıl anlatsam? Bir yazıt bulduğunuzu farz edin, üzerinde yer yer mükemmel ve sade bir İngilizce ile cümleler var ve araya eklenmiş, size tamamen yabancı bir dilde kelimeler ve hatta harfler... Evet, ziyaretimin üçüncü gününde, Sekiz Yüz İki Bin Yedi Yüz Bir yılının dünyası bana kendini bu şekilde sundu!

“O gün ayrıca bir çeşit arkadaş edindim. Tesadüfen, bu küçük insanlardan birkaçının sığlıkta yıkanmalarını izlerken, aralarından biri kramp geçirdi ve akıntıda sürüklenmeye başladı. Ana akıntı hızlı akıyordu gerçi, ama orta halli bir yüzücü için bile yeterince güçlü değildi. Bu yüzden, gözlerinin önünde çaresizce ağlayarak boğulmakta olan küçük şeyi kurtarmak için en ufak bir girişimde bulunmadıklarını söylesem, bu size, bu yaratıklardaki o yetersizlik hakkında bir fikir verecektir. Bunu fark ettiğimde çarçabuk elbiselerimi çıkardım ve sığ suya dalarak, zavallı ufaklığı yakalayıp güvende olacağı karaya çıkardım. Kollarını ve bacaklarını biraz ovmak onu kendine getirdi, ben de ondan ayrılmadan önce onun iyi olduğunu görmekten memnun oldum. Onun türü gözümden o kadar düşmüştü ki, ondan minnettarlık beklemiyordum. İşte bunda yanılmıştım.

“Bu olay sabahleyin oldu. Öğleden sonra, bir keşif gezisinden sonra merkezime dönerken küçük kadınımla karşılaştım, beni sevinç çığlıklarıyla karşıladı ve –belli ki yalnız benim için yapılmış– koca bir çelenk çiçek sundu. Aklım başımdan gitti. Çok büyük olasılıkla terk edilmiş hissediyordum kendimi. Her ne olursa olsun hediyesine teşekkür ettiğimi elimden geldiğince göstermeye çalıştım. Çok geçmeden, küçük, taş bir çardağın altında birlikte oturuyor, daha çok gülümsemelerden kurulu bir sohbet yürütüyorduk. Yaratığın dost canlılığı aynı bir çocuğun sıcaklığı kadar etkiledi beni. Birbirimize çiçekler verdik ve ellerimi öptü. Ben de aynısını ona yaptım. Sonra konuşmaya çalıştım ve adının Weena olduğunu öğrendim, ne anlama geldiğini bilmesem de, bir şekilde uygun

görünüyordu. Bir hafta süren acayip bir arkadaşlığın başlangıcıydı bu, sonuysa; sonunu anlatacağım!

“Tam bir çocuk gibiydi. Her zaman benimle olmak istiyor, nereye gitsem beni izlemeye çalışıyordu; sonunda, bir sonraki çevre keşfimde onu iyice yordum ve arkamdan sızlanarak bağırır, bitkin halde terk ettim. Ama dünya sorunlarının üstesinden gelinmesi gerekiyordu. Kendi kendime, geleceğe minyatür bir flört yaşamak için gelmedim, diyordum. Ancak onu terk ettiğimdeki üzüntüsü çok büyüktü, ayrılmamızla ilgili yaptığı uyarılar bazen çılgınlık boyutuna ulaşıyordu ve ben sanırım, onun kendini bana adayışından teselli bulduğum kadar, sıkılıyordum da. Ne var ki, bir şekilde çok büyük bir teselliydi o. Bana yapışmasının sebebinin sırf çocukça bir sevgi olduğunu düşünmüştüm. Vakit çok geç olana kadar, terk ettiğimde ona ne kadar büyük bir acı verdiğim hakkında herhangi bir fikrim yoktu. Yine her şey için çok geç olana kadar, onun bana ne ifade ettiğini de tam olarak anlayamadım. Çünkü sadece benden hoşlanıyor görünerek ve zayıfça, karşılıksız bir şekilde bana önem verdiğini göstermekle o minicik, oyuncak bebeğe benzeyen yaratık Beyaz Sfenks mahallesine geri dönüşüme adeta bir eve geliş havası katıyordu; gözlerim tepeyi aşar aşmaz onun ufak tefek endamını arar oluyordu.

“Yine ondan, korkunun dünya yüzünden henüz silinmemiş olduğunu öğrendim. Gündüzleri gerçekten korkusuzdu, bana da tuhaf bir güven duyuyordu; bir defasında, aptalca bir anda, onu tehdit edercesine suratımı buruşturdum, o ise sadece güldü. Ama karanlıktan, gölgelerden, siyah nesnelerden ödü kopuyordu. Onu korkutan tek şey karanlıktı. Oldukça tutkulu bir duyguydu bu, beni düşünmeye ve gözlemlemeye sevk etti. Sonra başka şeylerle birleşince, bu küçük insanların karanlık bastıktan sonra büyük evlerin içinde toplandıklarını ve kümeler halinde uyuduklarını keşfettim. Yanlarına elinizde ışık olmadan yaklaşmak onları bir korku çılgınlığına sürüklemek demekti. Ortalık karardıktan sonra kapının dışında olana ya da yalnız başına uyuyana rastlamadım. Ama hâlâ o kadar kalın kafalıydım ki, o korku dersini kaçırdım ve Weena’nın tüm endişesine rağmen bu uyuşuk kalabalıktan ayrı yatmakta ısrar ettim.

“Onu çok tedirgin ediyordu bu durum, ama sonunda onun bana duyduğu tuhaf sevgi galip geldi ve ilişkimizin beş günü boyunca, son gece de dahil, koluma yaslanarak uyudu. Neyse, ondan bahsettikçe hikâyem benden uzaklaşıyor. Sanırım onu kurtarmadan önceki geceydi, şafağa doğru uyanmıştım. Huzursuz uykumda, boğulduğumu ve denizanalarının

yumuşak dokunaçlarıyla yüzüme dokunduklarını görüyordum. İrkilerek ve boz renkli bir hayvanın o an odadan dışarı fırladığı gibi tuhaf bir hayale kapılarak uyandım. Tekrar uyumaya çalıştım, fakat huzursuz ve rahatsızdım. Karanlığın içinden her şeyin sinsice çıktığı, her şeyin renksiz ve keskin, yine de gerçekdışı olduğu o loş, gri saatlerdi. Ayağa kalktım ve büyük salona indim, sonra da sarayın önündeki yassı taşlı meydana çıktım. Gerekli olan her şeyi seve seve yapacağımı ve güneşin doğuşunu seyredeceğimi düşünüyordum.

“Ay batıyor ve ölmekte olan ay ışığı sapsarı bir yarı ışıkta, şafağın ilk solgunluğuna karışıyordu. Çalılar mürekkep kadar siyahtı, toprak kasvetli bir gri, gökyüzü renksiz ve keyifsizdi. Ve tepenin üstünde bazı karaltılar görebildiğimi sandım. Üç değişik zamanda, yamacı tararken beyaz suretler gördüm. İki kez, süratle tepeye doğru koşan, maymuna benzer, bembeyaz bir yaratık, bir kez de, onlardan bir mangayı yıkıntıların yanında, kararmış bir beden taşırken gördüm. Aceleci davranıyorlardı. Onlara ne olduğunu görmedim. Çalıların arasında yok oldular sanki. Ortalık açık seçik görünmüyordu, şafak vaktiydi, anlarsınız. Kuşlukta hissedilen o serin belirsizlik duygusunu tanırsınız belki. Kendi gözlerimden kuşkulanıyordum.

“Doğuda gökyüzü aydınlanıp gün ışığı belirince ve canlı renkleri bir kez daha dönünce dünyaya, manzarayı daha keskin gözlerle taradım. Yalnızca alacakaranlık mahlukları görünüyordu ortada. ‘Bunlar hayalet olmalı,’ dedim. ‘Acaba hangi devirden kalmışlar?’ Tuhaf bir Grant Ailen sanısına kapıldım, eğlendirdi beni bu. Her nesil ölse ve geriye hayaletlerini bıraksa, diyordu, dünya en sonunda onlarla dolup taşardı. O teorinin üstünden şöyle böyle bir Sekiz Yüz Bin yıl geçmiş ve artık dört hayaleti bir arada görmek merak uyandırmaz olmuştu. Ancak bu şaka pek tatmin edici değildi ve Weena’yı kurtarışım onları aklımdan çıkarıncaya kadar bütün sabah boyunca bu suretleri düşündüm. Emin olmamakla birlikte onları, Zaman Makinesi’ni aramak için hırsla çıktığım ilk seferde ürküttüğüm o beyaz hayvanla özdeşleştirdim. Fakat Weena onların yerine koyacak iyi bir şeydi. Buna rağmen, onlar yakında çok daha ölümcül bir biçimde sahip olacaklardı aklıma.

“Bu Altın Çağ’ın bizim çağımızdan çok daha sıcak olduğunu söylemişimdir. Buna açıklama bulamıyorum. Belki güneş daha sıcak veya dünya, güneşe daha yakındı. Genelde güneşin ileride giderek soğuyacağı rivayet edilir, ama genç Darwin’inki gibi teorilerle ilgilenmeyen insanlar,

gezegenlerin en nihayetinde teker teker, ana gövdeye geri döneceklerini unutuyorlar. Bu felaketler patlak verdiğinde güneş yenilenmiş bir enerjiyle alev alacak; hatta içerideki gezegenlerden bazıları bu kadere zaten kurban gitmiş bile olabilirdi. Her ne nedenle olursa olsun gerçek şu ki, güneş bizim bildiğimizden çok daha sıcaktı.

"Her neyse, çok sıcak bir sabahta –dördüncüsü galiba– uyuyup yemek yediğim büyük evin yakınlarındaki sütun yıkıntılarındaki bir ateşten, göz kamaştırıcı bir ışıktan kaçacak yer arıyordum ki, çok garip bir şey oldu; bu taş yığınlarının arasında zorlukla tırmanırken, dar bir dehliz buldum; arka ve yan pencereleri, düşmüş taş kütleleriyle kapanmıştı. Dışarıdaki ihtişamın aksine, ilk başta zifiri karanlıkmış gibi geldi bana. İçeri el yordamıyla girdim, çünkü ışıktan karanlığa geçmenin yarattığı etkiyle, gözümün önünde renkli benekler yüzmeye başlamıştı. Birdenbire, büyülenmiş gibi durdum. Dışarıdaki gün ışığının yansımasıyla parlayan bir çift göz, karanlığın içinden beni izliyordu.

"Üzerime o eski, içgüdüsel vahşi hayvan korkusu çöktü. Yumruklarımı sıktım, cesaretle, dik dik beni seyreden gözbebeklerine baktım. Dönmeye korkuyordum. Sonra insanlığın yaşadığı sözde mutlak güvenlik geldi aklıma. Ardından o garip karanlık korkusunu hatırladım. Korkumu bir derece yenerek bir adım ilerledim ve konuştum. Sesimin sert ve denetimsiz olduğunu itiraf etmeliyim. Elimi uzattım, yumuşak bir şeylere dokundum. Gözler bir anda yanlara fırladı ve beyaz bir şey geçti önümden. Yüreğim ağzımda, döndüm ve maymuna benzeyen küçük, tuhaf bir yüz gördüm; arkamdaki güneşli boşlukta koşarken alışılmadık bir tavırla başı öne eğikti. Bir granit blokuna çarptı budalaca, sersemledi ve göz açıp kapayıncaya kadar taş yıkıntılarından bir başka yığının arkasına, gölgelerin içine saklandı.

"Onu yalnızca hayal meyal görebildim elbette; ama donuk beyaz rengini ve tuhaf, gri kırmızı, iri gözleri olduğunu biliyorum. Ayrıca başındaki birkaç tutam sarı saçın beline kadar uzandığını. Ama dediğim gibi, bana açık seçik görünmeyecek kadar hızlıydı. Dörtnala mı, yoksa ön ayaklarını fazlasıyla alçakta tutarak mı koştuğunu bile söyleyemem. Bir an duraksadıktan sonra onu ikinci yığına kadar izledim. Önce bulamadım; ama derin bir belirsizliğin içinde bir süre geçirdikten sonra, size daha önce sözünü ettiğim yuvarlak kuyu ağızlarından birine rastladım; düşmüş bir sütun, yarısını kapatmıştı. Aklıma ani bir fikir geldi. Bu şey, kuyunun derinliklerinde yitmiş olabilir miydi? Bir kibrit yaktım ve aşağıya

baktığımda hareket eden küçük, beyaz bir yaratık gördüm; geri kaçarken ısrarla beni dikizleyen parlak, iri gözleri vardı. Tüylerimi ürpertti. İnsan-örümceğe o kadar benziyordu ki! Duvardan iniyordu ve o an ilk defa, kuyudan aşağıya doğru bir çeşit merdiven oluşturan metalden el ve ayak dayanaklarını gördüm. Ateş, parmaklarımı yaktı sonra, kibrit elimden düştü ve söndü, bir başkasını yaktığımda da küçük canavar ortadan kaybolmuştu.

"Orada oturup kaç saat boyunca kuyunun içini gözlediğimi bilmiyorum. Ancak bir süre sonra, gördüğüm şeyin insan olduğuna kendi kendimi ikna edebildim. Ne var ki gerçek, yavaş yavaş, zihnimde bir güneş gibi doğdu: İnsan tek bir tür olarak kalmamış, iki ayrı hayvana ayrılmıştı: Benim zarif Yukarı Dünya çocuklarım neslimizin tek torunları değildiler, önümde şimşek gibi çakan, gecelerin bu rengi ağarmış, iğrenç hayvanı da tüm çağların vârisiydi.

"Titreyen sütunları ve yeraltı havalandırmasına dair teorimi düşündüm. Gerçek anlamlarından kuşkulanmaya başlamıştım. Peki, diye merak ettim, benim kusursuzca dengelenmiş organizasyon düzenimde bu Lemur'un ne işi vardı? Güzel Yukarı Dünyalıların tembelce dinginlikleriyle nasıl bir bağlantısı vardı? Ve aşağıda, kuyunun dibinde ne saklıydı? Kuyunun kenarına oturarak, kendi kendime, hiçbir koşulda korkulacak hiçbir şey olmadığını ve yaşadığım zorlukların çözümlenebilmesi için aşağıya inmem gerektiğini anlattım. Yine de inmeye çok korkuyordum! Ben tereddüt ederken, güzel Yukarı Dünyalılardan ikisi âşıkane oyunlarla güneşin altında koşarak gölgeye geldiler. Erkek dişiyi kovalıyor, koşarken ona çiçekler fırlatıyordu.

"Beni, kolum devrik sütuna dayalı, kuyuyu seyreder halde bulmak canlarını sıktı. Belli ki, bu deliklere dikkat etmek uygunsuz bir davranış sayılıyordu; çünkü kuyuyu işaret edip, onun hakkında kendi dillerinde bir soru sormaya çalıştığımda daha da sıkıldılar ve arkalarını döndüler. Fakat kibritlerim ilgilerini çekmişti, ben de onları eğlendirmek için birkaçını yaktım. Kuyu hakkında onlardan bir şeyler öğrenmeyi denedim yeniden, ama yine işe yaramadı. Böylece fazla uzatmadan, Weena'nın yanına dönmek ve ondan neler öğrenebileceğime bakmak niyetiyle, onlardan ayrıldım. Ama aklımda devrim çoktan başlamıştı; tahmin ve izlenimlerim yeni bir düzenlemeye doğru kayıyordu. Bu kuyuların gerçek önemleri, havalandırma kuleleri, hayaletlerin sırrı; bronz kapıların anlamları konusunda hiçbir şey söylenmemesi ve Zaman Makinesi'nin akıbeti

hakkında elimde bir ipucu vardı artık! Ve aklımda belli belirsiz, kafamı karıştırmış olan o ekonomik sorunun çözümüne doğru bir fikir canlandı.

“Yeni görüş şuydu: Apaçık ki, insanın bu ikinci türü yeraltında yaşıyordu. Bana yerin üstüne nadiren çıkışlarının, uzun süreli bir yeraltı alışkanlığından kaynaklandığını düşündüren özellikle üç koşul vardı. En başta, yaşamlarının büyük bölümünü karanlıkta sürdüren hayvanların –örneğin Kentucky mağaralarının beyaz balığı– çoğunun ortak özelliği olan o soluk görünüşleri geliyordu. Sonra, ışığı yansıtma yeteneğine sahip o iri gözler, gececi hayvanların hepsinde görülür; baykuşu ve kediyi düşünün. Son olarak, gün ışığındaki apaçık uyumsuzlukları, koyu gölgelere doğru o aceleci fakat sendeleyerek, beceriksizce kaçışları ve ışık altındayken başlarını çok tuhaf bir tarzda tutmaları; bunların hepsi, retinanın aşırı duyarlılığı teorisini güçlendiriyordu.

“O halde, ayaklarımın altındaki yeryüzüne bir sürü tünel açılmış olmalıydı ve bu tüneller yeni ırkın yaşama alanlarıydı. Havalandırma deliklerinin ve tepe yamaçlarındaki kuyuların varlığı –aslına bakarsak, nehir vadisi dışında her yerdeydiler– bu ırkın ne kadar geniş bir alana yayıldığını gösteriyordu. Gün ışığı ırkının konforu için gerekli olan işlerin, bu suni Yeraltı Dünyası’nda yapıldığını farz etmekten daha doğal ne olabilir o halde? Fikir o kadar akla yatkındı ki, onu ilk anda benimsedim ve insan türünün nasıl bölündüğünü farz etmekle devam ettim. Teorimin şeklini sezinleyeceğinizi söyleyebilirim; ancak kendi hesabıma ben, çok kısa zaman sonra, gerçeklerden çok uzağa düştüğünü hissettim.

“Başta kendi devrimizin problemlerinden yola çıktığımda, Kapitalist ile Emekçi arasında şu an yalnızca geçici ve toplumsal gibi görünen farkın derece derece açılmasının tüm durumun anahtarı olduğu, gün gibi aşikâr geldi bana. Şüphesiz siz de oldukça garip bulacaksınız –ve de kesinlikle inanılmaz!– ama günümüzde bile o sona işaret eden şartlar mevcut. Yeraltındaki boş alanları, uygarlığın daha az süslü amaçları için kullanışlı hale getirme eğilimi var; Londra’daki Metropolitan Trenyolu var örneğin, yeni, elektrikli trenyolları, metrolar, yeraltı atölyeleri ve lokantaları var ve bunlar çoğalıp katlanmakta. Herhalde, diye düşündüm, bu eğilim, sanayi gökyüzünde doğuştan kazandığı hakları yavaş yavaş kaybedene kadar artmıştı. Yani gittikçe daha derine inmiş, gitgide daha daha büyük yeraltı fabrikaları kurularak, sanayi her gün artan bir zamanı aşağıda geçirmeye başlamıştı ve sonunda! Şimdi bile Doğu asıllı bir işçi, dünyanın doğal

yüzünden pratik anlamda koparıldığı, böylesi yapay koşullarda yaşamıyor mu?

"Zaten, zenginlerin dışlayan tutumu –ki bunun nedeni, giderek artan incelikteki eğitimleri ve onlarla fakirin kaba şiddeti arasında büyümekte olan uçurum şüphesiz– yüzeydeki araziden çok geniş bölümlerin, onların çıkarı için parsellenişini de birlikte getiriyor. Londra çevresinde örneğin, güzel arazilerin belki yarısı davetsiz misafirlere kapatılmış durumda. Ve –yüksek öğrenim sürecinin uzunluğuna ve pahalılığına, zenginin zarif alışkanlıkları için artan imkânlara ve bu yöndeki teşviklere bağlı olarak– büyümekte olan aynı uçurum, bir sınıfla öteki arasındaki alışverişi sağlayan, türümüzün sosyal tabakalara göre bölünmesini geciktiren sınıflar arası evlilikleri daha da seyrekleştirecek. Böylece, sonunda yerin üstünde, zevk, konfor ve güzellik yaşayan Sahip-olanlar ile yerin altında, sürekli bir biçimde işlerinin koşullarına uyum sağlamakta olan işçiler, yani Sahip-olmayanlar kalacak. Yerin altına indiklerinde, mağaralarının havalandırılması için kuşkusuz azımsanmayacak miktarda kira ödemek zorunda kalacaklar ve reddederlerse eğer, açlıktan sürünecek ya da borçlarının batağında boğulacaklar. Sefil ve asi mizaçta olanlar ölecek; nihayet o sabit denge sağlanınca, geride kalanlar yeraltı yaşamlarının koşullarına, Yukarı Dünyalıların kendi koşullarına uyum sağlayacağı kadar uyacak ve kendilerine göre mutlu olacaklar. Bunu düşününce bir türün biblomsu güzelliği; öbürünün de soluk beyaz rengi bütün bunların doğal bir sonucuymuş gibi geldi bana.

"Hayalini kurmuş olduğum, insanlığın büyük zaferi aklımda farklı bir şekil aldı. Ahlak eğitiminde ve genel işbirliğinde benim düşündüğüm gibi bir zafer kazanılmamıştı. Bunun yerine, mükemmelleştirilmiş bir bilimle donanmış gerçek bir aristokrasi ve mantıklı sonuçlar için çalışan bugünün sanayi düzenini gördüm. Zaferi, yalnızca doğanın üzerinde bir zafer olmamış, hem doğayı hem de insan yoldaşlarını yenilgiye uğratmıştı. Uyarmalıyım sizi, bu benim o zamanki teorimdi. Ütopya kitaplarındaki gibi bana yol gösterecek bir rehberim yoktu. Açıklamam tamamen yanlış olabilir. Hâlâ bunun akla en yatkın seçenek olduğunu düşünüyorum. Ancak bu varsayım doğru olsa bile, en sonunda ulaşılan dengeli uygarlık, zirvesini çoktan yaşamış ve artık yozlaşmaya başlamıştı. Yukarı Dünyalıların kusursuz güvenlikleri, onları yozlaşmış, yavaş hareketlere, beden ölçülerinde, güç ve zekâlarında genel bir küçülmeye doğru itmişti. Bunu açıkça görebiliyordum. Yeraltıcılara ne olduğunu henüz anlamıyordum;

ancak Morlockları gördükten sonra –bu yaratıklara verilen ad buydu– insanoğlunun değişiminin, tanıdığım o güzel ırk yani ‘Eloiler’in içindekinden çok daha derin olduğunu tasavvur edebildim.

“Sonra sıkıntılı düşünceler geldi. Morlocklar Zaman Makinemi neden almışlardı? Onların aldığından emindim. Hem, eğer efendiler Eloiler ise bana makineyi niçin geri getiremiyorlardı? Ve karanlıktan neden bu kadar dehşetle korkuyorlardı? Dediğim gibi, işime bu Yeraltı Dünyası hakkında Weena’yı sorgulamakla devam ettim, ancak yine hayal kırıklığına uğradım. Önce sorularımı anlamadı, sonra da yanıtlamayı reddetti. Sanki bu konuya tahammül edemiyormuş gibi titriyordu. Ve ona, belki de biraz sertçe baskı yaptığımda gözyaşlarına boğuldu. Kendiminkiler dışında, Altın Çağ’da gördüğüm tek gözyaşlarıydı onlar. Onları görünce, Morlockları dert edinmeyi bıraktım ve o insanlık mirasının izlerini Weena’nın gözlerinden silmekle ilgilendim. Çok kısa zaman sonra ben ağırbaşlı tavırlarla bir kibrit yakarken, o gülümseyip ellerini çırpmaya başladı.

Bölüm 6

“Size tuhaf gelebilir, ama en doğru yolu içeren, yeni bulduğum ipucunu izlemek için iki gün bekledim. Bu solgun bedenlere karşı acayip bir ürküntü hissediyordum. Zooloji müzelerinde su içinde saklandığını gördüğümüz şeylerin ve solucanların yarı ağarmış rengini taşıyor ve dokunulduklarında pis bir soğukluk veriyorlardı. Bu ürküntümün nedeni muhtemelen büyük ölçüde Morlocklara duydukları tiksintiyi yeni yeni anlamaya başladığım Eloilerin bende bıraktıkları duygudaş etkiydi.

“Sonraki gece iyi uyuyamadım. Sanırım sağlığım bozulmuştu biraz. Şaşkınlık ve kuşku içinde boğuluyordum. Bir iki kez, kesin nedenini algılayamadığım, yoğun bir korku duydum. Küçük halkın ay ışığında uyudukları büyük salona gürültüsüzce sokulduğumda –o gece Weena da aralarındaydı– onların varlığının beni rahatlattığını hatırlıyorum. O zaman bile, birkaç gün içinde ay artık son çeyreğine girdiği ve geceler karardığı zaman, aşağıdan gelen bu sevimsiz yaratıkların, bu beyazlaşmış maymunların, eskisinin yerine geçen bu yeni haşerelerin ortalıkta daha sık görünmeye başlayabileceğini düşünüyordum. O iki gün içinde kaçınılmaz görevinden çekinen bir insanın tedirginliğini yaşadım. Zaman Makinesi’nin, ancak bu yeraltı gizeminin içine cesurca girildiğinde geri getirilebileceğinden emindim. Ama o sırla yüzleşemiyordum. Bana yoldaşlık eden birisi çıksa, her şey çok farklı olacaktı. Ama bir başımaydım ve kuyunun karanlığına inmek bile beni dehşete düşürüyordu. Duygularımı anlar mısınız bilmem, ama kendimi hiç güvende hissetmiyordum.

“Keşif gezilerimde beni gitgide, daha uzak arazilere sürükleyen, bu tedirginlik, bu güvensizlik oldu belki de. Güneybatıda yükselen, şu anda Combe Wood dediğimiz bölgeye doğru ilerlerken, on dokuzuncu yüzyılın Banstead’i yönünde çok uzaklarda, üslupta o ana dek tüm gördüklerimden farklı, muazzam büyüklükte yeşil bir yapı dikkatimi çekti. Bildiğim bütün

saray veya kalıntıların en büyüklerinden bile daha büyüktü ve cephesinde Doğu havası seziliyordu; uçuk, mavimsi bir yeşile çalan yüzünde belli bir tarz Çin porseleninin şaşaası vardı. Özellikteki bu farklılık, kullanımdaki bir farklılığı da akla getiriyordu, ilerlemeye ve keşfetmeye kararlıydım. Ancak vakit geç olmaya başlıyordu ve mekâna uzun, yorucu bir turdan sonra bir parça yaklaşabilmiştim, bu yüzden macerayı ertesi gün sürdürmeye karar verdim ve küçük Weena'nın içtenliğine ve okşayışlarına geri döndüm. Ama ertesi sabah, Yeşil Porselen Sarayı'na olan merakımın yalnızca, korktuğum bir deneyimden bir gün daha kaçmamı sağlayacak bir kendini kandırmaca olduğunu açıkça kavradım. Daha fazla zaman harcamadan aşağıya inmeye karar verdim ve sabahın erken saatlerinde granit ve alüminyum yıkıntıların yanındaki bir kuyuya doğru koşmaya başladım.

"Küçük Weena da benimle birlikte koşuyordu. Kuyuya varana dek yanımda dans etti, ama benim ağızdan eğilip aşağıya baktığımı görünce, garip bir şekilde canı sıkıldı sanki. 'Elveda, Küçük Weena,' dedim; onu öptüm; sonra onu yere indirerek, tırmanma çengelleri için duvarı yoklamaya başladım. Oldukça acele ediyordum, çünkü itiraf edeyim, cesaretimin sönüp gitmesinden korkuyordum! Başta şaşkınlık içinde beni izliyordu. Sonra acınası bir çığlık attı ve bana doğru koşarak, küçük elleriyle beni çekiştirmeye başladı. Onun karşı koyuşu bana devam etmek için cesaret verdi, sanırım. Onu sarstım, belki biraz kabaca. Ve göz açıp kapayıncaya kadar kuyunun boğazındaydım. Duvarın üstünden onun ıstırap çeken yüzünü gördüm ve içini rahatlatmak için gülümsedim. Ama artık tutunduğum, sağlam olmayan çengellere bakmam gerekiyordu.

"Belki iki yüz metrelik bir kuyudan inmem gerekti. İniş, kuyunun yanlarından çıkıntılı metal sırıklar sayesinde gerçekleşiyordu ve bunlar benden çok daha küçük, daha hafif bir yaratığın ihtiyaçlarına uyarlanmış oldukları için inerken kramplar geçirmeye başladım ve çok çabuk yoruldum. Hem öyle basit bir yorgunluk da değildi bu! Sırıklardan biri ağırlığımın altında birdenbire eğildi, az kalsın aşağıdaki karanlığın içine savrulacaktım. Bir an tek elimle asılı kaldım ve o deneyimden sonra bir daha dinlenmeyi göze alamadım. Kollarım ve sırtım çok geçmeden kronik bir ağrıya tutulmalarına rağmen, mümkün olduğunca en hızlı şekilde dimdik inişi inmeyi sürdürdüm. Yukarıya göz attığımda, deliği gördüm, içinde bir yıldızın göründüğü küçük, mavi bir diskti ve küçük Weena'nın başı, yuvarlak, siyah bir çıkıntı gibi görünüyordu. Aşağıdan sesi gelen bir makine, gümbürtüsünü daha da artırdı, daha ezici bir şekilde. Yukarıdaki o

küçük diski saymazsak her şey zifiri karanlıktı ve yukarı tekrar baktığımda Weena kaybolmuştu.

“Bedenimin rahatsızlığı bana acı veriyordu. Kuyudan tekrar yukarı çıkmak ve Yeraltı Dünyası’nı kendi haline bırakmak geçiyordu içimden. Zihnimde bunu evirip çevirirken bile inmeyi sürdürüyordum. Nihayet bir adım sağımda duvarda küçük bir kovuğun belirdiğini görünce müthiş rahatladım. Kendimi kovuğun içine attığımda, içinde uzanıp dinlenebileceğim derin, dar bir tünelin menfezinde olduğumu gördüm. Hiç de erken değildi bu. Kollarım ağrıyor, sırtıma kramplar giriyordu ve düşme korkusuyla hâlâ titriyordum. Üstelik karanlık gözlerimi acıtıyordu. Hava, kuyunun aşağısında hava pompalayan makinelerin vuruşları ve gürültüsüyle doluydu.

“O şekilde ne kadar zaman yattığımı bilmiyorum. Yüzüme dokunan yumuşak bir el uyandırdı beni. Karanlıkta irkilerek kibritlerimi kaptım ve aceleyle bir tane yaktığımda yerin üstünde, kalıntıların yanında gördüğüme benzeyen beyaz kambur yaratıkların ışığın önünden kaçıştıklarını gördüm. Bana zifiri gelen bir karanlığın içinde yaşadıklarından, gözleri anormal bir şekilde iri ve hassastı, derinlik balıklarının gözbebekleri gibi. Işığı da aynı yolla yansıtıyorlardı. O ışıksız karanlığın içinde beni görebildiklerinden şüphem yoktu ve ışığın dışında sanki benden korkmuyorlardı. Ancak onları görmek için bir kibrit çakar çakmaz hemen kaçarak karanlık oluk ve tünellerde kayboldular; gözleri ise garip garip bana bakmayı sürdürdü.

“Onlara seslenmeyi denedim, ancak dilleri Yukarı Dünyalılarınkinden farklı görünüyordu; ister istemez kendi bireysel çabalarıma terk edilmiştim, keşiften vazgeçip kaçma fikri hâlâ aklımdaydı. Ama kendi kendime, ‘Artık dönüş yok,’ dedim ve tünel boyunca yoklayarak ilerledikçe makine gürültüsünün arttığını duydum. Az sonra duvarlar benden uzaklaştı, geniş bir açıklığa çıktım ve başka bir kibrit yakınca, ışığı görebildiğim son noktanın ötesinde mutlak karanlığa uzanan muazzam kemerli bir mağaraya girdiğimi gördüm. Bir kibritlik ışıkta ne görebilirsem mağarayla ilgili aldığım tek görüntü oydu.

“Hafızam bulanık, şüphesiz. Loşluğun içinde kocaman makinelere benzeyen büyük şekiller beliriyor, loş ışığa dayanıklı Morlockları aydınlıktan koruyan kasvetli kara gölgeler oluşturuyorlardı. Ortalık çok havasız ve basıktı, havada taze dökülmüş kanın pis kokan nefesi belli belirsiz hissediliyordu. Manzaranın merkezinde beyaz madenden bir masa vardı, üstünde de hazırlanmış bir sofra. Morlocklar kesinlikle etoburdu!

Hangi devasa hayvanın yaşarken gördüğüm o kızıl iskeleti doldurduğunu merak ettim, bunu şu anda bile anımsıyorum. Her şey çok belirsizdi: o ağır koku, büyük anlamsız şekiller, gölgelerde pusuya yatan ve yanıma gelmek için yalnızca karanlığı kollayan tiksindirici suretler! Kibrit dibine kadar yandı, parmaklarımı yaktı ve siyahlığın içinde kıvrılan kırmızı bir nokta gibi düştü.

“Böyle bir deneyim için ne kadar da hazırlıksız olduğumu sık sık düşündüm o andan sonra. Zaman Makinesi’yle yola çıktığımda Geleceğin İnsanlarının bütün aletleriyle, kesinlikle bizden sonsuzluk kadar ileride olduğu gibi saçma bir varsayımla yola çıkmıştım. Silahsız, ilaçsız, tütünsüz –zaman zaman tütünü o kadar özlüyordum ki!– ve hatta yeterli kibritim olmadan gelmiştim. Hiç olmazsa bir Kodak almayı akıl etseydim! Alt dünyadan saniyede tek görüntü alır, sonra rahat bir zamanımda incelerdim. Ama ne yazık ki orada sadece Tanrı’nın bana bahşettiği silahlar ve güçlerle duruyordum; eller, ayaklar ve dişler; bunlarla ve hâlâ elimde kalan dört kibritle...

“Karanlıkta yoluma bütün bu makinelerin arasında devam etmeye korkuyordum ve ancak son ışık kırıntısında kibrit stokumun azalmış olduğunu fark ettim. O ana kadar onları idareli kullanmak gerektiği hiç aklıma gelmemişti ve kutunun hemen hemen yarısını Yukarı Dünyalıları şaşırtmak için harcamıştım, ateş onlar için bir yenilikti. Şimdiyse dört tane kalmıştı ve karanlıkta dururken bir el benimkine dokundu, ince parmaklar yüzümde gezinmeye başladığında olağanüstü pis bir koku aldım. Bu korkunç küçük mahluklardan oluşan bir kalabalığın nefesini çevremde hissediyordum. Elimdeki kibrit kutusunun usulca düştüğünü ve arkamdan başka ellerin elbiseme asıldığını hissettim. Bu görünmeyen yaratıkların beni incelemeleri tarif edilemeyecek kadar tatsızdı. Onların düşünüş ve eylem tarzlarından ne kadar habersiz olduğumu karanlığın içinde çok açık bir zihinle aniden anladım. Çıkarabildiğim en yüksek sesle bağırdım. Ürküp kaçtılar ve sonra yeniden yaklaştıklarını hissettim. Birbirlerine garip şeyler fısıldayarak beni daha cesurca kavradılar. Şiddetle titriyor, oldukça ahenksiz bir sesle yeniden bağırıyordum. Bu kez o kadar korkmadılar ve tekrar yanıma gelirken gülme yerine geçen acayip bir ses çıkardılar. Dehşetle korktuğumu itiraf etmeliyim. Bir kibrit daha yakmaya ve kibrit ateşine sığınarak kaçmaya karar verdim. Öyle de yaptım ve cebimden çıkardığım bir kâğıt parçasını ateşe ekleyerek dar tünele kadar geri çekilmeyi başardım. İçeri yeni girmiştim ki, ışığım söndü; karanlığın içinden Morlockların,

yaprakların arasındaki rüzgâr gibi hışırdadıklarını, arkamdan çabuk çabuk gelirken yağmur gibi pıtırdadıklarını duydum.

“Bir anda birkaç el yakaladı beni, alıp geri taşımak istediklerinden şüphem yoktu. Bir ateş daha yaktım ve kamaşan gözlerinin önünde salladım. Körlük ve hayret içinde aval aval bakarlarken ne kadar mide bulandırıcı bir şekilde insanlık dışı göründüklerini tahmin edemezsiniz; o solgun çenesiz yüzler ve kapaksız, iri, pembemsi gri gözler! Ama durup bakacak değildim inanın: Tekrar geri çekildim ve ikinci kibritim söndüğünde üçüncüsünü yaktım. Kuyunun dikmesine açılan ağza ulaştığımda neredeyse yanıp bitmişti. Kenarda yere uzandım, çünkü aşağıdaki koca pompanın atışları başımı döndürüyordu. Sonra çengelleri bulmak için yanları yokladım, o anda arkamdan ayaklarımı yakaladılar ve beni şiddetle arkaya çektiler. Son kibritimi yaktım... ve o hemen söndü. Ama ellerim artık tırmanma sırıklarındaydı ve vahşice tekmeler atarak kendimi Morlockların pençelerinden kurtarabildim; ben hızla kuyudan yukarı tırmanırken onlar yarı kapalı gözlerle dikilip beni seyrediyorlardı; yalnız bir küçük habis bir süre ardımdan geldi. Kalkan olarak salladığım tekmemi de neredeyse kapıyordu.

“O tırmanış asla bitmeyecekmiş gibi geldi bana. Son yirmi otuz adımında artık midem bulanmaya başladı. İçimi tutmakta çok zorlandım. Son birkaç metreyi bayılmamak için korkunç bir mücadeleyle aştım. Birkaç kez başım döndü ve düşme hislerinin her türlüsünü yaşadım. Ama sonunda her nasılsa, kuyu ağzına vardım ve sendeleyerek, yıkıntıdan, kör edici güneş ışığına attım kendimi. Yüzükoyun düştüm. Toprak bile tatlı ve temiz kokuyordu; Weena’nın ellerimi, kulaklarımı öptüğünü hatırlıyorum, ayrıca diğer Eloilerden gelen sesleri de... Sonra, bir süre, şuurum kapandı.

Bölüm 7

“Doğrusu şimdi, durumum öncesinden daha kötü görünüyordu. Şimdiye kadar, Zaman Makinesi’ni kaybettiğim gece geçirdiğim cinneti saymazsak, eninde sonunda kurtulacağıma dair süregelen bir ümidim vardı, ama bu yeni keşiflerle o ümit sarsılmıştı. Şimdiye kadar beni engelleyenin sırf küçük insanların çocuksu basitliği ve üstesinden gelmem için anlamamın yeterli olacağı bazı bilinmeyen güçler olduğunu düşünmüştüm; ancak Morlockların tiksindirici niteliğinde yepyeni bir unsur yatıyordu; merhametsiz ve kötücül bir şeyler. İçgüdüsel olarak iğreniyordum onlardan. Daha önce, çukura düşmüş bir insanın duygularını taşıyordum. Tek ilgilendiğim, çukur ve oradan nasıl çıkabileceğimdi. Şimdiyse, düşmanı yakında başına çökecek olan, tuzaktaki bir hayvandım.

“Korktuğum düşman sizi şaşırtabilir. Yeni ayın karanlığıydı bu. Karanlık Geceler’le ilgili ilk anlaşılmaz uyarılarıyla bunu aklıma biraz da Weena sokmuştu. Önümüzdeki Karanlık Geceler’in ne anlama gelebileceğini tahmin etmek güç değildi artık. Ay küçülüyordu; her geçen gecede karanlık daha sık aralıklarla iniyordu. Ve artık en azından küçük Yukarı Dünyalıların karanlığa karşı duydukları korkunun nedenini, bir parça da olsa anlıyordum. İkinci kuramımın baştan aşağı yanlış olduğundan emindim artık. Yukarı Dünyalılar bir zamanların ayrıcalıklı aristokrasisi, Morlocklarsa, onların mekanik uşakları olabilirdi; ama bu artık çok gerilerde kalmıştı. İnsanoğlunun evriminden türeyen iki tür, bütünüyle yeni bir ilişkiye doğru kayıyordu, belki de çoktan ulaşmışlardı. Eloiler, Karolanj kralları gibi, yalnızca güzel bir yararsızlığa doğru sürüklenmiş, yozlaşmışlardı. Zahmet etmeksizin hâlâ yeryüzüne sahiptiler: çünkü Morlocklar sayısız nesiller boyunca yeraltında yaşamış, sonunda yüzeydeki gün ışığına katlanamaz olmuşlardı. Ve anladığım kadarıyla Morlocklar onların kıyafetlerini üretiyorlardı ve belki de eski hizmet alışkanlıklarından

dolayı, onların daimi ihtiyaçlarını gideriyorlardı. Ayaktaki bir atın yeri eşelemesi gibi yapıyorlardı bunu veya bir insanın spor olsun diye hayvan öldürmekten hoşlanması gibi; çünkü kadim ve terk edilmiş ihtiyaçlar organizmada yer etmişti. Ama artık açıktı ki, eski düzen kısmen de olsa tersine dönmüştü. Güzellerin cezası hızla yaklaşıyordu. Çağlar önce, binlerce nesil önce insanoğlu, kardeşini huzur ve güneş ışığından kovmuştu. Ve o kardeş artık geri geliyordu; üstelik de değişmiş olarak! Eloiler bir dersi yeni yeni öğrenmeye başlamışlardı zaten. Korkuyla yeniden tanışıyorlardı. Ve birden aklıma, yeraltında gördüğüm et geldi. Hafızamın derinliklerine batmamış olması çok tuhaf görünüyordu; düşüncelerimin akıntısında yerinden hiç kıpırdamayarak, bana dışarıdan sorulan bir soru gibi gelmişti sanki. Etin şeklini anımsamaya çalıştım. Onu bir şeye benzetiyor gibiydim, ama ne olduğunu o anda anlayamadım.

“Ne var ki, gizemli korkularının huzurunda bu küçük insanlar ne kadar çaresiz olsalar da, ben farklı bir yapıya sahiptim. Ben bizim çağımızdan gelmiştim. Korkunun insanı felce uğratmadığı, gizemin dehşetini kaybettiği, insan ırkının bu olgunluk çağından. Daha fazla zaman kaybetmeden kendime silahlar yapmaya ve uyuyabileceğim bir kale edinmeye karar verdim. Temelde böyle bir barınak sayesinde, her geçen gece ne biçim yaratıklara maruz bir şekilde yattığımın farkına varmakla kaybettiğim güveni yeniden kazanarak, bu yabancı dünyayla yüzleşebilirdim. Yattığım yer onlara karşı güvenli hale gelinceye kadar bir daha asla uyuyamayacağımı hissediyordum. Beni nasıl incelediklerini düşünmek dehşet içinde tüylerimi ürpertti.

“Bütün öğleden sonrasını Thames Vadisi’nde dolanarak geçirdim, ama bana erişilmez gelen hiçbir şeye rastlamadım. Bütün binalar ve ağaçlar, Morlocklar kadar usta dağcılar için tırmanmaya çok elverişliydi. Kuyularına bakılırsa öyle olmalıydılar. Sonra Yeşil Porselen Sarayı’nın uzun kulelerini ve duvarlarının cilalı ışıltısını anımsadım ve akşam vakti Weena’yı bir çocuk gibi omzuma alıp, tepelerden güney batıya doğru yöneldim. Uzaklığın yedi sekiz mil olduğunu düşünmüştüm, ama on sekiz mile yakın olmalıydı. Sarayı ilk defa, uzaklıkların yanılsamalarla daha kısa göründüğü nemli bir öğle sonrasında görmüştüm. Ayrıca ayakkabılarımdan birinin gevşemiş çivisi topuğuma batmakta olduğundan –ev içinde giydiğim rahat ayakkabılardandı bunlar– topallıyordum. Gökyüzünün soluk sarısında siyah silueti beliren Saray’a yaklaştığımda güneş çoktan batmıştı.

“Onu taşımaya başladığımda Weena çok sevinmişti, ama bir süre sonra onu indirmemi istedi ve yanımda koşmaya başladı. Ara sıra iki eliyle ok gibi fırlayıp ceplerime tıkıştıracak çiçekler koparıyordu. Ceplerim Weena’nın kafasını kurcaladı hep, sonunda onların, çiçek dekorasyonuna uygun, alışılagelmişin dışında bir çeşit vazo olduğu sonucuna vardı. En azından onları bu amaçla kullandı. Bu bana neyi hatırlattı? Ceketimi değiştirirken şunu buldum...”

Zaman Yolcusu duraksadı, elini cebine soktu ve büyük, beyaz ebegümeçlerine benzeyen, solmuş iki çiçeği masaya koydu. Sonra kaldığı yerden anlatmayı sürdürdü.

“Akşamın sessizliği çökerken biz tepenin doruğundan Wimbledon’a doğru ilerliyorduk. Weena yoruldu ve gri, taş eve geri dönmek istedi. Ama ben uzaklardaki Yeşil Porselen Sarayı’nın kulelerini işaret ettim, orada onun korkusundan kaçmak için sığınacak yer aradığımızı anlatmanın bir yolunu arıyordum. Alacakaranlıktan hemen önce inen o büyük durgunluğu bilir misiniz? Yaprakları kımıldatan meltem bile kesilir. Benim için o akşam dinginliğinde hep bir beklenti havası vardır. Gökyüzü berraktı, uzaktı ve ufukta gün batımını çizen birkaç yatay çizgi dışında boştu. Evet o gece beklenti, korkumun rengine bürünmüştü. O karanlık sessizlikte duyularım doğaüstü bir keskinlik kazanmıştı. Ayaklarımın altındaki toprağın iç boşluğunu bile hissedebileceğimi düşünüyordum. Doğrusu hissedebiliyordum da; karınca yuvalarında karanlığı bekleyerek sağa sola koşturan Morlockları toprağın içinden görebiliyordum adeta. O kadar heyecanlıydım ki, yuvalarını işgal edişimi bir savaş ilanı gibi algılayacaklarını düşünüyordum. Peki Zaman Makinemi niçin almışlardı?

“Sessizliğin içinde yolumuza devam ettik; alacakaranlık derinleşti, geceye döndü. Uzaklardaki berrak mavi soldu ve birbiri ardına yıldızlar belirmeye başladı. Toprak donuklaştı, ağaçlar karardı. Weena’nın korkuları artmış, üzerine bir bitkinlik çökmüştü. Onu kollarıma aldım ve okşayarak konuştum onunla. Karanlık koyulaştığında kollarını boynuma doladı ve gözlerini kapayıp yüzünü sıkıca omzuma bastırdı. Bu şekilde uzun bir vadi yamacından indik, orada loşluğun içinde bir dereyi yürüyerek geçtim. Sığ suyu aşınca vadinin karşı yakasına çıktım, uyku içindeki birkaç evin ve bir heykelin yanından geçtim, bir faun ya da başka bir figürdü, ama kafası yoktu. Burada da akasyalar vardı. O ana kadar Morlocklara rastlamamıştım, ama gece daha yeni başlıyordu ve eski ay yükselmeden önce daha nice karanlık saat vardı önümüzde.

“Bir sonraki tepenin yamacından, önümde genişçe uzanan, sık, kapkara bir orman gördüm. Burada duraksadım. Ucu bucağı görünmüyordu, ne sağda, ne de solda. Artık iyice yorulduğumdan –ayaklarıma kara sular inmişti– durdum ve Weena’yı dikkatlice sırtımdan indirerek çimlere oturdum. Yeşil Porselen Sarayı’nı göremiyordum artık, bu beni yönüm konusunda kuşkuya düşürdü. Ormanın sıklığına baktım ve kim bilir neler gizlediğini düşündüm. Kördüğüm olmuş onca dalın altında insan yıldızların gözünden ırak olur. Pusuda bekleyen başka hiçbir tehlike olmasa bile –düşünmek bile istemediğim bir tehlike– yine de ayaklarımızın takılacağı bütün o kökler ve çarpacağımız ağaç gövdeleri vardı.

“Gün boyu yaşadığımız heyecanlardan sonra ben de çok yorgundum; o yüzden ormanı boş verip geceyi açıklık tepede geçirmeye karar verdim.

“Ne mutlu ki, Weena hemen uykuya daldı. Ceketimi özenle onun üzerine örttüm ve yanında oturup ayın doğuşunu beklemeye koyuldum. Yamaç sakin ve ıssızdı, ama karanlık ormanın derinliklerinden ara sıra canlılara ait kıpırtılar geliyordu. Gökte yıldızlar parıldıyordu, gece çok berraktı. Yıldızların göz kırpışında dostça bir teselli buldum. Yalnız eski takımyıldızların hepsi silinmişti gökyüzünden... Yüz insan ömrü kadar bir süre içinde kendini fark ettirmeyen o ağır kımıldanma, onları tanımadığımız bir düzenleme içinde gruplandırmıştı. Ancak Samanyolu, aynı eskiden olduğu gibi, yıldız tozundan parçalanmış bir bayraktı. Güneye doğru (ki o yönün güney olduğunu sanıyorum), benim için tamamen yeni olan parlak, kırmızı bir yıldız gördüm; bizim yeşil Sirius’tan bile daha görkemliydi. Ve pırıldayan bunca ışık beneğinin ortasında bir parlak yıldız, eski bir dostun yüzü gibi şefkatle, durmadan ışıyordu.

“Bu yıldızlara bakmak bana kendi dertlerimi ve karasal yaşamın tüm tehlikelerini birden unutturdu. Kavranamaz uzaklıklarını, bilinmeyen geçmişten bilinmeyen geleceğe doğru yavaş ve kaçınılmaz sürüklenişlerini düşündüm. Dünya kutbunun dünyanın ekseninin kayması yüzünden çizdiği büyük çemberi düşündüm. Katettiğim bütün o yıllar boyunca o sessiz devrim yalnızca kırk kez meydana gelmişti. Bu birkaç devrim sırasında da bütün faaliyetler, bütün gelenekler, karmaşık organizasyonlar, uluslar, diller, edebiyatlar, bütün amaçlar, hatta insanoğlunun benim bildiğim hafızası bile yaşamdan silinmişti. Onların yerinde, yüksek atalarını unutmuş olan bu kırılgan yaratıklar ve dehşetle kaçtığım beyaz şeyler vardı. Sonra iki tür arasındaki Büyük Korku’yu düşündüm. Ve ani bir ürpertiyle ilk defa, görmüş olduğum etin ne olabileceğini apaçık anladım. Bu bir felaketti!

Yanımda uyuyan küçük Weena'ya baktım, yıldızlar altında yüzü beyazdı ve yıldızlara benziyordu, düşüncelerimi hemen kovdum.

"O uzun gece boyunca düşüncelerimi elimden geldiğince Morlocklardan uzak tuttum ve zamanımı, bu yeni karışıklığın içinde eski takımyıldızlarının izlerini bulabileceğimi düşünmeye çalışarak geçirdim. Gökyüzü hep çok berraktı; belki zaman zaman bir dumanlı bulut vardı, o kadar. Ara sıra kestirdim, buna şüphe yok. Gece nöbetim yavaşça ilerlerken doğuya doğru gökyüzünde donuk bir ateşin yansımasına benzeyen bir solgunluk belirdi, sonra ihtiyar ay yükseldi, zayıf, bitkin ve beyaz. Onun hemen arkasından ona yetişen ve üzerine taşan alacakaranlık geldi; başta soluktu, sonradan pembeleşti, ısındı. Bize hiçbir Morlock yaklaşmamıştı. Aslına bakılırsa tepenin üstünde o gece hiçbirini görmedim. Ve doğan günün verdiği güven içinde neredeyse korkumun sebepsiz olduğunu bile düşündüm. Ayağa kalktığımda gevşek topuğumun bileğimi şişirdiğini ve topuğumun altını acıttığını fark ettim; tekrar oturdum, ayakkabıları çıkarıp fırlattım.

"Weena'yı uyandırdım. Artık kara ve ürkütücü değil, yeşil ve hoş görünen ormana doğru yürüdük. Orada kahvaltı niyetine yiyebileceğimiz meyveler bulduk. Az sonra doğada sanki gece diye bir şey yokmuş gibi güneşin altında gülen ve dans eden birkaç narin kişiyle daha karşılaştık, yine görmüş olduğum et geldi aklıma. Onun ne eti olduğundan emindim artık; koca insan ırmağından geriye kalan bu son cılız dereye kalbimin en derinlerinden acıdım. Belki ki insanın çöküşünden çok önce bir zamanda Morlockların yiyeceği azalmıştı. Bir ihtimal fareler ve ona benzer haşaratla besleniyorlardı. Şimdi bile insanoğlu yiyeceklerinde bir zamanlar olduğundan daha az seçici ve dışlayıcıdır; bir maymundan çok daha az. İnsan etine karşı olan önyargısı derinlere işlemiş bir içgüdü değil. Peki ya insanın bu insaniyetsiz oğulları! Olaya bilimsel bir ruhla bakmayı denedim. Her şey bir yana, bizim üç dört bin yıl önceki yamyam atalarımızdan daha az insan ve daha uzaktılar. İşlerin bu durumundan acı duyduracak zekâ kaybolmuştu. Kendimi niye üzecektim ki? Bu Eloiler karınca gibi çalışkan Morlockların esirgedikleri mutlaka özel olarak yetiştirip üretmek peşinde oldukları ve avladıkları besili sığırlardı. Ve Weena yanımda dans ediyordu!

"Bunu insan egoizminin sert cezası sayarak kendimi ruhuma çöken dehşetten korumaya çalıştım. İnsan, yoldaşının sırtından rahatlık ve zevk içinde yaşamaktan hoşnuttu, parolası ve bahanesi ihtiyaç olmuştu ve vadesi gelince bu ihtiyaç başına dert açmıştı. Çöküşteki bu sefil aristokrasi için

Carlyle tipi bir küçümsemeyi bile denedim. Ama bu yaklaşım olanaksızdı. Zihinsel çöküş ne kadar büyük olsa da Eloiler, insan biçimini o kadar korumuştu ki, içimde merhamet uyandırdı; bozulma ve korkularında beni zorunlu bir pay sahibi yaptı.

“O an devam edip etmeme konusunda düşüncelerim belirsizdi. Birinci düşüncem, güvenli bir yerlere, bir barınağa sığınmak, bir yolunu bulabilirsem taş ve metalden kendime silahlar yapmaktı. Çok acil bir ihtiyaçtı bu. İkincisi ateş yakmama yarayacak araçlar bulmayı umuyordum, böylece elimde meşale gibi bir silahım olurdu; hiçbir şeyin Morlocklara karşı bundan daha etkili olmayacağını biliyordum. Son olarak, bir çaresine bakıp Beyaz Sfenks’in altındaki bronz kapıları kırarak açmak istiyordum. Aklımda boynuzlu kütük vardı. O kapılardan içeri girebilir ve önümde parlak bir ışık tutabilirsem Zaman Makinesi’ni bulacağım ve kaçabileceğimde ısrarlıydım. Morlockların güçlerinin onu çok uzaklara taşımaya yeteceğini hayal edemiyordum. Weena’yı benimle birlikte bizim zamanımıza getirmeye karar vermiştim. Ve kafamda böyle tilkiler dolaşırken aklımın evimiz olarak seçtiği binaya doğru yolumuzu sürdürdüm.

Bölüm 8

Öğleye doğru Yeşil Porselen Sarayı'na yaklaştığımızda, terk edilmiş ve yıkıntılara karışmış buldum onu. Pencerelerinde yalnızca kırık dökük cam kalıntıları vardı; yeşil kaplamadan çok büyük parçalar, çürümüş madeni iskeletten kopmuş, dökülmüşlerdi. Bir çimenliğin üzerinde, ki burası hayli yüksekti ve içeri girmeden önce kuzeydoğuya bakarken, şaşkınlık içinde, bir zamanlar Wandsworth ve Battersea olduğunu sandığım yerde geniş bir haliç, hatta bir körfez gördüm. Sonra düşündüm de –hoş düşüncelerim fazla ilerleyemiyordu ama– denizdeki canlılara ne olmuş olabilirdi ya da ne oluyordu?

"Sarayın gerçekten porselenden olduğu, incelemelerim sonunda kanıtlandı ve cephesinde bilinmeyen harflerle yazılmış bir yazı gördüm. Aptallık bu ya, tercüme etmekte Weena'nın bana yardım edebileceğini düşündüm ama öğrendiğim tek şey yazmak fikrinin aklının ucundan asla geçmediği oldu. Bana her zaman, olduğundan daha insan görünmüştü; belki de sevgisi çok insanca olduğu için.

"Açık ve kırık olan kapının kanatlarından içeride alışılmış bir salon yerine, bir sürü yan pencerenin aydınlattığı uzun bir galeri bulduk. İlk bakışta müzeyi anımsattı bana. Kiremit zemin, kalın bir toz tabakasıyla kaplanmıştı ve aynı gri örtünün içine bir dizi karışık eşya gizlenmişti. Ve salonun ortasında tuhaf tuhaf dikilen bir suret fark ettim; bunun koca bir iskeletin alt kısmı olduğu açıkça görülüyordu. Eğri duran ayaklarından, Megatherium cinsinden, nesli tükenmiş bir yaratık olduğunu anladım. Kafatası ve üst kemikleri yanda, tozun içinde yatıyordu ve çatıdaki bir delikten yağmur suyunun damladığı başka bir yerde, yaratığın kendisi de aşınmıştı. Galerinin içinde daha ileride bir brontozorun kocaman kemiklerini bulduk. Müze hipotezim doğrulanmıştı. Yanlara doğru gidince, eğimli raflar gördüm ve kalın toz tabakasını temizlediğimde zamanımızın

bildik cam kavanozlarını buldum. İçerdikleri bazı şeylerin düzgün korunduğuna bakılırsa, hava geçirmez olmalıydılar.

"Görünen o ki, modern bir Güney Kensington'un kalıntıları arasındaydık! Burasının paleontoloji bölümü olduğu belliydi, ne kadar görkemli bir fosil sergisi olsa da, uzun bir süre uzak tutulabilmiş bakteri ve küf nesillerinin tükenmesiyle, gücünün yüzde doksan dokuzunu yitirmiş olan kaçınılmaz bir çürüme süreci, oldukça yavaş, yine de kesin bir şekilde, bütün hazinelerinin üzerinde yeniden işlemeye başlamıştı. Orada burada parçalara ayrılmış ya da iple kamışlara dizilmiş çiğ fosiller halinde, küçük insanlardan izler buldum. Kutular birkaç kez yerinden büyük ihtimalle Morlocklar tarafından taşınmıştı. Çok sessiz bir mekândı. Yerdeki kalın toz tabakası ayak seslerimizi boğuyordu. Çevreme göz attığımda, Weena'nın, bir kutunun eğimli vitrin camında denizkestanesi yuvarlamakla meşgul olduğunu gördüm; hemen yanıma geldi, usulca elimi tuttu ve yanımda durdu.

"Bir Akıl Çağı'nın kadim mezarı başlangıçta beni o kadar şaşırtmıştı ki, sunduğu olasılıklar hiç dikkatimi çekmedi. Zaman Makinesi'yle ilgili düşüncelerim bile biraz uzaklaşmıştı aklımdan.

"Mekânın büyüklüğüne bakılırsa, şu Yeşil Porselen Sarayı, içinde, yalnızca Paleontoloji Galerisi'nden çok daha fazlasını barındırıyordu; içinde tarihi galeriler; hatta bir kütüphane bile olabilirdi! Benim için, en azından mevcut şartlarım altında, çürümekte olan bu eski zaman jeolojisinden çok daha ilginç olabilirdi bu. Keşiflerimi sürdürdüm ve dik açıyla kesen kısa bir galeri daha buldum. Burası minerallere tahsis edilmiş görünüyordu ve gördüğüm bir kükürt kalıbı bana barutu çağrıştırdı. Ama güherçile bulamazdım; aslında hiçbir türden nitrat da bulamazdım. Şüphesiz, çağlar önce eriyip gitmişlerdi. Kükürt yine de aklıma takıldı ve beynimde bir fırtınanın başlamasına neden oldu. Galerinin içindeki diğer şeylere gelince, gördüklerim arasında en iyi korunanlar olmalarına karşın, onlarla pek ilgilenmiyordum. Madenbilim uzmanı değilim, ilk girdiğim salona paralel, viran olmuş bir geçitten devam ettim yoluma. Bu bölümün doğa tarihine tahsis edilmiş olduğu belliydi; ama uzun süredir hiçbir şey tanınacak durumda değildi. Bir zamanlar doldurulmuş hayvan olan büzüşmüş, kararmış kalıntılar, bir zamanlar bir ruh taşımış ve sonra kavanozların içinde kurutulmuş mumyalar, ölmüş bitkilerden geriye kalan kahverengi bir toz... hepsi buydu! Buna üzülmüştüm, yeniden hayat verilmiş doğanın keşfine yol açan bu sabırlı yeniden düzenlemeleri

izlemekten memnun olurdum çünkü. Sonra muazzam boyutlarda ama kötü ışıklandırılmış bir galeriye girdik; zemin girdiğim uçtan aşağı, dar bir açıyla eğim yapıyordu. Aralıklarla, beyaz küreler sarkıyordu tavandan –çoğu çatlak veya kırıktı– mekânın yapay olarak ışıklandırıldığını akla getiriyordu bu. Burada kendimi daha yabancı hissettim. İki yanımda büyük makinelerin kocaman cüsseleri vardı, hepsi çürümüş, birçoğu kırılmıştı, bazılarıysa hâlâ sapasağlam ayaktaydı. Biliyorsunuz, mekanizmalara karşı belli bir zaafım vardır; bunların arasında dolanmaya gönüllüydüm; çoğunlukla bulmacalara duyduğum ilgiyi çağrıştırıyorlardı. Onların sırlarını çözebilirsem, Morlocklara karşı kullanabilecek bazı silahlara sahip olabileceğimi düşünüyordum.

“Birdenbire, Weena bana çok yaklaştı. Bunu o kadar ani yaptı ki, irkildim. O olmasa, galerinin zemininin eğimli olduğunu fark edeceğimi hiç sanmıyorum. Girdiğim uç, yerden oldukça yüksekteydi ve ışığı yarık misali seyrek pencerelerden alıyordu. Aşağıya doğru ilerledikçe, yer bu pencerelerin üzerine çıkıyor, sonunda her birinin önünde, yukarıdan aldığı dar bir çizgi gün ışığı ile birlikte, Londra evinin “Meydan”ını andıran bir çukur oluşuyordu. Makineler kafama takılmıştı, yanlarından geçtim; Weena’nın gittikçe artan kuruntuları dikkatimi dağıtana kadar, onların üzerinden ışığın derece derece azalmasını gözlemeye dalmıştım. Ve en sonunda galeri kör bir karanlığa gömülüyordu. Duraksadım. Sonra çevreme bakınırken, yerdeki tozun azalmış olduğunu gördüm, yüzeyi de daha az düzgündü. Daha ileride, loşluğun içinde orada burada birkaç küçük ayak izleri vardı. Bu, Morlockların her an ortaya çıkabileceğine dair duyguma yeniden hayat verdi. Akademik makine incelemeleriyle zaman harcamakta olduğumu hissettim. Vaktin öğleden sonrayı bir hayli geçtiğini ve benim hâlâ ne bir silaha, ne bir barınağa, ne de ateş yakmak için herhangi bir araca sahip olduğumu hatırladım. Galerinin uzak karanlığının içlerinden, acayip bir pıtırdama ve kuyunun dibinde karşılaştığım garip seslerin aynılarını duydum.

“Weena’nın elini tuttum. Sonra ani bir fikirle, onu bıraktım ve işaret kulübelerininkine benzer bir kolun çıktığı makineye yöneldim. Platforma tırmandım, iki elimle kolu kavrayarak, yandan, tüm ağırlığımla abandım ona. Geçidin ortasında bıraktığım Weena birdenbire inlemeye başladı. Kolun gücünü iyi tahmin etmişim, bir dakikalık bir zorlanmadan sonra aniden çatırdayarak koptu ve elimde, karşılaşabileceğim herhangi bir Morlock’un kafatasını dağıtmaya fazlasıyla yeteceğini düşündüğüm bir

topuzla Weena’nın yanına döndüm. Bir Morlock öldürmeyi ne kadar istiyordum, bilseniz! İnsanın gidip kendi torunlarını öldürmek istemesini çok gaddarca bulabilirsiniz! Ama onlarda bir insaniyet görmek, her nasılsa olanaksızdı. Doğrudan galeriye inip, seslerini duyduğum o hayvanları öldürmekten yalnızca, Weena’yı bırakmaya gönülsüzlüğüm ve öldürme açlığımı gidermeye başlarsam Zaman Makinesi’nin bundan zarar görebileceği düşüncesi beni alıkoydu.

“Neyse, bir elimde topuz, öbür elimde Weena, o galeriden çıkıp ötekine girdim, sonra, ilk bakışta bana paçavradan bayraklarla donanmış askeri bir şapeli anımsatan daha da geniş bir galeriye geçtim. Yanlardan sarkan, yanıp kül olmuş yırtık kâğıt paçavraları hemen tanıdım; çürümeye terk edilmiş kitap kalıntılarıydı bunlar. Uzun zaman önce paramparça edilmiş, üzerlerinde baskıdan eser kalmamıştı. Ama şurada burada, hikâyeyi çok iyi özetleyen eğrilmiş tahtalar ve yarılmış madeni kelepçeler vardı. Bir edebiyatçı olsaydım, her çeşit hırsın yararsızlığı üzerine ahlak dersleri verebilirdim belki. Ancak beni en derinden etkileyen şey, bu üzücü kâğıt çürütme vahşetinin tanıklık ettiği o büyük emek israfıydı. O anda daha çok, Felsefi Kayıtlar’ı ve fiziksel optik hakkında kendi yazdığım on yedi yazıyı düşündüğümü itiraf etmeliyim.

“Geniş bir merdivene çıktık sonra ve bir zamanlar, bir olasılıkla teknik kimya galerisi olan bir yerle karşılaştık. Burada işime yarayacak keşifler yapmayı umut ediyordum. Çatının yıkıldığı bir uç dışında bu galeri iyi korunmuştu. Kırılmamış her kutuya hevesle koştum. Ve nihayet gerçekten hava geçirmemiş kutulardan birinde bir kutu kibrit buldum. Ümitle denedim. Mükemmeldiler. Nemlenmemişlerdi bile. Weena’ya döndüm. Kendi dilinde ona, ‘Dans et!’ diye haykırdım. Korktuğumuz iğrenç yaratıklara karşı ne de olsa, gerçek bir silahımız vardı artık. Ve o metruk müzenin kalın, yumuşak tozdan halısının üzerinde, Weena’nın görülmeye değer sevincine karşılık, Leal Ülkesi’ni olabildiğince neşeli bir ıslıkla çalarak karışık bir dans sergiledim, ciddiyetle. Kısmen mütevazı bir kankandı, kısmen adım dansı, kısmen etek dansı (uzun kabanım elverdiği ölçüde), kısmen de özgün bir şeylerdi. Bildiğiniz gibi, yaratıcılık doğamda var benim.

“Hâlâ düşünüyordum da, şu kibrit kutusunun anımsanamayacak kadar uzun yıllar boyunca, zamanın aşındırmasından kaçabilmiş olması çok garip ve benim açımdan pek talihli bir olaydı. Ama işin tuhafı hiç akla gelmeyecek bir başka madde bulmuştum: Kâfur. Onu, gerçekten şans eseri

hava geçirmeyecek bir şekilde mühürlenmiş olan bir kavanozun içinde buldum. İlk başta balmumu olduğunu düşündüm, bu yüzden de camı kırdım. Ama kâfurun kokusu yanılgıya pay vermezdi. Evrensel çürümenin içinde bu uçucu madde belki de binlerce yüzyıl boyunca varlığını sürdürebilmeyi başarmıştı. Bana bir zamanlar gördüğüm, milyonlarca yıl önce ölmüş ve fosilleşmiş olması gereken bir Belemnite kalıntısının mürekkebinden yapılma bir sepya tablosunu anımsattı. Tam onu atmak üzereyken, yanıcı olduğunu anımsayarak iyi, parlak bir ateşle yaktım – kusursuz bir mumdu doğrusu– ve cebime koydum. Ancak ne bir patlayıcı, ne de bronz kapıları kırmama yarayacak herhangi bir alet bulabildim. Henüz sahip olduğum en yararlı alet demir çubuğumdu. Yine de galeriden büyük bir neşeyle ayrıldım.

“O uzun öğleden sonrasının tüm hikâyesini anlatamam sizlere. İçeride keşfettiklerimi doğru sırasıyla anımsamak için hafızamı epey zorlamam gerekecektir. Paslanmış platformlarda silahların dolu olduğu uzun bir galeriyi, ayrıca demir çubuğumla bir balta ya da kılıç arasında nasıl tereddüt ettiğimi anımsıyorum. İkisini birden taşıyamazdım ve bronz kapılara karşı demir çubuğum daha kullanışlı görünüyordu. Bir sürü tabanca, silah ve tüfek vardı. Çoğu pas kütlesi içindeydi, ama bir bölümü yeni bir madendendi ve hâlâ sağlam görünüyorlardı. Ama bir zamanlar var olan bütün fişekler ve barut toza toprağa karışmıştı. Yanarak kömürleşmiş, darmadağın olmuş bir köşe gördüm; belki de numunelerin arasında bir patlamanın sonucunda. Başka bir köşede sonsuz bir put dizisi vardı ve bunlar; Polinezya, Meksika, Eski Yunan, Fenike, dünya yüzünde düşünebileceğiniz her ülkeye aitti. Burada karşı koyamadığım bir dürtüyle, özellikle aklımı başımdan almış olan sabuntaşından bir Güney Amerika canavarının burnuna adımı yazmaktan kendimi alamadım.

“Akşam çökerken merakım azalmıştı. Galeriden galeriye girdim; tozlu, sessiz, çoklukla harap sergiler bazen yalnızca pas ve linyit yığınıydı, bazen daha ferahtı. Bir ara kendimi teneke bir modelin yanında buldum ve tamamen tesadüf eseri, hava geçirmez bir kutunun içinde iki dinamit fişeği buldum! ‘Evreka!’ diye bağırdım ve neşe içinde kırdım kutuyu. Sonra bir kuşku çöktü içime. Duraksadım. Ve küçük bir yan galeri seçerek denemeye giriştim. Beş, on, on beş dakika boyunca asla gelmeyecek bir patlamayı beklediğim zamanki kadar büyük bir hayal kırıklığını daha önce asla yaşamamıştım. Dinamitler taklitti elbette, görünüşlerinden tahmin etmiş olmalıydım. İnanıyorum ki, eğer öyle olmasalardı, hemen fırlar, Sfenks’i,

bronz kapıları ve dolayısıyla bütün Zaman Makinesi'ni bulma ümitlerimi, her şeyi havaya uçurup, hep birlikte hiçliğe uğurlardım.

"Galiba bundan sonraydı, sarayın içinde küçük, açık bir avluya çıktık. Çimle kaplıydı ve içinde üç tane meyve ağacı vardı. Böylece dinlendik ve bir şeyler yedik. Gün batımına doğru konumumuzu düşünmeye başladım. Üzerimize gece çökmekteydi ve ulaşılamaz sığınağımızın bulunması gerekiyordu hâlâ. Ama canımı bunun için pek sıkmıyordum artık. Morlocklara karşı kendimizi savunmamıza yarayacak belki de en etkili şeye sahiptim; kibritlere! Hem, eğer bir alev gerekirse, kâfur da vardı cebimde. Geceyi açıklıkta, bir ateşin koruması altında geçirmek akla yatkın geliyordu. Sabahleyin Zaman Makinesi'ni ele geçirecektim. (Bu yolda henüz yalnızca bir demir çubuğum vardı) Ama artık artan bilgilerimle, bronz kapılar için hissettiklerim değişmişti. Şimdiye kadar, öteki tarafın gizemi yüzünden onları zorlamaktan kaçınmıştım. Hiçbir zaman pek güçlü gelmemişlerdi bana ve demir çubuğumun bu iş için büsbütün yetersiz olmamasını umdum.

Bölüm 9

“Ufukta güneşin bir bölümü hâlâ görünürken saraydan çıktık. Ertesi sabah erkenden Beyaz Sfenks’e ulaşmaya kararlıydım ve bir önceki defada beni durdurmuş olan ormanı, şafaktan önce aşmış olmayı hedefliyordum. O geceki planım gidebildiğim yere kadar gitmek, sonra da bir ateş yakıp, alevleriyle korunarak uyumaktı. Bu yüzden yol boyunca gördüğüm her dalı, kurumuş her otu topladım; kısa zamanda kollarım çer çöple dolmuştu. Yüklerden dolayı tahmin ettiğimden daha yavaş ilerliyorduk ve Weena yorgundu. Ben de uykusuzluktan mustariptim; bu yüzden ormana ancak gece yarısı ulaşabildik. Ormanın çalılarla kaplı kıyısında, Weena önümüzdeki karanlıktan korkarak duruyordu; ama beni harekete geçiren, aslında beni uyarması gereken tek bir duyguydu: Felaketin yakın olduğunu hissediyordum. İki gün, bir gecedir uykusuzdum, ateşim vardı ve sinirliydim. Uykunun onunla birlikte de Morlockların üzerime çöktüğünü hissettim.

“Duraksarken, arkamızdaki siyah çalıların arasında, karanlığın içinde belirsiz halleriyle çömelmiş üç suret gördüm. Dört yanımız fundalık ve uzun otlarla kaplıydı ve sinsice sokuluşlarına karşı kendimi güvenlikte hissetmiyordum. Hesaplarıma göre orman boylu boyunca bir milden kısaydı. Ormanı aşıp tepe yamacına ulaşabilsek, diye düşünüyordum, orası tamamıyla daha güvende olacağımız bir mola yeriydi; kibritlerim ve kâfurum varken, ormanın içinde bir çaresini bulup yolumu aydınlatabilirdim. Ancak ellerimle kibrit sallayacaksam, odunlarımı bırakmam gerektiği açıktı; biraz isteksizce onları, yere bıraktım. Sonra onları yakmakla arkamızdaki dostlarımızı bir parça şaşırtabileceğimiz geldi aklıma. Bunun ne fena bir ahmaklık olduğunu öğrenecektim; ancak o an, kaçışımızı gizlemek için dâhice bir yol gibi geldi bana.

“İnsanın yokluğunda ve ılıman bir iklimde alevin ne kadar ender rastlanan bir şey olduğunu bilmiyorum hiç düşündünüz mü? Güneşin ısısı nadiren yakacak kadar güçlüdür; daha tropikal bölgelerde bazen olduğu gibi, bir çiy damlasında odaklandığı zaman bile düşündüğünüz kadar yakıcı olamaz. Şimşek çakıp kavurabilir ama büyük bir yangına çok nadiren yol açar. Çürüyen bitkiler zaman zaman, mayalanmalarının sıcaklığıyla için için yanabilirler, fakat bu durum nadiren alevlerle sonuçlanır. Bu çöküş çağında, ateş yakma becerisi de dünya yüzünde unutulanlardan olmuştu. Odun yığınını yalayarak yükselen kızıl diller Weena için yepyeni, yabancı bir şeydi.

“Ona koşmak ve onunla oynamak istedi. Ben onu zapt etmeseydim, inanıyorum ki, kendini ateşin içine atmış olacaktı. Ancak onu yakaladım ve önüme, ağaçların arasına savurdum. Kısa bir süre, patikayı benim ateşimin ışığı aydınlattı. Az sonra kalabalık ağaç gövdelerinin arasından dönüp geriye baktığımda, alevlerin dal yığınımdan, bazı komşu çalılara sıçramış olduğunu ve kıvrılan bir ateş çizgisinin, tepenin otlarına doğru sürünerek ilerlediğini gördüm. Güldüm buna ve önümdeki kapkara ağaçlara döndüm yeniden. Çok karanlıktı, Weena birden bana sarıldı; gözlerim karanlığa alıştıkça, benim de ağaç gövdelerinden sakınmama yetecek kadar ışık kalıyordu. Orada burada bulduğu deliklerden üzerimize parlayan, uzak, mavi gökyüzünü saymazsak, başımın üstü simsiyahtı. Kibritlerimden hiçbirini çakmıyordum, çünkü boşta elim yoktu. Sol kolumun üstünde benim ufaklığı taşıyordum, sağ elimdeyse demir çubuğum vardı.

“Bir süre, ayaklarımın altında çatırdayan dal seslerinden, yukarıdaki meltemin belli belirsiz ıslığından ve kendi soluğumdan başka hiçbir şey duymadım. Sonra çevremdeki bir tıkırtıyı tanıdım. Bütün gücümle yoluma devam ettim. Tıkırtı daha da belirginleşti. Sonra Yeraltı’nda duymuş olduğum aynı tuhaf sesler geldi kulağıma. Belli ki birkaç Morlock vardı etrafta ve bana yaklaşıyorlardı. Sahiden de bir anda ceketimin çekiştirildiğini, sonra da koluma bir şeyin dokunduğunu hissettim. Weena’yı şiddetli bir titreme aldı, sonra sesi kesildi.

“Kibrit çakmanın zamanıydı. Ama kibrit çıkarmak için onu yere bırakmam gerekiyordu. Öyle yaptım, ben ceplerimde aranırken, karanlıkta dizlerimin çevresinde bir boğuşma başladı, kız tamamen sessizdi, Morlocklardan ise kumrularınkine benzeyen, aynı acayip sesler çıkıyordu. Ve küçük, yumuşak eller ceketime, sırtıma tırmanıyor, boynuma dokunuyordu. Kibrit yandı ve vızıldadı. Ateşi tuttum ve ağaçların arasına

kaçan Morlockların beyaz sırtlarını gördüm. Aceleyle cebimden bir parça kâfur çıkardım, kibrit söner sönmez yakmaya hazırlandım. Sonra Weena'ya baktım. Benim ayaklarıma tutunmuş, yüzükoyun yatıyordu ve oldukça hareketsizdi. Ani bir korkuyla ona doğru eğildim. Zorlukla soluk alıyordu. Kâfur kalıbını yaktım ve yere fırlattım, o parçalara ayrılarak alevlenip, Morlockları ve gölgeleri geri püskürtürken ben diz çöktüm ve Weena'yı kaldırdım. Arkamızdaki orman büyük bir sürünün kıpırtı ve mırıltılarıyla doluydu!

"Weena bayılmış gibi görünüyordu. Onu dikkatlice omzuma koyup, devam etmek için ayağa kalkmıştım ki, korkunç bir gerçeği fark ettim. Kibritlerim ve Weena'yla birlikte manevralar yaparken kendi çevremde birkaç defa dönmüştüm ve artık hangi yöne gideceğim konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Tüm bildiğim, dosdoğru Yeşil Porselen Sarayı'na bile bakmakta olabileceğimdi. Soğuk soğuk terlemeye başlamıştım. Çabucak yapacak bir şeyler düşünmeliydim. Ateş yakmaya ve bulunduğumuz yerde kamp kurmaya karar verdim. Hâlâ hareketsiz duran Weena'yı çimli bir ağaç dibine yatırdım, ilk kâfur kalıbım bitmek üzereyken dal ve yaprak toplamaya başladım aceleyle. Karanlığın içinde Morlockların gözleri, çevremde yakut gibi parlıyordu.

"Kâfur parladı ve söndü. Bir kibrit yaktım, Weena'ya yaklaşmakta olan iki beyaz suret bununla birlikte hemen geri kaçtı. Bir tanesi ışıktan o kadar körleşmişti ki, doğrudan bana geldi; yumruğumun altında kemiklerinin ezildiğini hissettim. Acıdan bir çığlık attı, sendeleyerek biraz uzaklaştı, düştü. Bir parça kâfur daha yaktım ve şenlik ateşi için odun toplamaya devam ettim. Az sonra yukarıdaki bazı yaprakların ne kadar kuru olduklarını fark ettim. Zaman Makinesi'yle indiğimden beri, yaklaşık bir haftadır, hiç yağmur yağmamıştı. Bu yüzden düşmüş dalları toplamak için ağaçların arasında savrulmak yerine, yukarı sıçrayıp dalları aşağıya çekmeye başladım. Çok kısa sürede, yeşillik ve kuru dallardan boğucu, dumanlı bir ateşim olmuştu, artık kâfurumu idareli kullanabilirdim. Weena'nın, beyaz demir topuzumun yanında yattığı yere döndüm. Onu kendine getirmek için elimden gelen her şeyi yaptım, ancak ölü gibi yatıyordu. Soluk alıp almadığından bile emin olamamıştım.

"Şimdi ateşin dumanı üzerimde yoğunlaşıyordu; beni bir anda uyuşturmuş olmalıydı. Üstelik havada kâfurun dumanı da vardı. Ateşimin daha bir saat için tazelenmesi gerekmeyecekti. O kadar çabadan sonra bitkin düşmüştüm; yere oturdum. Ormanda anlayamadığım, uyku getiren

bir mırıltı dolaşıyordu. Bir an başım önüme düştü sonra da gözlerimi açtım gibi geldi. Ama her yer karanlıktı ve Morlockların elleri üzerimdeydi. Bana yapışmış parmaklarından kurtularak, kibrit kutusu için elimle cebimi yokladım, ama yoktu! Sonra ellerini uzattılar ve tekrar üzerime çullandılar. Bir anda neler olduğunu anladım. Uyumuştum ve ateşim sönmüştü, ruhuma ölümün acılığı çöktü. Orman, yanan odunun kokusuyla dolmuştu sanki. Boynumdan yakalandım, saçımdan, kollarımdan ve aşağıya çekildim. Karanlıkta bütün bu yumuşak yaratıkların üzerime kapandıklarını hissetmek tarif edilemeyecek kadar korkunçtu. Kendimi bir canavar örümceğin ağında gibi hissediyordum. Yenilmiştim, teslim oldum. Küçük dişlerin boynumu kemirdiklerini hissettim. Yana yuvarlandım ve böylece demir çubuğum elime geldi. Bu bana güç verdi. İnsan-sıçanları savurarak doğrulmaya çabaladım ve çubuğumu kısa tutarak yüzleri olduğunu tahmin ettiğim yerlere sapladım. Vuruşlarımın altında fışkıran sulu et ve kemiği hissedebiliyordum, bir an için serbest kaldım.

“Sert kavgalara sık sık eşlik ettiği görülen o garip sevinç dolmuştu içime. Hem benim şansımın, hem de Weena’nınkinin tükendiğini biliyordum, ama Morlocklara yiyecekleri etin bedelini ödetmeyi aklıma koymuştum. Sırtımı bir ağaca vererek demir çubuğu önümde sallamaya başladım. Tüm orman onların kıpırtıları ve çığlıklarıyla dolmuştu. Bir dakika geçti. Durmuş, karanlığı seyrediyordum. Sonra birden bir ümit belirdi. Ya Morlocklar korktuysa? Hemen ardından da garip bir şey oldu. Hava aydınlanıyordu. Çevremdeki Morlockları belli belirsiz seçmeye başladım –üç tanesi fena hırpalanmış, ayaklarımın dibinde yatıyordu– ve sonra diğerlerinin, ardı arkası kesilmeyen bir dalga halinde benim arkamdan, öndeki ormanın içlerine doğru koştuğunu görünce gözlerime inanamadım. Sırtları artık beyaz değil, kırmızımsı görünüyordu. Şaşkın şaşkın dururken, küçük kırmızı bir kıvılcımın, dalların arasındaki yıldızlı boşlukta gezindiğini, sonra kaybolduğunu gördüm. Bunun üzerine, yanan odun kokusunun nedenini anladım; artık fırtınalı bir kükremeye dönüşmekte olan, uyku getiren o mırıltıyı, kızıl koru ve Morlockların kaçışını...

“Ağacımın arkasından çıkıp da geriye baktığımda, yakındaki ağaçların siyah gövdelerinin arasından, yanmakta olan ormanın alevlerini gördüm. İlk yaktığım ateş peşimden geliyordu. Hemen Weena’yı aradım ama o yoktu. Arkamdaki hışırtılar ve yaş ağaçlar alevlere karıştıkça duyulan patlamalı gümbürtü, derin düşüncelere pek zaman bırakmıyordu. Demir çubuk hâlâ

elimde, Morlockların yolunu izledim. Alevler ensemdeydi. Koşarken bir ara sağımda o kadar hızlı ilerlediler ki, bir anda kuşatıldım ve sola sapmak zorunda kaldım. Sonunda küçük bir açıklığa çıkabildim; bu sırada aptalca hareketlerle bana doğru bir Morlock geldi, yanımdan geçti ve dosdoğru ateşin içine daldı.

“Ve o an, o gelecek çağda gördüklerim arasında, sanırım en garip ve korkunç olanına tanık olacaktım. Tüm alan ateşin yansımasıyla gün gibi aydınlıktı. Ortada, höyüğü andıran bir tepenin üzerinde kavrulmuş bir alıç çalısı vardı. Onun arkasında da kıvrılarak yükselen ve bütün alanı ateşten bir korkulukla çeviren sarı dilleriyle, yanan ormanın başka bir kolu bulunuyordu. Tepe yamacında ışık ve ısıyla sersemlemiş, hayretler içinde koşturarak birbirleriyle çarpışan otuz kırk kadar Morlock gördüm. Başta körlüklerini fark etmedim ve delice bir korkuyla, onlar bana yaklaştıkça, çubuğumu hiddetle onlara savurdum; birini öldürdüm, birkaçını da sakat bıraktım. Ama kızıl gökyüzünün altında, alıcın çevresinde el yordamıyla aranan bir tanesinin hareketlerini izlediğimde ve inlemelerini duyduğumda, ateşin içindeki mutlak çaresizliklerinden ve perişanlıklarından emin oldum ve bir daha hiçbirine vurmadım.

“Yine de ara sıra biri dosdoğru bana gelerek, onu hemen başımdan savmama neden olan, korkutan bir dehşet salıyordu içime. Bir ara alevler birazcık dindi ve pis yaratıkların yakında beni görebileceklerinden korktum. Bu gerçekleşmeden önce onlardan birkaçını öldürüp kavgayı başlatmayı bile düşünüyordum; ancak ateş parlak bir şekilde yeniden canlandı, ben de kendime hâkim oldum. Tepe civarında, onların arasında yürüyüp, onlardan sakınarak Weena’dan herhangi bir iz aradım ama Weena gitmişti.

“Sonunda tepeciğin doruğuna oturdum ve bu garip, inanılmaz kör yaratıklar sürüsünün, üzerlerinde ateşin koru parladıkça, el yordamıyla oraya buraya kaçışmalarını, birbirlerine tekinsiz sesler çıkarmalarını izledim. Halkalar halinde yükselen duman gökyüzünde akıyor, o kızıl gök kubbenin yırtık paçavraları arasından, sanki başka bir evrene aitlermiş gibi uzak, küçük yıldızlar parlıyordu. Budalaca hareketlerle iki üç Morlock üzerime geldi, onları titreyerek, yumruklarımla püskürttüm.

“O gecenin büyük kısmında bunun bir kâbus olduğuna inanmıştım. Kendime çimdik attım ve uyanmak için tutkulu bir istekle haykırdım. Ellerimle yeri dövdüm, ayağa kalktım ve tekrar oturdum. Aşağı yukarı dolandım ve yeniden oturdum. Sonra başladım gözlerimi ovuşturmaya ve beni uyandırması için Tanrı’ya yakarmaya başladım. Üç defa, Morlockların,

bir tür acı içinde başlarını öne eğdiklerini ve alevlerin içine daldıklarını gördüm. Ama sonunda, ateşin yatışan kızılının ve akan kara duman kütlelerinin, beyazlaşan ve kararan ağaç kütüklerinin, sayıları azalmakta olan bu soluk yaratıkların üzerinden günün beyaz ışığı belirdi.

“Yeniden Weena’nın izini bulmaya çalıştım, ama hiçbir şey bulamadım. Onun o zavallı küçük bedenini ormanda bırakmış oldukları açıktı. Yazılmış korkunç kaderinden kaçtığını hayal etmek beni ne kadar rahatlattı tarif edemem. Bunu düşünürken çevremdeki çaresiz mendeburları kırımdan geçirmeye başlamak için hazırdım adeta. Ama kendimi frenledim. Tepecik, dediğim gibi, ormanın içinde bir tür adaydı. Doruğundan, bir duman bulutu arasındaki Yeşil Porselen Sarayı’nı artık seçebiliyordum. Ve böylece Beyaz Sfenks’e doğru gitmem için gereken yolu belirleyebildim. Nihayet gün ağarırken, o lanetli ruhlardan geriye kalanları aşağı yukarı koşturur ve inler halde terk ederek, ayaklarıma biraz ot bağladım ve dumanı üstünde küllerin, içten içe yanarak hâlâ nabız gibi atan ağaç gövdelerinin arasından topallayarak. Zaman Makinesi’nin saklandığı yere doğru yoluma devam ettim. Yavaş yürüyordum, çünkü hem yorgun hem de topaldım ve küçük Weena’nın korkunç ölümü beni perişan etmişti. Karşı konulamaz bir felaketti bu. Şimdi, bu tanıdık eski odada bu, gerçek bir kayıptan çok, bir hayalin yası gibi geliyor bana. Ama o sabah yine, tamamen yalnız kalmıştım; yapayalnız. Şu evimi, bu şömine başını, aranızdan bazılarını düşünmeye başladım ve bu düşüncelerle birlikte acı veren bir özlem geldi.

“Ne var ki, sabahın berrak göğünün altında, küllerin üstünde yürürken bir keşif yaptım. Pantolonumun cebinde, hâlâ dağılmış birkaç kibrit vardı. Kutu, kaybolmadan önce delinmiş olmalıydı.

Bölüm 10

“Sabah saat sekiz ya da dokuz gibi, geldiğim akşamüstü oturup dünyayı izlemiş olduğum sarı madenden koltuğun yanına vardım. O akşam çıkardığım aceleci sonuçları düşündüm ve bu güvenime acı acı gülmekten kendimi alamadım. İşte buradaydı; aynı güzel manzara, aynı bol yeşillik, aynı görkemli saraylar ve muhteşem kalıntılar, bereketli kıyılarının arasından akan aynı gümüş nehir. Güzel insanların parlak renkli cüppeleri, ağaçların arasında sağa sola hareket ediyordu. Bazıları, benim tam Weena’yı kurtarmış olduğum yerde yıkanıyordu, bu benim içime bir acı saplanmasına neden oldu. Ve Yeraltı’na inen yolların başında küçük kubbeler, manzaradaki lekeler gibi yükseliyordu. Yukarı Dünya’nın bütün o güzelliğinin neleri örttüğünü anlıyordum artık. Günleri çok hoş geçiyordu, tarladaki sığırın günü kadar hoş. Sığırlar gibi, hiçbir düşman tanımıyor ve hiçbir ihtiyaca karşı hazırlıklı bulunamıyorlardı. Ve sonları da aynıydı.

“İnsan zekâsı hayalinin ne kadar kısa sürmüş olduğunu düşünmek beni üzdü çünkü intihar etmişti. İstikrarlı bir biçimde kendini rahatlık ve kolaylığa, parolası güvenlik ve süreklilik olan dengeli bir topluma ayarlamış, tüm beklentilerini gerçekleştirmiş, sonunda da bu hale gelmişti. Bir defa, yaşam ve mülkiyet neredeyse mutlak bir güvenliğe ulaşmış olmalıydı. Zengin varlık ve konforundan, emekçi ise yaşam ve işinden emin kılınmıştı. Şüphesiz oradaki o kusursuz dünyada çözülmemiş hiçbir işsizlik problemi, hiçbir toplumsal sorun kalmamış ve bunu büyük bir sessizlik izlemişti.

“Zihinsel çok yönlülüğün değişim, tehlike ve belanın telafisi oluşu, gözden kaçırdığımız bir doğa yasasıdır. Çevresiyle kusursuz bir ahenk içinde yaşayan bir hayvan, mükemmel bir mekanizmadır. Alışkanlık ve içgüdü çaresiz kalmadıkça doğa zekâya asla başvurmaz. Değişimin ve değişime gereksinimin olmadığı yerde akıl da yoktur. Yalnızca çok çeşitli

ihtiyaçları ve tehlikeleri karşılamak zorunda olan hayvanlar zekâdan paylarını alırlar.

“İşte, benim gördüğüm, Yukarı Dünya insanının o dermansız şirinliğe, Yeraltı Dünyası’nın da yalnızca mekanik endüstriye doğru sürüklenmiş olduğuydu. Ama o mükemmel devlette mekanik kusursuzluk için bile eksik olan tek şey vardı: mutlak istikrar. Belli ki, zaman geçtikçe Yeraltı Dünyası’nın beslenme düzeni, her nasıl yürütülmüş idiyse, bozulmuştu. Birkaç bin yıl boyunca uzak tutulmuş olan İhtiyaç Ana geri geldi ve işine aşağıda başladı. Ne kadar kusursuz olursa olsun, yine de biraz düşünülmüş dış dünya alışkanlıklarına ihtiyaç duyan makineyle içli dışlı olarak Yeraltı Dünyası, büyük olasılıkla elinde, diğer insani özelliklerden olmasa da, yukarıdakinden daha fazla inisiyatif bulunduruyordu. Ve diğer yiyecekleri tükenince eski alışkanlıklarının o ana kadar yasaklamış olduğu şeye yöneldiler. Bunlar benim, Sekiz Yüz İki Bin Yedi Yüz Bir yılına son bakışımda gördüklerim. Bu, ölümlü zihnin yaratabileceği en yanlış açıklama olabilir. Olaylar kendini bana bu şekilde gösterdi, ben de sizlere öyle aktarıyorum.

“Son günlerin yorgunluklarından, heyecanlarından, dehşetlerinden sonra ve yasıma rağmen bu koltuk, bu manzara ve sıcacık güneş ışığı hoştu. Bitkindim ve uykum vardı. Kısa zamanda teori üretmelerim yerini şekerlemeye bıraktı. Çimlerin üzerine yayıldım ve uzun, hayat veren bir uykuya daldım.

“Gün batımından az önce uyandım. Morlocklara gafil avlanma ihtimaline karşı kendimi güvende hissediyordum. Gerinerek tepeden aşağı. Beyaz Sfenks’e doğru indim. Bir elimde manivelam vardı, diğer elimse cebimdeki kibritlerle oynuyordu.

“İşte o an en umulmadık şey gerçekleşti. Sfenks’in kaidesine yaklaştığımda bronz kapıları açık buldum. Oluklarında kaydırılmışlardı.

“Bunun üzerine, önlerinde kısa bir an durdum, içeri girmekte tereddüt ediyordum.

“İçerisi küçük bir daire gibiydi ve köşede, yükseltilmiş bir yerde Zaman Makinesi duruyordu. Küçük manivelalar cebimdeydi. Ve işte. Beyaz Sfenks kuşatması için yapmış olduğum bunca ayrıntılı hazırlıktan sonra kuzu gibi bir teslim oluşla karşılaşmıştım. Onu kullanamamaktan dolayı adeta üzgünce, demir çubuğumu elimden attım.

“Kaideye doğru eğilirken, aklıma ani bir fikir geldi. Hiç olmazsa bir defalığına, Morlockların zihinsel faaliyetlerini kavradım. Gülmemek için

kendimi zor tutarak, bronz çerçeveden adımımı attım ve Zaman Makinesi'ne ulaştım. Onu özenle yağlanmış, temizlenmiş bulmak beni şaşırttı. Çünkü Morlockların, onu ne işe yaradığını anlamak için kıt akıllarıyla kurcalarken, kısmen parçalara ayırmış olduklarından şüphelenmiştim.

"Ve durmuş, icada sırf dokunmaktan zevk alarak onu incelerken korktuğum başıma geldi: Bronz paneller birdenbire yukarı kaydı ve çınlayarak çerçeveye çarptı. Karanlıktaydım ve kapana kısılmıştım. Ya da Morlocklar öyle sanıyordu. Bunu düşünerek kıkırdadım.

"Bana yaklaşırken çıkardıkları mırıltılı kahkahaları duyabiliyordum. Çok soğukkanlı bir şekilde kibrit çakmayı denedim. Manivelaları takmam gerekiyordu yalnızca. Sonra bir hayalet gibi sıvışacaktım. Ama gözden kaçırdığım bir şey vardı: kibritler, sadece içlerine konduğu kutunun yan tarafına sürtünerek yanan berbat türdendi.

"Soğukkanlılığımın nasıl da uçup gittiğini tahmin edebilirsiniz. Küçük yaratıklar çok yakınımdaydı. Biri bana dokundu. Karanlıkta manivelalarla okkalı bir vuruş çıkardım ve makinenin eyerine tırmanmaya başladım. Sonra bir el yakaladı beni, ardından bir tanesi daha. Ve sonra manivelalarıma uzanan ısrarcı parmaklarla savaşmak, aynı zamanda da manivelaların uyduğu yuvaları bulmak zorundaydım. Doğrusu bir tanesini az kalsın kaybediyordum. Elimden kayınca, karanlıkta onu geri almak için kafa atmam gerekti –Morlock'un kafatasının çınladığını duyabildim– bu son kapışma ormandaki kavgadan daha sıkıydı, sanırım.

"Ama sonunda manivelayı taktım ve yüklendim. Yapışmış eller üzerimden kaydı. Bir süre sonra karanlık, gözlerimin önünden kayboldu. Kendimi daha önce tarif ettiğim aynı gri ışığın ve kargaşanın içinde buldum.

Bölüm 11

“Zaman yolculuğuyla gelen mide bulantısı ve akıl karışıklığından daha önce söz etmiştim. Üstelik bu kez eyere iyice yerleşememiş, pek de sağlam olmayan bir biçimde yana oturmuştum. Ne kadar sürdü bilmiyorum, makine sallanıp titrerken, nasıl gittiğime aldırmayarak makineye tutundum. Kadranlara bakacak kadar kendime geldiğimde nereye vardığımı görerek şaşırdım. Kadranın biri gün kaydeder, biri binlerce gün, bir diğeri milyonlarca ve bir kadran da binlerce milyon gün. Şimdi, manivelaları ters çevirmek yerine ileri gidecek şekilde kendime çekmiştim ve göstergelere bakabildiğimde binler ibresinin saatin saniyesi kadar hızlı döndüğünü gördüm; geleceğe doğru...

“İlerlerken nesnelerin dış görünüşlerinde olağanüstü bir değişim baş gösterdi. Kalp gibi çarpan grilik koyulaştı; sonra –her ne kadar hâlâ müthiş bir ivmeyle sürüyor da olsam– gece ve gündüzün kendini genellikle daha yavaş bir hızla gösteren silsilesi geri döndü ve giderek daha çok göze çarpmaya başladı. Başlangıçta kafamı çok kurcaladı bu. Gece ve gündüz değişimleri yavaşladıkça yavaşladı, güneşin gökyüzünden geçişi de öyle; sonunda sanki yüzyılları bulan hareketlere dönüştüler. Nihayet dünyanın üzerine kalıcı bir alacakaranlık doğdu, yalnızca ara sıra, karanlık gökyüzünde bir kuyrukluyıldız parladığında bozulan bir alacakaranlıktı bu. Güneşi belirten ışık şeridi çoktandır kayıptı; çünkü güneş doğmayı kesmişti. Batıda öylece yükselip alçalıyor, gitgide genişliyor ve kızıllaşıyordu. Aydan eser yoktu. Yıldızların dönüşü giderek yavaşlamış, yerini, hafifçe kayan ışık beneklerine bırakmıştı. Nihayet durmadan az önce, kızıl ve kocaman güneş ufukta hareketsiz kaldı; cansız bir ısıyla kızaran ve ara sıra sönen muazzam bir kubbe... Bir ara kısa bir süre için tekrar eski parlaklığıyla yandı, ama çok geçmeden kasvetli kırmızı ısısına geri döndü. Doğuş ve batışının yavaşlamasından, met ve cezrin işinin bitmiş olduğunu çıkardım. Dünyanın

artık tek yüzü güneşe dönüktü; zamanımızda ayın dünyaya bakması gibi bir şeydi bu. Büyük bir dikkatle –daha önceki baş aşağı yuvarlanışımı hatırladım da– hareketimi tersine çevirmeye başladım. Daire çizen ibreler, binler kadranı hareketsizleşinceye ve gün kadranı ölçeğinin üzerinde yalnızca bir sis haline gelinceye kadar giderek yavaşladı, ta ki tenha bir sahilin bulanık çizgileri belirinceye kadar.

"Yavaşça durdum ve Zaman Makinesi'nin içinde oturup çevreye baktım. Gökyüzü artık mavi değildi. Kuzeydoğu mürekkep siyahıydı, siyahlığın içinden soluk beyaz yıldızlar parlak bir şekilde, sürekli ışıyordu. Başımın üzeri derin bir Hint kırmızısıydı ve yıldızsızdı; güneydoğuya doğru, ufukla kesilmiş güneşin kızıl ve hareketsiz, muazzam kabuğunun durduğu yerde, korlaşmış, daha parlak bir alacalık dönüyordu. Çevremdeki kayalar acı kırmızı renkteydi ve hayata dair ilk gördüğüm izler, güneydoğuya bakan yüzleriyle çıkıntılı her noktayı kapatan koyu yeşil bitkilerdi. Orman yosunlarında veya mağara likenlerinde gördüğümüz zengin yeşilin aynısıydı bu; bunlar gibi, daimi bir alacakaranlıkta büyüyen bitkilerin rengiydi.

"Makine eğimli bir sahilde duruyordu. Deniz güneybatıya uzanıyor, ufkun keskin çizgisinde solgun göğe kavuşuyordu. Köpük yoktu, dalga yoktu, rüzgârın nefesi yoktu. Yalnızca nazik bir soluk gibi, hafif yağlı bir kabartı yükselip alçalıyor, ebedi denizin hâlâ hareket ettiğini ve yaşadığını gösteriyordu. Ve suyun ara sıra vurduğu çizgide yer yer tuzdan kalın tabakalar oluşmuştu; uçuk kızıl gökyüzünün altında pembeydiler. Başımda bir zorlama hissediyordum ve çok hızlı soluk alıp verdiğimi fark ettim. Bu duygu bana yegâne dağcılık deneyimimi hatırlattı ve bundan, havanın bugünkü halinden daha hafif olduğunu çıkardım.

"Issız yamacın yukarılarında, uzaktan gelen tiz bir çığlık duydum ve gökyüzünde yan yana kanat çırpan, daireler çizerek ötedeki bazı alçak tepeciklerin üzerinde gözden kaybolan, koca bir kelebeğe benzer bir şey gördüm. Sesi o kadar kasvetliydi ki, tüylerim ürperdi ve makineye daha bir düzgün yerleştim. Tekrar çevreme bakarken hayli yakınımda kızılımsı bir kaya kütlesi olduğunu sandığım bir şeyin yavaşça bana doğru geldiğini, sonra da o şeyin gerçekte iri, yengece benzeyen bir canavar olduğunu gördüm. Yavaşça, amaçsızca hareket eden bir sürü bacağı, sallanan büyük pençeleri, arabacıların kırbacı gibi dalgalanan ve etrafı yoklayan antenleri, metalik yüzünün her iki tarafından fırlamış sapların ucundaki gözlerini devirerek size yaklaşan, şu masa kadar büyük bir yengeç düşünebiliyor

musunuz? Kırışık sırtı biçimsiz şişliklerle donanmış, şurada burada yeşilimsi bir kabukla lekelenmişti. Çapraşık ağzındaki dokunaçlarının hareket ederken titrediğini ve hissettiğini görebiliyordum.

"Bana doğru sokulan bu uğursuz hayaleti gözlerimi ayırmadan seyrederken, yanağımda sinek konmuş gibi bir gıdıklanma hissettim. Elimle savuşturmak istedim, ama anında geri döndü ve hemen hemen aynı anda da bir diğeri yaklaştı kulağıma. Vurdum ve ipliğe benzer bir şeyler yakaladım. Çabucak elimden kaçtı. Korkulu bir karamsarlıkla döndüm ve hemen arkamda duran bir başka canavar yengecin antenini yakalamış olduğumu gördüm. Şeytani gözleri saplarının üstünde solucan gibi kıvrılıyor, ağzı iştahla capcanlı görünüyor, yosunumsu bir balçığa bulanmış kocaman hantal pençeleri üzerime iniyordu. Anında elimi manivelaya attım ve kendimle bu canavar arasına bir aylık bir süre koydum. Ancak hâlâ aynı sahildeydim ve durur durmaz onları açık seçik gördüm. Kâğıt gibi ince, yoğun yeşil yaprakların arasında, loş ışığın içinde sağda solda sanki bir düzinesi sürünüyordu.

"Dünyanın verdiği o tiksindirici haraplık duygusunu aktaramam. Kızıl doğu göğü, kuzeyin siyahlığı, tuzlu ölü deniz, bu ağırkanlı pis yaratıkların süründüğü taşlık sahil, likenimsi bitkilerin zehirli görünen tek tip yeşili, insanın ciğerlerini acıtan incecik hava; hepsi korkunç bir etkiye katkıda bulunuyordu. Yüz yıl ilerledim, aynı kırmızı güneş vardı –bir parça daha büyük, biraz daha sönük– aynı ölgün deniz, aynı serin hava ve yeşil otların, kızıl kayaların arasında aşağı yukarı sürünen aynı kaba eklembacaklılar topluluğu. Ve batı göğünde kıvrılmış, soluk bir çizgi gördüm, büyük, yeni bir aya benziyordu.

"Bin yıllık büyük adımlarla, dünyanın kaderinin sırrıyla sürüklenerek hiç durmadan, garip bir büyülenmişlikle güneşin batıda büyüyüp sönmesini ve yaşlı dünyanın hayatının çöküşünü seyrederek yolculuğuma devam ettim. Sonunda, şu andan otuz milyon yıl sonra, güneşin kızıl sıcak kubbesi karanlık göklerin neredeyse onda birini kaplar olmuştu. Bir kez daha durdum, çünkü sürünen yengeç kalabalığı yok olmuştu ve canlı yeşil koyunotlarını ve likenleri saymazsak, kızıl sahil cansız görünüyordu. Ve artık beyaz benekler vardı. Acı bir soğuk hücum etti bana. Seyrek beyaz benekler girdap gibi dönerek düşüyorlardı. Kuzeydoğunun matem siyahı göğünün yıldız ışığı altında kar ışıl ışıldı ve pembemsi beyaz tepeciklerin dalgalanan doruklarını görebiliyordum. Deniz kenarı boyunca buz saçakları vardı ve daha ileriye sürüklenen kütleler; ancak ebedi gün doğumunun

altında bütünüyle kanlı görünen tuz okyanusunun en büyük kısmı hâlâ donmamıştı.

“Hayvan hayatından herhangi bir iz bulur muyum diye çevreme bakındım. Tanımlanamaz bir korku beni makinenin eyerine mıhlamıştı. Ancak hareket eden hiçbir şeye rastlamadım, ne yerde, ne gökte, ne de denizde. Hayatın tükenmemiş olduğunu tek kanıtlayan, kayaların üzerindeki yeşil balçıktı. Denizin içinde alçak bir kum tepeciği oluşmuş, sular kıyıdan çekilmişti. Bu tepeciğin çevresinde dönü veren siyah bir nesne gördüğümü sandım, ama baktığımda kıpırdamadı, ben de gözlerimin yanıldığına, nesnenin yalnızca bir kaya olduğuna hükmettim. Gökyüzünde yıldızlar fazlasıyla parlaktı ve ufak ufak yanıp sönüyorlardı.

“Birdenbire güneşin batı yarımküresinin değiştiğini fark ettim; eğri bir obruk, bir oyuk oluşmuştu. Oyuk genişledi. Belki bir dakika boyunca, donakalmış bir halde, gündüzün üzerine çökmekte olan bu karanlığa bakakaldım. Sonra bir tutulma olayının oluşmaya başladığının farkına vardım. Güneş küresinin yanından ya ay ya da Merkür geçiyordu. Doğal olarak ilk önce ay olduğunu düşündüm ama gerçekten gördüğümün bir iç gezegenin dünyanın hemen yanından geçişi olduğuna inanmak için çok nedenim var.

“Karanlık hızla büyüdü; doğudan giderek sertleşen buralarla soğuk bir rüzgâr esmeye başladı ve havada yağan beyaz beneklerin sayısı çoğaldı. Denizin eşiğinden bir dalgacık ve bir ıslık yayıldı. Cansız seslerin dışında dünyada çıt çıkmıyordu. Sessiz... O dinginliği aktarabilmem çok zor. İnsanın bütün sesleri, koyunların meleyişi, kuşların çığlıkları, böceklerin vızıltısı, yaşamımızın arka planını oluşturan hareket; bütün hepsi sona ermişti. Karanlık koyulaştıkça, düşen benekler çoğalarak gözümün önünde dans etmeye başladılar ve havanın soğuğu yoğunlaştı. En sonunda, uzak tepelerin beyaz dorukları teker teker, çabucak, birbiri ardına karanlığa karıştı. Meltem inleyen bir rüzgâra dönüştü. Bana doğru sürüklenen elipsin kara gölgesini gördüm. Göz açıp kapayıncaya kadar, görünürde yalnızca sönük yıldızlar kaldı. Gerisi, ışıksız bir karanlık. Gökyüzü mutlak siyahtı.

“İçimde bu muazzam karanlığa karşı bir dehşet uyandı. İliklerime kadar işleyen soğuk ve soluk alırken duyduğum acı beni yendi. Titredim, ölümcül bir mide bulantısına tutuldum. Sonra gökyüzünde ateşten kıpkırmızı kesilmiş bir yay gibi, güneşin kenarı belirdi. Kendime gelmek için makineden indim. Başım dönüyordu, geri dönebileceğime ihtimal vermiyordum. Midemin bulantısı ve başımın dönmesiyle dururken, denizin

kızıl sularında, kum tepeciğinin çevresinde hareket eden nesneyi yine gördüm; hareket eden bir şey olduğu kesindi artık. Yuvarlak bir şeydi, belki futbol topu büyüklüğünde, daha büyük de olabilir, dokunaçları sarkıyordu; kabarıp yuvarlanan kan kırmızısı suların üstünde siyah görünüyordu ve sağa sola sıçrıyordu. Bayılacağımı hissettim. Eyere tırmanırken bana güç veren, bu uzak ve berbat alacakaranlıkta çaresiz bir halde yatmaktan duyduğum o korkunç dehşete şahit oldum.

Bölüm 12

“Böylece geri geldim. Makinenin üstünde uzun zaman baygın yatmış olmalıyım. Gece ve gündüzlerin sonu gelmeyen sürekliliği yeniden başlamıştı, güneş altın rengine yeniden büründü, gök tekrar maviydi. Daha özgürce soluk alıyordum. Karanın dalgalanan düzey çizgileri bozuldu ve akarak uzaklaştı. Kadranın üstündeki ibreler gerisin geriye döndü. Sonunda evlerin bulanık gölgelerini, yozlaşmış insanlığın delillerini yeniden gördüm. Bunlar da değişti ve geçti gitti, yerine başkaları geldi. Az sonra, milyon kadranı sıfıra geldiğinde hız kestim. Bizim ufak tefek, bildik mimarimizi seçmeye başladım; binler göstergesi de başlangıç noktasına geri dönmüştü. Gece ve gündüz daha ve daha yavaş çırptı kanatlarını ve çevremde laboratuvarın eski duvarlarını gördüm. O zaman, çok büyük bir dikkatle mekanizmayı yavaşlattım.

“Bana tuhaf gelen bir şey gördüm. Kalkış sırasında, hızım çok yükselmeden önce Bayan Watchett’in odanın içinde yürürken bana roket hızıyla fırlamış gibi geldiğini sanırım anlatmıştım sizlere. Geri dönerken, onun laboratuvarı katettiği o dakikadan tekrar geçtim. Ama bu kez her hareketi, bir öncekinin tam tersiydi. Alt uçtaki kapı açıldı, sessizce içeri süzüldü ve geri geri yürüyerek, daha önceki seferde içeri girmiş olduğu kapının arkasında gözden kayboldu. Ondan hemen önce bir an Hillyer’i görür gibi oldum; ama o da bir flaş gibi çaktı, geçti.

“Sonra makineyi durdurdum ve çevremde tekrar eski tanıdık laboratuvarı gördüm, takımlarımı, aletlerimi; aynı bıraktığım gibiydiler. Sarsılarak makineden indim ve koltuğuma çöktüm. Birkaç dakika boyunca şiddetle titredim. Sonra sakinleştim. Çevremde eski atölyem vardı yine, aynen eski haliyle. Orada uyumuş olabilirdim, her şey bir rüya olabilirdi.

“Ama kesinlikle öyle değildi! Her şey laboratuvarın güneydoğu köşesinde başlamış, kuzeybatıda son bulmuştu, onu görmüş olduğunuz

duvarda. Bu size benim küçük çimenlikten, Morlockların makineyi taşıdıkları Beyaz Sfenks'in kaidesine olan tam uzaklığı verir.

"Beynim bir süre çalışmadı. Sonra ayağa kalktım ve koridordan geçip topallayarak buraya geldim, çünkü topuğum hâlâ acıyordu. Kapının yanındaki masanın üstünde Pall Mall Gazetesi'ni gördüm. Tarih gerçekten de bugünü gösteriyordu. Saate baktığımda neredeyse sekiz olduğunu gördüm. Sizin sesinizi ve tabak çanak gürültüsünü duydum. Duraksadım. Kendimi çok hasta ve halsiz hissediyordum. Sonra burnuma iyi, sağlıklı et kokusu geldi. Ve kapıyı açıp karşınıza çıktım. Gerisini biliyorsunuz. Yıkandım, akşam yemeğini yedim ve şimdi de sizlere hikâyeyi anlatıyorum."

Biraz duraksadıktan sonra, "Biliyorum," dedi, "bütün bunlar size inanılmaz gelecektir. Benim tek inanamadığım, bu gece burada, bu eski, tanıdık odada sizin dost yüzlerinize bakıyor, sizlere bu garip maceraları anlatıyor olmam."

Doktor'a baktı. "Hayır, buna inanmanızı bekleyemem; yalan veya bir kehanet farz edin. Atölyede rüya gördüğümü söyleyin. Irkımızın kaderi hakkında rivayetler ürettiğimi, en sonunda bu kurguyu yarattığımı düşünün. İddiamın doğruluğuna, ilgi çekmek için başvurduğum bir hile gözüyle bakın. Peki bir hikâye olarak aldığınızda, nasıl buldunuz?"

Piposunu çıkardı ve eski bildik tavrıyla pencere kafesinin demirlerine huzursuzca vurdu. Anlık bir sessizlik oldu. Sonra sandalyeler gıcırdamaya, ayakkabılar halıya sürtünmeye başladı. Bakışlarımı Zaman Yolcusu'nun yüzünden ayırdım ve dinleyicilerine göz gezdirdim. Karanlıktaydılar, önlerinde renkli, küçük benekler uçuşuyordu. Doktor'un kafası ev sahibimizle meşguldü. Editör gözünü purosunun ucuna dikmişti. Gazeteci el yordamıyla saatini arıyordu. Diğerleri, hatırladığım kadarıyla, hareketsizdi.

Editör içini çekerek ayağa kalktı. "Bir öykü yazarı olmamanız ne yazık!" diyerek elini Zaman Yolcusu'nun omzuna koydu.

"İnanmıyor musunuz?"

"Şey..."

"Ben de öyle düşünmüştüm."

Zaman Yolcusu bize döndü. "Kibritler nerede?" dedi. Bir tanesini yaktı ve piposunu tüttürerek konuştu. "Doğrusunu söylemek gerekirse... ben bile... zor inanıyorum... Fakat..."

Gözleri suskun bir soruyla küçük masanın üstündeki, solmuş beyaz çiçeklerin üzerine düştü. Sonra pipoyu tutan elini ters çevirdi, parmak boğumlarında yarı iyileşmiş birkaç çiziğe baktığını gördüm.

Doktor ayağa kalktı, lambanın yanına geldi ve çiçekleri inceledi. "Çiçeğin dişi üreme organı çok tuhaf." Psikolog görmek için öne eğilerek bir örnek almak üzere elini uzattı.

"Saat bire çeyrek kalayı geçtiyse yandım," dedi Gazeteci, "eve nasıl gideceğiz?"

"İstasyonda bir sürü taksi var," dedi Psikolog.

"Garip bir şey," dedi Doktor. "Ama bu çiçeklerin doğal düzenlerini kesin olarak bilmiyorum. Onları alabilir miyim?"

Zaman Yolcusu duraksadı. Sonra birden, "Kesinlikle hayır," dedi.

"Onları gerçekten nereden buldun?" dedi Doktor.

Zaman Yolcusu elini başına koydu. Kendinden kaçan düşünceyi ele geçirmeye çalışan biri gibi konuşuyordu. "Zamanda yolculuk ettiğimde cebime Weena koydu onları." Bakışlarını odada gezdirdi. "Neler olduğunu anladıysam, kahrolayım. Bu oda, siz ve günlük ortam benim hafızam için çok fazla. Bir Zaman Makinesi'ni gerçekten yaptım mı, yoksa yalnızca modeli mi bu? Ya da her şey yalnızca rüya mı? Yaşamın rüya olduğunu söylerler, hatta acınası bir rüya; ama bir tanesi daha gerçekle çelişirse, bunun arkasında duramam. Çılgınlık bu. Peki bu rüya nereden geldi? Makineye bakmam gerek. Eğer öyle bir makine varsa!"

Hemen lambayı kaptı ve lambanın kızıl alevleriyle koridorda yürüdü. Onu izledik. Orada, lambanın titrek ışığında makine duruyordu. Bodur, çirkin ve çarpıktı. Pirinç, abanoz, fildişi ve pırıldayan şeffaf kuvarstan bir nesneydi. Katıydı –elimi uzattım ve parmaklığı hissettim– fildişinde kahverengi lekeler, alt kısımlarında da ot ve yosun parçacıkları vardı, bir parmaklık da bükülmüştü.

Zaman Yolcusu lambayı sıranın üstüne koydu ve elini hasarlı parmaklıkta gezdirdi. "Şimdi tamamdır," dedi. "Size anlattığım hikâye doğruydu. Sizi bu soğukta buraya getirdiğim için üzgünüm."

Lambayı aldı; mutlak bir sessizlik içinde tütün salonuna geri döndük. Bizimle birlikte hole geldi ve Editör'ün ceketini giymesine yardım etti. Doktor onun yüzüne baktı ve belli bir tereddütle, onun çok fazla çalıştığını söyledi. Zaman Yolcusu katıla katıla güldü buna. Açık kapı eşiğinde durup, "İyi geceler," diye bağırdığını hatırlıyorum.

Editör'le aynı taksiye bindim. Hikâye için, "Süslü bir yalan," diyordu. Bana gelince, ben bir sonuca varmakta zorlanıyordum. Hikâye büyüleyici ve inanılmazdı, anlatılışı ise çok inandırıcı ve mantıklı. Gecenin büyük bölümünde uyanık yatarak bunu düşündüm. Ertesi gün gidip Zaman Yolcusu'nu tekrar görmeye karar verdim. Bana laboratuvarda olduğunu söylediler, evin içinde rahat tavırlarla yanına çıktım. Ne var ki, laboratuvar boştu. Bir dakika durup Zaman Makinesi'ni seyrettim ve elimi uzattım, manivelaya dokundum. Bununla birlikte dayanıklı görünüşlü bodur kütle, rüzgârın sarstığı bir dal gibi aşağı yukarı sallandı. Dayanıksızlığı beni çok şaşırttı ve tuhaf bir şekilde, burnumu her işe sokmanın yasaklandığı o çocukluk günlerimi anımsadım. Koridoru geçip geri döndüm. Tütün salonunda Zaman Yolcusu'yla karşılaştım. Evden geliyordu. Bir kolunun altında bir kamera, ötekinde bir sırt çantası vardı. Beni görünce güldü ve sıkmam için bileğini uzattı.

"Şuradaki o nesneyle," dedi, "o kadar meşgulüm ki."

"Yani bu bir aldatmaca değil mi?" dedim. "Gerçekten zamanda yolculuk yapıyor musun?"

"Gerçekten ve sahiden yapıyorum." Ve içtenlikle gözlerime baktı. Duraksadı. Gözleri odanın içinde dolaştı. "Yalnızca yarım saat istiyorum," dedi. "Neden geldiğini biliyorum; gerçekten çok iyisin. Burada birkaç dergi var. Öğle yemeğine kalırsan, sana zaman yolculuğunu, numuneleri, her şeyi tamamen kanıtlayacağım. Şimdi iznini istemek zorundayım."

O zaman söylediği sözlerin gerçek anlamlarını kavrayamadan buna razı oldum. Başını salladı ve koridorda yürüdü. Laboratuvarın kapısının çarptığını duydum. Bir sandalye çektim ve günlük bir gazete aldım. Öğle yemeğinden önce ne yapacaktı? Sonra aniden, bir reklam bana saat ikide yayıncı Richardson'la buluşmaya söz vermiş olduğumu hatırlattı. Saatime baktım ve randevuya zar zor yetişebileceğimi gördüm. Ayağa kalktım ve bunu Zaman Yolcusu'na anlatmak için koridoru geçtim.

Kapının koluna elimi attığımda bir bağırış duydum, sonu acayip bir şekilde kesildi, sonra bir tıkırtı ve ardından gümbürtü. Kapıyı açtığımda çevremde bir hava cereyanı döndü ve içeriden yere düşüp kırılan cam sesi geldi. Zaman Yolcusu orada yoktu. Fırıldak gibi dönen bir siyah ve pirinç kütlesinin içinde oturan, hayalet gibi, belirsiz bir suret gördüğümü sandım; o kadar şeffaftı ki, üstünde çizimleriyle onun arkasında duran masa apaçık görünüyordu; ama gözlerimi ovuşturduğumda bu hayal kayboldu. Zaman

Makinesi gitmişti. Dibe çöken toz dışında laboratuvarın arka bölümü boştu. İçeriye bir ışık tabakası henüz girmişti.

Nedensiz bir şaşkınlık içindeydim. Garip bir şeylerin olduğunu biliyordum ama o garip şeyin ne olabileceğini o anda ayırt edemedim. Durmuş bakarken, bahçe kapısı açıldı ve uşak göründü. Birbirimize baktık. Sonra aklıma fikirler gelmeye başladı. “Bay- o taraftan mı çıktı?” dedim.

“Hayır, efendim, bu taraftan hiç kimse geçmedi. Ben de onu burada bulmayı umuyordum.”

O an anladım. Richardson’ı hayal kırıklığına uğratmak pahasına durup Zaman Yolcusu’nu bekledim; ikinci, belki de daha garip öyküyü, yanında getireceği numune ve fotoğrafları. Ama artık bir ömür boyu beklemem gerekeceğinden korkmaya başlıyorum. Zaman Yolcusu üç yıl önce ortadan kayboldu ve artık herkesin bildiği gibi, bir daha asla geri dönmedi.

Sonsöz

Merak etmemek elde değil. Bir daha geri dönecek mi? Belki de geçmişe savruldu ve Kaba Taş Devri'nin kan içen, kıllı vahşilerinin arasına düştü; Girit Denizi'nin derinliklerine veya Dinozor devrinin grotesk kertenkelelerinin, kocaman sürüngenlerinin arasına karıştı. Şu anda belki Plesiosaurusların avlandığı Oolitik mercan kayalıklarında veya Triasik Çağ'ın ıssız, tuzlu göllerinin kıyısında geziniyor bile olabilir. Yoksa ileriye, insanın hâlâ insan olduğu, ancak zamanımızın gizlerine cevap bulunduğu ve bezdirici sorunlarının çözüldüğü daha yakın zamanlardan birine mi gitti? Irkın yetişkinlik zamanına mı? Zira kendi adıma ben, bu zayıf deneyler, eksik kuramlar ve karşılıklı anlaşmazlıklarla geçen günlerin, doğrusu, insanoğlunun zirveye oturduğu zaman olduğunu düşünemiyorum! En azından kendi adıma. Onun pek keyifsizce, İnsanlığın İlerleyişi'ni düşündüğünü ve çığ gibi büyüyen uygarlıkta, kaçınılmaz olarak yıkılacak ve kendisini yaratanları da sonunda yok edecek, aptalca bir yığılma gördüğünü biliyorum. Bu konu Zaman Makinesi yapılmadan çok önceleri aramızda tartışılmıştı. Eğer böyleyse, bize böyle değilmiş gibi yaşamak kalır. Ama benim için gelecek hâlâ kara ve boş. Birkaç rastgele yerinde onun öyküsünün anısıyla aydınlanan, büyük bir cehalet sadece. Beni avutsun diye de yanımda iki yabancı, beyaz çiçek taşıyorum –artık soldular, kurudular, kahverengi ve kırılgan bir hal aldılar– akıl ile güç gittiğinde bile minnetin ve karşılıklı sevgi duygusunun insanoğlunun yüreğinde yaşamaya devam ettiğine tanıklık etsin diye...

Dipnotlar

[1] “Zaman uzayı”yla kastedilen aslında zaman aralığı yahut süredir; ancak bağlamın hatırına bu şekilde çevrildi. (ç.n.)

[2] C. P. Snow’un *Variety of Men*’de yer alan makalesine bakınız. (Londra, 1967), s. 61

[3] Wells zaman yolculuğu fikrinden ilk kez Normal School of Science’taki bir tartışma kulübünün toplantısında, Ocak 1887’de haberdar oldu. “Kronik Argonotlar”ı Uppark’ta yazdığını (1887-1888) kesin olarak biliyoruz. Bu hikâye üzerinde çalışmaya Wrexham’da, Eylül 1887’de yaptığı futbol maçında geçirdiği kazadan sonra başlamış olması muhtemel. “Kronik Argonotlar” ilk kez *Science Schools Journal*’ın Nisan-Haziran sayısında, 1888 yılında yayımlandı. Bkz. Geoffrey West, H. G. Wells (Londra, 1930), s. 67-289. Zaman Makinesi’nin sonraki versiyonları için Bernard Bergonzi’nin çalışmalarına ve Early Writings’in *Science and Science Fiction*’a (ed. Philmus ve Hughes) başvurulabilir.

[4] Zangwill’in makalesi *H. G. Wells: The Critical Heritage* (Londra, 1972, s. 40-42) adlı eserimde tekrar yayımlanmıştır.

[5] Delfi kâhinesi Pythia bir tripot üzerinde oturup kehanette bulunurdu. (y.h.n.)

[6] G. West, A.g.e., s. 77.

[7] A.g.e., s. 288-294.

[8] I. A. Richards, “The Future of Poetry”, *The Screen and Other Poems*, (Londra, 1960).

[9] Aynı nokta Norman ve Jeanne McKenzie’nin biyografik eseri *The Time Traveller: The Life of H. G. Wells*’in başlığında da (Londra, 1973) ortaya çıkar. [Zaman Yolcusu: H. G. Wells’in Yaşamı] Ne var ki yazarlar Wells’in

acemi yazarlık döneminden bahsederken, bizim değerlendirmemizin aksine, bunu bir ekmek kapısı olarak ele alırlar.

[10] Charles Darwin, *The Origin of Species*, 6. Baskı (Londra, 1910), s. 402-403.

[11] A.g.e., s. 3.

[12] Charles Darwin, *Autobiography* (Londra, 1929). Darwin *Türlerin Kökeni*'ni yazdığı sıralar kendini hâlâ, Ortodoks bir Hıristiyan olmasa da, bir "Teist" olarak tanımlar.

[13] H. G. Wells, "Scepticism of the Instrument", *A Modern Utopia*'ya Ek.

[14] T. H. Huxley, *Evolution and Ethics and Other Essays* (Londra, 1895).

[15] Robert M. Philmus ve David Y. Hughes, ed., *H. G. Wells: Early Writings in Science and Science Fiction* (Berkeley ve Los Angeles, 1975), s. 113-131.

[16] Oxford'da bitkiler âleminin çeşitli örnekleri süslü demir yapılarda sergilenirdi. Taş bölümleriyse müzenin yeri yettiğince granit ve mermerin çeşitli örneklerinden oluşurdu. Güney Kensington'da sergiler, müzenin *General Guide*'ında (ilk baskı, 1886) açıklandığı gibi, sadece biyolojik değil pedagojik olarak da sınıflandırılırdı.

[17] "Değişmez Evren" [Universe Rigid] Wells'in 1891'de *Fortnight Review* editörü Frank Harris tarafından reddedilen kayıp makalesinin başlığı.

[18] Philmus ve Hughes, ed., *H. G. Wells: Early Writings in Science and Science Fiction*, s. 208-209.

[19] Bkz. "News From Nowhere, The Time Machine and the Break-up of Classical Realism", *Science Fiction Studies*, cilt 3, bölüm 2 (Kasım 1976), s. 265.

[20] H. G. Wells, The Time Machine (Londra: Heinemann, 1949), s. 62, 77.

[21] "Ölümün doğasını kavramamız gerekir; eğer üzerinde uzun uzadıya düşünürsek, ölüme dair tahayyüllerimizi zihnimizde parçalayıp incelersek, çok geçmeden bunu yalnızca doğanın olağan süreçlerinden biri gibi görmek mümkün olacaktır (ve doğal süreçlerden yalnızca çocuklar korkar). Hatta olağan bir süreçten de öte, doğaya olumlu bir katkı sunduğunu anlamak bizleri rahatlatacaktır." (Marcus Aurelius, *Meditations*, Harmondsworth: Penguin Classics, s. 49). Huxley, insanın kozmik süreçlere elinden geldiğince direnmesi gerektiğini savunarak Stoacı "apathy"ye, hissizliğe karşı çıkar. Ama Wells'in anlatıcısının vurguladığı nokta, insanın nihai kaderinin bizi rahatsız etmemesi gerektiğidir, çünkü bunu değiştirme gücümüz yoktur. Daha etkin bir Huxleyci inanış "Human Evolution, an Artificial Process" ve "Morals and Civilisation" adlı makale çiftinde geliştirilmiştir. (1896-97, tekrar baskı: Philmus ve Hughes).

[22] Darwin, A.g.e., s. 3.